

ORTAÖĞRETİM
MÜZİK DERSİ
12

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

Yazarlar
Fisun KAYA
Müfide ACAR
Müge ÖZEL
Seda KOÇ

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI	6612
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....	940

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör
Arş. Gör. Peyruze Rana ŞİMŞEK
Dil Uzmanı
Eflak MALGACA VARGEL
Program Geliştirme Uzmanı
Taha Tezcan İNAM
Ölçme Değerlendirme Uzmanı
Nuray SUNAR
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı
Sinem BİLGİN
Notist
Ömür KASA
Görsel ve Grafik Tasarım Uzmanı
Murat ARSLAN

ISBN 978-975-11-4755-4

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ..... gün ve ..... sayılı yazısı ile birinci defa ..... adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

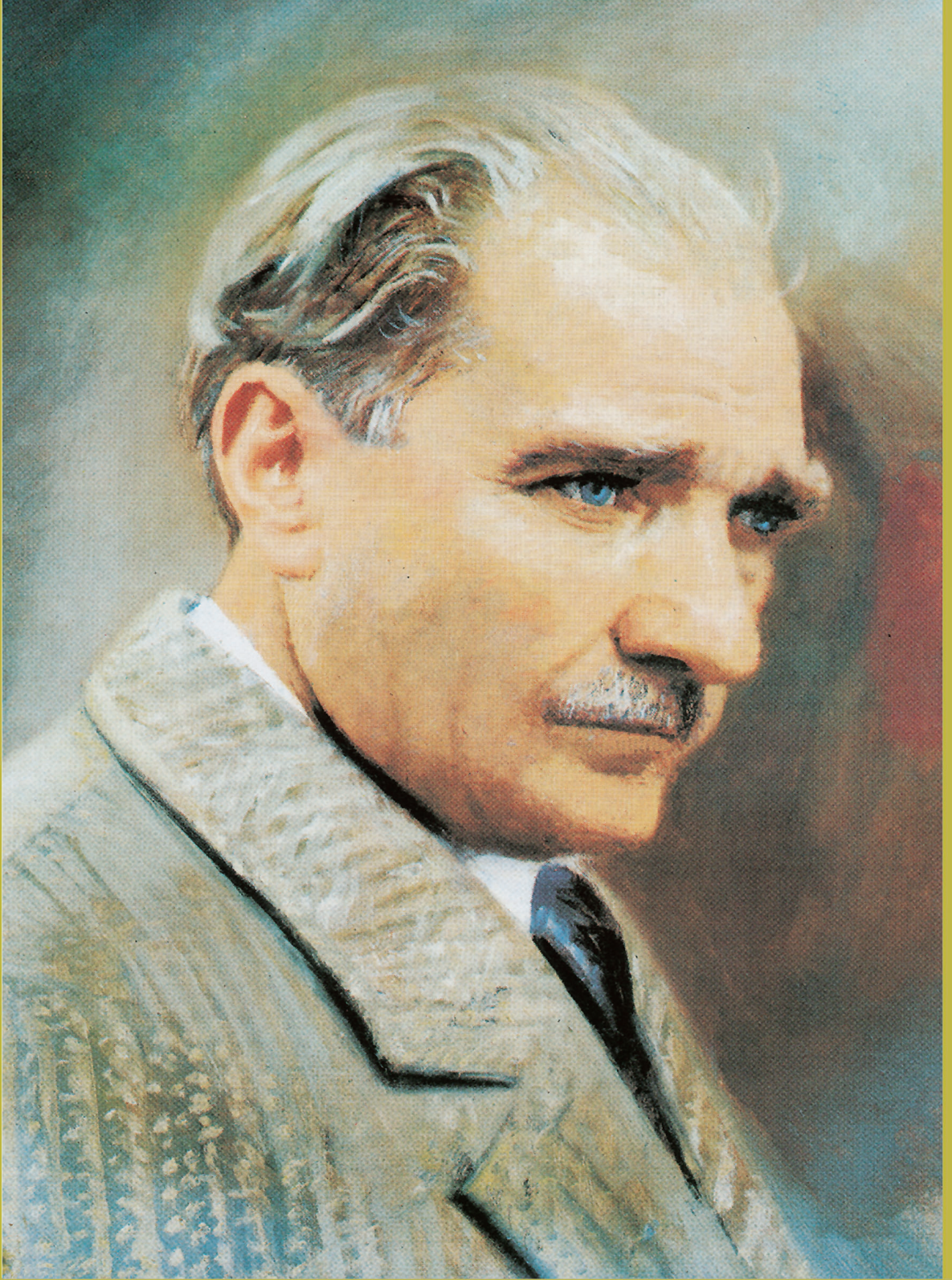
Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI (*)

Söz: Mehmet Âkif ERSOY
Mûzik: Osman Zeki ÜNGÖR

Moderato

mf Kork - ma sön - mez bu şa - fak - lar - da yü - zen al san -
Çat - ma kur - ban o - la - yım çeh - re - ni ey naz - lı hi -

mp cak Sön - me - den yur - du - mun üs - tün - de tü - ten en son o - cak O
lâl Kah - ra - man ır - kı - ma bir gül Ne bu şid - det bu ce - lâl Sa -

f be - nim mil - le - ti - min yıl - dı - zı - dır par - la - ya - cak O be -
na ol maz dö - kü - len kan - la - rı - mız son - ra he - lâl Hak - kı -

mf nim - dir o be - nim mil - le - ti - min - dir an - cak
dir Hak - k'a ta - pan mil - le - ti - min is - tik - lâl

(*) İstiklâl Marşı'nın birinci sözlerini söylerken virgül (,), ikinci sözlerini söylerken ise yıldız (*) işaretlerinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	8
KİTABIN TANITIMI.....	10
MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM POGRAMI.....	11

1. ÜNİTE

1. SES VE MÜZİK

1. SES VE MÜZİK.....	22
1.1. İSTİKLAL MARŞI.....	22
1.1.1. İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ.....	24
1.1.2. İSTİKLAL MARŞI'NIN BESTELENMESİ.....	24
1.2. MARŞLARIMIZ.....	25

2. ÜNİTE

2. TEMEL MÜZİK BİLGİLERİ

2. TEMEL MÜZİK BİLGİLERİ.....	36
2.1. ARALIK.....	36
2.1.1. MÜZİKTE YATAY ARALIK.....	37
2.1.2. MÜZİKTE DİKEY ARALIK.....	37
2.1.3. EL İŞARETİYLE NOTALAR (FONOMİMİ TEKNİĞİ).....	38
2.2. AKSAK USULLER/ÖLÇÜLER.....	39
2.2.1. 9/8'LİK USUL ÇEŞİTLERİ.....	39
2.2.2. 10/8'LİK VE 12/8'LİK RİTMİK YAPI VE DARPLARI.....	42

3. ÜNİTE

3. MÜZİKTE MAKAM VE ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ

3. MÜZİKTE MAKAM VE ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ.....	46
3.1. TÜRK MÜZİĞİNİN MAKAMSAL YAPISI.....	46
3.1.1. TÜRK MÜZİĞİNDE SES SİSTEMİ.....	46
3.1.1.1. TÜRK SANAT MÜZİĞİNDE SES SİSTEMİ.....	46
3.1.1.2. TÜRK HALK MÜZİĞİNDE SES SİSTEMİ.....	47
3.1.2. TÜRK MÜZİĞİNİN MAKAMSAL YAPISI.....	47
3.1.2.1. KÜRDİ MAKAMI.....	48
3.1.2.2. NİHAVENT MAKAMI.....	49
3.1.2.3. HÜSEYİNİ MAKAMI.....	50
3.2. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAMSAL ESERLER.....	51
3.2.1. TÜRK SANAT MÜZİĞİNDE MEŞK SİSTEMİ.....	51
3.2.2. EZANLARIN MAKAMLARI.....	68
3.3. TÜRK MÜZİĞİ ESERLERİ.....	71
3.3.1. TÜRKİYE'DEKİ FARKLI MÜZİK KÜLTÜRLERİ.....	71
3.4. 20. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TÜRK MÜZİĞİ.....	74
3.4.1. 20. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TÜRK MÜZİK TARİHİNDEKİ GELİŞMELER.....	74
3.4.2. 20. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE ÖNEMLİ MÜZİK ŞAHSİYETLERİ.....	75
3.5. CUMHURİYET DÖNEMİ BESTECİLERİ.....	80
3.6. ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ VE KLASİK BATI MÜZİĞİ.....	82
3.6.1. BATI MÜZİĞİNDE KULLANILAN BİÇİMLER.....	82

4. TÜRK HALK MÜZİĞİ.....	84
4.1. TÜRK HALK MÜZİĞİ FORM VE TÜRLERİ.....	84
4.1.1. TÜRK HALK MÜZİĞİ FORMLARI.....	84
4.1.2. TÜRK HALK MÜZİĞİ TÜRLERİ.....	88

4. ÜNİTE

4. TÜRK HALK MÜZİĞİ

5. MÜZİK KÜLTÜRÜ.....	90
5.1. TÜRK MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI.....	90
5.1.1. TÜRK SANAT MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI.....	90
5.1.2. TÜRK HALK MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI.....	91
5.2. ULUSAL HALK MÜZİĞİ ÇALGILARI.....	92
5.3. ORKESTRA VE KORO ŞEFLERİ.....	94
5.3.1. ORKESTRA VE KORO ŞEFLERİ.....	94
5.4. ÜLKEMİZDEKİ BATI MÜZİĞİ YORUMCULARI.....	95
5.5. MÜZİK TÜRLERİNDEN ÖRNEKLER.....	96
5.5.1. SİBER GÜVENLİK VE ETİK KURALLAR.....	96

5. ÜNİTE

5. MÜZİK KÜLTÜRÜ

6. MÜZİKTE YARATICILIK.....	98
6.1. SES VE RİTİM ÇALIŞMALARI.....	98
6.2. EZGİ OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI.....	104
6.2.1. EĞİTİM MÜZİĞİ BESTELEME SÜREÇLERİ.....	104
6.3. MÜZİK VE TEKNOLOJİ.....	105
6.3.1. MÜZİK EĞİTİMİ VE BİLGİSAYAR TEKNOLOJİSİ.....	105
6.4. SANAT ETKİNLİKLERİ.....	107
6.4.1. ORKESTRA ŞEFİ.....	107

6. ÜNİTE

6. MÜZİKTE YARATICILIK

EKLER.....	108
DAĞARCIK.....	108
MÜZİK DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ	121
GRUP ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU	122
GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	123
GRUP DEĞERLENDİRME FORMU	124
SÖZLÜK	125
KAYNAKÇA	128

EKLER

KİTABIN TANITIMI

1. SES VE MÜZİK

1.1. İSTİKLAL MARŞI 1.2. MARŞLARIMIZ

1. ÜNİTE

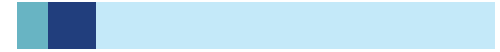
23

Ünite adını gösterir.

Ünitede yer alan bölüm başlıklarını ve sırasını gösterir.

Ünite numarasını gösterir.

Karekod okuyucu ile tarayarak ilgili URL'lere ulaşabileceğiniz 2 boyutlu barkod.

1. SES VE MÜZİK

1.1. İSTİKLAL MARŞI

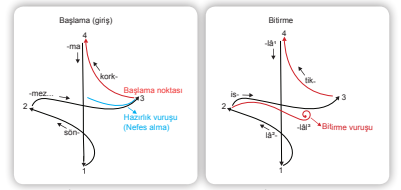
Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söylenme
Kazanım	: 12.A.1. İstiklal Marşı'nı yönetir.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Aktatım, göstergeç yapıştırma
Araç Gereç	: Klavyeli gitar, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları, İstiklal Marşı

İstiklal Marşı, milli mücadelenin özünden doğmuş bir marştır. Bu marş, Türk milletinin üstün özelliklerini, inançlarını ve mücadeleye gücünü yansıtır. İstiklal Marşı'nın sözleri bir milletin ebediyetin gururuna taşıyacağı zaferleri ve kavgı konularını güncelliği ifade eder. Bu nedenle İstiklal Marşı, anlamını yansıttıkları şekilde okunmalıdır. Bu da marşların doğru söylenmesi ve okuma kurallarına uyulması ile sağlanır. İstiklal Marşı'nı okurken uyulması gereken kuralları şunlardır:

1. Marş söylenirken nefes yerlerini belirtiniz.
2. Marşın ölçümü, noktalı 8'lik, çift noktalı 4'lük ve 16'lık taktim kısıtları üzerinde durunuz.
3. Üç vuruş boyunca seslenilmesi gereken heceleri gösteriniz.
4. Marşın ekak ölçü ile başladığını vurgulayınız ve ekak kalan vuruşun son ölçüde tamamlandığını belirtiniz.
5. Marşın nefes yerlerine göre doğru seslendirilmesi sayesinde prozod hatalarının önlenmiş olacağını hatırlatınız.
6. Öğrencinin milli ve manevi değerleri bilmesini ve benimsemesini, değerler eğitimi çerçevesinde anlamlandırarak yorumlamasını sağlayınız.

1. ETKİNLİK

Marş yönetirken vuruşların uygulanabilmesi için el ile yapılan her bir hareketin 1 vuruş olduğunu açıklayınız. Marşın yönetimini, Şekil 1.1 ve Şekil 1.2'de gösterildiği gibi başlangıç ve biliş hareketleri ile öğretiniz.

Şekil 1.1: İstiklal Marşı'nın başlangıç vuruşu

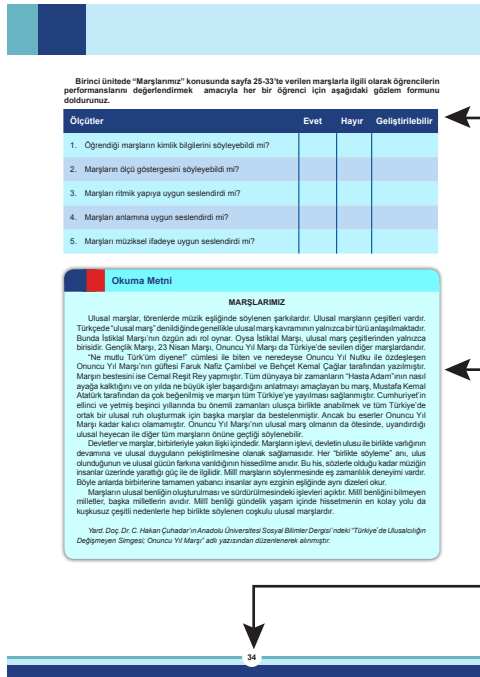
Şekil 1.2: İstiklal Marşı'nın bitirme vuruşu

Ünitede yer alan bölüm başlıklarını ve başlıkların sırasını gösterir.

Her bölümün girişinde bulunur. Öğrenme alanını, kazanımları, konuya ayrılacak süreyi, kullanılacak yöntem ve teknikler ile araç-gereci gösterir.

Yapılacak etkinliği ve etkinliğin sırasını gösterir.

Anlatımı destekleyici şekilleri ve şekillerin sırasını gösterir.

Değerlendirme ölçütlerini içerir.

Bölüme ilişkin okuma metnini gösterir.

Sayfa numarasını gösterir.

MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıklar dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okulöncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetikduyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlara aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori- pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.2.1. DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1. Anadilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
2. Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir. Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.
4. Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
5. Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve

süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayantüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasalkavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
7. İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.
8. Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifadeedilmesinin öneminin takdiridir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya tekniikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa,

genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelim açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

1.5. SONUÇ

Elimizdeki programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçtiğimiz üzerine bilgi vermek de yerinde olacaktır. Bu bağlamda:

- Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gerekçelerle yenilenip güncellenen öğretim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında eğitim öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükûmet programları, şûrakararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders çizelgelerine yönelik görüşleri toplanmış,
- İllerden gelen her bir branşla ilgili zümre raporları incelenmiş,
- Branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenmiş,
- Eğitim fakültelerimizin branşlar ölçeğinde hazırladıkları raporlar incelenmiş,

Bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir.

Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir. Programların uygulanmasına 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla topyekûn geçilecek ve sonrasında yapılacak izleme değerlendirme sonuçlarına göre yine gerekli güncellemeler yapılacaktır. Böylelikle programlarımızın gelişmelerle ve bilimsel, sosyal, teknolojik vb. ihtiyaçlarlakoşutluğunun sürekliliği sağlanmış olacaktır.

2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

2.1. MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI

Sanat; kişilerin bireysel gelişimlerine, kendilerini ifade edebilmelerine, yardımlaşma ve birlikte çalışma becerilerinin gelişmesine, üretici bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. Bu özellikleriyle, eğitimin her kademesinde yapılan sanat eğitimi ile yeni eserler üreten, yaratıcı ve kendilerini özgürce ifade edebilen bireylere ulaşmak hedeflenmelidir.

Sanat dallarından biri olan müzik, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan hayatının her döneminde onun bilişsel, duyuşsal ve devinışsel gelişimine büyük katkı sağlayan önemli bir olgudur. Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin insan hayatındaki yeri ve öneminin yanı sıra hem bir eğitim aracı hem bir eğitim yöntemi hem de bir eğitim alanı hâline geldiği vurgulanmaktadır. Çağdaş bir eğitimin gerçekleşebilmesi için bilim, sanat ve tekniğin bir bütün olarak düşünülmesi gerekir. Bu bağlamda, müzik eğitimi alanı “sessel ve işitsel” niteliğiyle sanat eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur.

Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme yoluyla müziği sevmesi, müzikten haz almalarının sağlanması, müzik eğitimi yoluyla kendilerini ve çevrelerini tanımaları ve estetik bakış açılarının oluşturulmasında Müzik Dersi Öğretim Programı önemli bir yer tutmaktadır. Müzik Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin millî ve manevi değerlerini benimsemiş, evrensel değerlere saygılı, kendi müzik kültürünü ve dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojisini kullanabilen, estetik bakış açısına sahip, özgüven sahibi bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Dolayısıyla Müzik Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin hem müzik yoluyla estetik duyarlılıklarının geliştirilmesi (dinleme, konuşma vb. etkinlikler) açısından hem de müzik yapma yoluyla (söyleme, doğaçlama, besteleme vb. etkinlikler) yani edimsel olarak müzik eğitimi açısından ele alınmış ve her iki yaklaşım da dengeli bir şekilde programa yansıtılmıştır. Programın yapılandırılması, özellikle nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalara dayanarak, müzikle ilgili olan müzik teorisi, besteleme, performans, sosyal davranışlar gibi alanlarda bilişim teknolojisi desteği ile gerçekleştirilmiştir.

Müzik Dersi Öğretim Programı'yla öğrencilerin;

1. İstiklâl Marşı'mızla beraber millî birlik ve bütünlüğümüzü pekiştiren diğer marşlarımızı doğru ve etkili seslendirmeleri,
2. Müzik alanında yapılan çalışmaları ve gelişmeleri takip etmeleri,
3. Müziğe yönelik olumlu tutum sergileyerek özgüvenini ve yaratıcılığını geliştirmeleri,
4. İlgî ve yeteneği doğrultusunda müzik etkinliklerine (şarkı söyleme, yaratıcı çalışmalar, araştırma) yönelmeleri,
5. Müziksel bilgi, görgü, ilgi, istek ve yeteneklerini geliştirmeleri,
6. Müzik terminolojisini ve dilini doğru kullanmaları,
7. Müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel temel okuma ve yazma becerisine sahip olmaları,
8. Müziğin diğer sanat dallarıyla ilişkisini kurarak estetik duygularını geliştirmeleri,
9. Bilinçli bir müzik dinleyicisi olmaları,
10. Müzik dağarcığı oluşturmaları,
11. Ülkemizdeki müzik türlerini ve önemli sanatçıları tanımaları,
12. Evrensel bir müzik kültürüne sahip olmaları amaçlanmaktadır.

2.2. MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA ALANA ÖZGÜ BECERİLER

Müzik Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen alana özgü beceriler aşağıda sunulmuştur:

1. Deşifre becerisi
2. Eleştirel düşünme
3. Estetik algı
4. İcra ve yorumlama
5. Müziği iletişim dili olarak kullanma
6. Katılımcı müziksel çalışma (Koro vb.)
7. Makamsal ve tonal ayırt edicilik
8. Müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma
9. Sahne ve performans becerisi
10. Müzik teknolojilerini kullanma

2.3. MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Programın uygulanmasında kazanımlar ve bunlara ilişkin açıklamalar bir bütün olarak ele alınmalıdır. Kazanımların açıklamalarında sınırlamalara ve uygulamaya dönük ipuçlarına yer verilmiştir. Açıklamalardaki uygulamaya dönük ipuçlarının ve örneklerin geliştirilerek kullanılması önerilmektedir.
2. Programın uygulanması esnasında işlenecek konuların derinliği ve işlenişinde öğrencilerin müziksel anlamda bireysel ve kültürel farklılıkları dikkate alınmalıdır.
3. Müzik manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan öğrenme alanları ve kazanımlarla ilişkilendirilen değerlere yönelik çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir.
4. Öğrencilerin hazır bulunuşluk ve ön bilgilerini tespit etmek amacıyla “İlköğretim Müzik (1-8.Sınıflar) Dersi Öğretim Programı” incelenerek derse hazırlayıcı ve motive edici uygulamalara yer verilmelidir.
5. Öğrencilerin etkinlikler çerçevesinde proje, poster ve afiş hazırlayarak, şarkı sözü yazarak, beste yaparak oluşturdukları ürünleri uygun ortamlarda, aileleri ve çevreleriyle paylaşmaları mutlaka desteklenmelidir.
6. Öğretmen derse ilişkin konuları sevdirmeli; öğrencilerin besteci ve yorumcuların biyografilerini incelemelerini, konser etkinliklerine katılımlarını ve görev almalarını teşvik etmelidir.
7. Ders yılı sonunda öğrencilerin öğrendiklerini sergilemek, paylaşmak ve öğrenmeyi zevkli kılmak amacıyla yıl sonu etkinlikleri (dinleti, konser vb.) düzenlenmelidir.
8. Öğretmenler, sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdır. Sınıf düzeyi, öğrencilerin ilgi, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri gibi unsurları göz önünde bulundurarak kazanımlarla tutarlı olacak şekilde öğretim materyalleri (müzik notaları, müzik yazılımları, bilişim teknolojisi araçları, görsel ve işitsel materyaller, dinleti, sunum, etkinlik, çalışma kâğıtları, proje vb.) yapılandırmalı ve kullanmalıdır. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer disiplinlerin öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır. Ayrıca EBA gibi kaynaklar takip edilerek alana ilişkin materyaller ve önerilen müzik yazılımları eğitim öğretim sürecine dâhil edilmelidir.
9. Öğrencilerden her sınıf düzeyinde türkü, şarkı vb. söyleme etkinliklerinden dengeli olarak sekiz eser seslendirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca EBA gibi kaynaklar takip edilerek ilgili müzik dağarcığı eğitim öğretim sürecine dâhil edilmelidir.
10. Nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalar çalgı eğitiminin beynin farklı işlev gören bölgelerini geliştirdiğini ortaya çıkarmıştır. Çalgı eğitimi ile ilgili kurs, egzersiz vb. çalışmalara yönelik düzenlemeler müzik dersi zümre toplantılarında alınan kararlar ile belirlenmelidir. Dolayısıyla ders kitaplarında çalgı eğitimi ile ilgili içerik beklenmemekle birlikte çalgı eğitimi her sınıf düzeyinde öğrencilerin talep ve yetenekleri doğrultusunda dikkate alınmalı ve öğrencilere bu yönde uygun rehberlik yapılmalıdır.
11. Sıralı kazanımlardan anlaşılması gereken kazanımların takip eden haftalarda işlenmesi zorunluluğu değil, sadece etkili müzik eğitimi için kendi içlerinde belirtilen öncelik sonralık sırasına uyulmasına dikkate edilerek işlenmesidir. Ayrıca kazanımlar, başka ders işleniş süreçlerinde farklı kazanımlarla ders ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir.
12. Öğrenme alanları içerikleri bakımından birbirleriyle tamamen kenetli olup sadece gerekli hallerde ayrılabilirler. Konuların işlenişinde birbiri ile ilişkili olan farklı öğrenme alanları ve kazanımları öğrencilerin gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak bir arada işlenmelidir. Dolayısıyla bir konu işlenişinde aynı sınıf seviyesindeki tüm öğrenme alanlarından kazanımlar bir arada kullanılabilir. Kazanımlar yeri geldikçe farklı kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir. Ayrıca aynı sınıf seviyesindeki diğer derslerle de uygun kazanımlarda disiplinler arası ilişkilendirmeler yapılmalıdır.

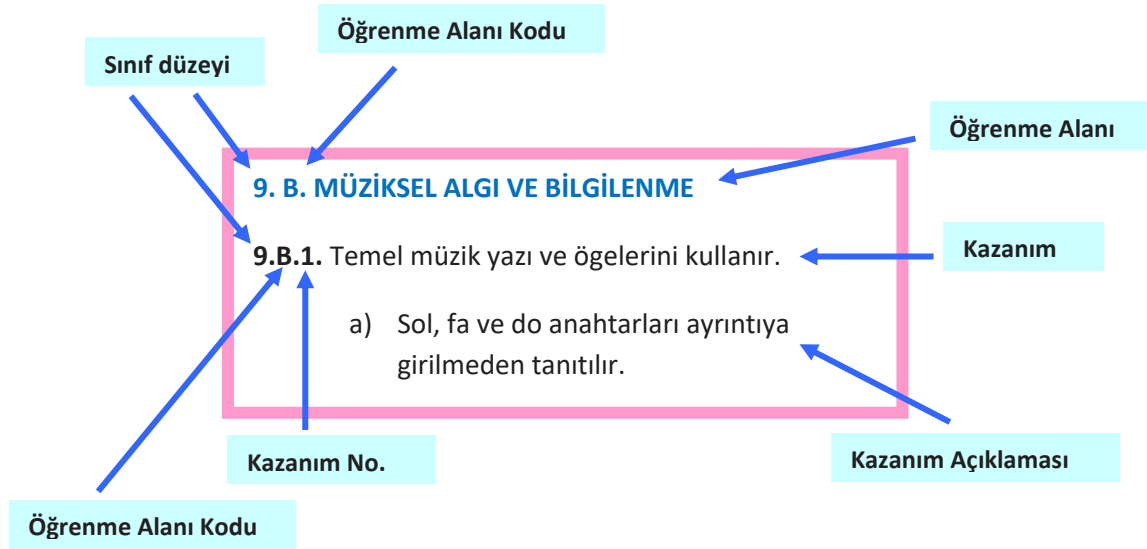
3. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

3.1. KAZANIMLARIN YAPISI

Müzik Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanı temelli yaklaşım esas alınmıştır. Programda her sınıf düzeyinde aşağıdaki dört öğrenme alanı yer almaktadır.

- Dinleme-Söyleme
- Müziksel Algı ve Bilgilenme
- Müziksel Yaratıcılık
- Müzik Kültürü

Müzik Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar öğrenme alanlarına göre numaralandırılmıştır. Kazanımlar; sınıf düzeyi, öğrenme alanı ve kazanım numarası olarak ifade edilmiş ve aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

3.2 12. SINIF KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Öğrenme Alanları	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran(%)
A. Dinleme – Söyleme	5	36	50
B. Müziksel Algı ve Bilgilenme	3	10	14
C. Müziksel Yaratıcılık	3	8	11
D. Müzik Kültürü	10	18	25
Toplam	21	72	100

12. SINIF ÖĞRENME ALANI, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

12.A. DİNLEME – SÖYLEME

12.A.1. İstiklâl Marşı'nı yönetir.

İstiklâl Marşı'nı yönetme çalışmalarında ses kayıtlarından yararlanır.

12.A.2. Marşlarımızı anlamlarına uygun seslendirir.

- a) Millî birliğimizin ve beraberliğimizin önemini vurgulayan marşlarımızdan (İzmir Marşı, Gençlik Marşı ve Mehter marşları vb.) oluşan bir dağarcık hazırlanır.
- b) Marşlarımızın sözlerine ve ezgilerine dikkat edilerek seslendirilmeleri sağlanır.

12.A.3. Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder.

- a) Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinden oluşan ses kayıtları dinletilerek bu müziklerin hangi türe ait olabileceği hakkında öğrencilerin fikir yürütmeleri sağlanır.
- b) İlerleyen üniteler ile ilgili olarak müzik arşivi güncellenir.
- c) Öğrencilerin müzik alanı ile ilgili edindikleri veya ürettikleri her türlü çalışmayı (eser ses kayıtları, nota yazıları vb.) sınıflandırıp çeşitli bilişim teknolojisi gereçlerinin (bilgisayar, çeşitli bellek birimleri vb.) desteğiyle gerek yazılı gerek sayısal (dijital) veri olarak müzik arşivlerini geliştirmeleri sağlanır.
- ç) İnternet ortamında müzik dinlerken siber güvenliğe ve etik kurallara dikkat edilmesi gerekliliği hatırlatılır.

12.A.4. Müzik çalışmalarını sergiler.

- a) Öğrenciler bilgisayarlı müzik kayıt teknolojilerini (nota yazım programları) kullanarak notaya aldıkları müzik çalışmalarını, çalgı topluluğu veya koro üyelerine partiyon olarak dağıtarak eserlerini yönetir ve seslendirirler.
- b) Öğrencilere konser esnasında (eserlerini yönetirken, çalgılarını ve seslerini kullanırken) beden dilini doğru kullanmanın, öz güven ve liderlik özelliklerine sahip olmanın gerekliliği vurgulanır.
- c) Öğrencilerin dağarcıklarındaki şarkı, türkü ve marş gibi formlardan oluşan çalışmalarını, sınıf/okul içinde arkadaşlarıyla paylaşmalarına yönelik etkinlikler düzenlemeleri sağlanır.

12.A.5. Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir.

- a) Kürdi, hüseyini ve nihavent makamlarında kuramsal ayrıntıya girilmeden makamlarla ilgili dinleme, söyleme ve makamsal etkiyi hissetme çalışmaları yapılır.
- b) Kürdi, hüseyini ve nihavent makamlarında bestelenmiş seçkin eserler dinletilir ve eserlerin seslendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması sağlanır.
- c) Farklı bölgelere ait eserlere (türkü, şarkı) yer verilir.
- ç) İlgili her makam Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinden örneklendirilir.
- d) Dinî müzik örneklerinden oluşan eserler seslendirir. Ezanların vakitlere göre Türk müziği makamlarında (saba, rast, hicaz, segâh, uşşak) okunduğu vurgulanır.

12.B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME

12.B.1. Türk müziğinin makamsal yapısını tanır.

- a) Türk müziği ses sistemi ve notasyonuna yönelik aşağıda istenilen tüm çalışmalar hem Türk halk müziğini hem de Türk sanat müziğini kapsamalıdır.
- b) Kürdi, hüseyini ve nihavent makamlarında kullanılan ses değiştirici işaretleri tanımaya yönelik çalışmalar yapılır.
- c) Kürdi, hüseyini ve nihavent makamlarını dizi, durak, güçlü, seyir, donanım vb. özellikler bakımından tanır.

12.B.2. Yatay ve dikey sekizli aralığı tanır.

- a) Aralığın özelliği tanıtılır.
- b) Aralık ile ilgili işitme ve seslendirme çalışmaları yapılır.
- c) Aralıklar ile ilgili etkinlikler sadece öğrencilerin işitme duyularını güçlendirmeye (potansiyeline ulaştırmaya) ve sesler ayırt etme yetilerini geliştirmeye yönelik olarak tasarlanmalı ve oyunlaştırılarak verilmelidir. Öğrenciler aralıklarla ilgili kuramsal olarak sorumlu tutulmamalıdır.

12.B.3. Aksak usulleri/ölçüleri tanır.

- a) 9/8'lik aksak ölçünün ritmik yapısı açıklanır ve bu ölçünün vuruşları ve usul darpları gösterilir.
- b) Türk müziğinde kullanılan 10/8'lik ve 12/8'lik usuller tanıtılır ve ilgili örnekler dinletilir.

12. C. MÜZİKSEL YARATICILIK

12.C.1. Kendi ritim kalıbını oluşturur. Öğrenciden ritim cümlesi oluşturması istenir.

12.C.2. Kendi ezgisini oluşturur.

Öğrenciden ezgi cümlesi oluşturması istenir.

12.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.

- a) Öğrencilerin kendi müzik çalışmalarını (beste, düzenleme vb.), bilgisayarlı müzik kayıt teknolojilerini kullanarak kayıt altına almaları sağlanır. Örneğin öğrenciler bireysel olarak veya grup oluşturarak, eser ve çalışmalarını, nota yazım programları ile notaya alma; müzik ve ses düzenleme programları ile de kaydetme ve düzenleme etkinlikleri yaparlar.
- b) İnternet ortamında müzik dinlerken siber güvenliğe ve etik kurallara dikkat edilmesi gerekliliği hatırlatılır.

12.D. MÜZİK KÜLTÜRÜ

12.D.1. Türk müziği eserlerini dinleyerek dağarcık oluşturur.

- a) Öğrencilerin yurdumuzun farklı yörelerine ait müzikleri araştırmaları ve buldukları örneklerden oluşan bir dinleti düzenlemeleri sağlanır.
- b) Farklı kültürlere saygı duymanın gerekliliği vurgulanır.
- c) Öğrencilerin müzik alanı ile ilgili edindikleri veya ürettikleri her türlü çalışmayı (eser ses kayıtları, nota yazıları vb.) sınıflandırıp çeşitli bilişim teknolojisi gereçlerinin (bilgisayar, çeşitli bellek birimleri vb.) desteğiyle gerek yazılı gerek sayısal (dijital) veri olarak bir müzik arşivi oluşturmaları sağlanır.
- ç) Müzik arşivi için önerilen sanatçılar ve eserleri: Dede Efendi (Rast Kâr-ı Nâtik), İtrî (Neva Kâr, Segâh Tekbir, Salât-ı Ümmiye), Hüseyin Fahreddin Dede (Acemaşiran Mevlevî Âyini), Münir Nurettin Selçuk (Aziz İstanbul), Mehmet Reşat Aysu (Kürdilihicazkâr Saz Semai), Tanburi Cemil Bey (Muhayyer Saz Semai), Muharrem Ertaş (Gine Göç Eyledi Avşar Elleri), Neşet Ertaş (Neredesin Sen), Davut Suları (Siyah Perçemini Dökmüş Yüzüne), Ali Ekber Çiçek (Haydar), Talip Özkan (Yağar Yağmur Yer Yaş Olur), Hisarlı Ahmet (Elif Dedim Be Dedim), Mehmet Erenler (Söğüdün Erenleri), Özay Gönüm (Duman da Vardır Şu Dağların Başında).

12.D.2. Çoksesli Türk müziği ve Klasik Batı müziğinden seçkin eserler dinler.

- a) Farklı müzik biçimlerinden (konçerto, senfoni, opera, oratoryo, bale, süit, lied vb.) seçkin örnekler dinletilir.
- b) A. Vivaldi'nin "Mevsimler Konçertosu", W. A. Mozart'ın "40. Senfoni", G. Bizet'in "Carmen Operası", U. C. Erkin'in "Köçekçe Süiti", A. A. Saygun'un "Yunus Emre Oratoryosu" vb. eserler örnek verilir.
- c) Batı müziğinin tür ve biçimleri hatırlatılır.

12.D.3. Cumhuriyet Dönemi bestecilerinin eserleriyle Türk müziğine katkılarını yorumlar.

Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ekrem Zeki Ün, Osman Zeki Üngör, Halil Bedî Yönetken, Ferit Tüzün, Muammer Sun, Saip Egüz, Nevit Kodallı, İlhan Usmanbaş, İlhan Baran, Kemal İlerici, Bülent Arel gibi besteciler hakkında bilgi verilir.

12.D.4. Ülkemizdeki Batı müziği yorumcularına örnekler verir.

Ülkemizdeki Batı müziği yorumcularından Leyla Gencer, Ayhan Baran, Suna Korad, Vedat Kosal gibi önemli sanatçılar sesli ve görüntülü kayıtlardan (konser, resim, afiş, fotoğraf, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.

12.D.5. 20. yüzyıldan günümüze Türk müziğinin genel özelliklerini açıklar.

- a) 20. yüzyıldan günümüze Türk müziğine ilişkin araştırma yapılarak elde edilen bilgilerin sınıfta paylaşılması sağlanır.
- b) 20. yüzyıldan günümüze önemli müzik şahsiyetlerinden, Tanburi Cemil Bey, Hüseyin Sadettin Arel, Münir Nurettin Selçuk, Lavtacı Andon, Refik Fersan, Şerif Muhittin Targan, Yorgo Bacanos, Mükerrrem Kemertaş, Bayram Aracı, Zekeriya Bozdağ, Raci Alkır, Ahmet Gazi Ayhan, Neşet Ertaş gibi kişiliklerin Türk müzik tarihindeki yeri ve önemi vurgulanır.
- c) 20. yüzyıldan günümüze bestecilerin eserlerinden örnekler tanır.
- ç) 20. yüzyıldan günümüze Türk müziği sesli ve görüntülü kayıtlardan (fotoğraf, resim, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.

12.D.6. Türk müziği besteci ve yorumcularını tanır.

- a) Türk sanat müziği besteci ve yorumcularından Hafız Burhan, Hafız Sami Efendi, Kâni Karaca, Bekir Sıtkı Sezgin, Cinuçen Tanrıkorur, Müzeyyen Senar, Safiye Ayla, Selahaddin Pınar, Selahattin İlçli, Zeki Müren, Ziya Taşkent gibi önemli sanatçılar ve eserleri sesli, görüntülü kayıtlardan (konser, resim, afiş, fotoğraf, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.
- b) Türk halk müziği besteci ve yorumcularından Neşet Ertaş, Ali Ekber Çiçek, Özay Gönülüm, Hacı Taşan, Muharrem Ertaş, Ali Ersan gibi önemli sanatçılar ve eserleri sesli, görüntülü kayıtlardan (konser, resim, afiş, fotoğraf, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.

12.D.7. Önde gelen orkestra-koro şefleri ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler.

Önde gelen Türk ve yabancı orkestra-koro şeflerinden Rıza Rit, Mesut Cemil, Muzaffer Sarısözen, Yücel Paşmakçı, Adnan Ataman, Hikmet Şimşek, Gustavo Dudamel, Claudio Abbado, Herbert Von Karajan, Leonard Bernstein, Zubin Mehta ve diğer belli başlı şeflerin yönettikleri orkestraların görüntü ve ses kayıtlarından yararlanılarak tanıtılır.

12.D.8. Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgılarıyla ilişkilendirir.

Tulum-gayda, ut-lavta, kanun-santur vb. çalgıların benzerlikleri vurgulanır.

12.D.9. Türk halk müziği formlarını ayırt eder.

Kırık hava, uzun hava ve karma hava formları tanıtılır.

12.D.10. Türk halk müziği türlerini ayırt eder.

Bozlak, barak, maya, hoyrat, gazel, gurbet havası, zeybek, mengi, bengi, karşılama, horon, halay gibi türler tanıtılır.

1. SES VE MÜZİK

1. ÜNİTE

- 1.1. İSTİKLAL MARŞI
- 1.2. MARŞLARIMIZ

1. SES VE MÜZİK

1.1. İSTİKLAL MARŞI

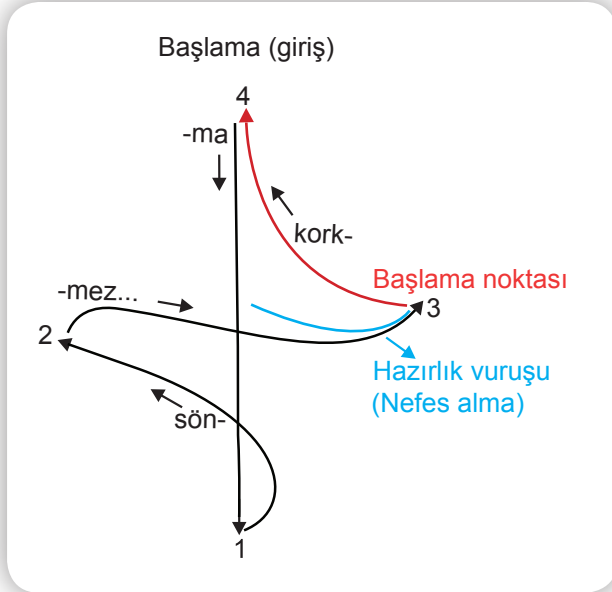
Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söyleme
Kazanım	: 12.A.1. İstiklal Marşı'nı yönetir.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, gösterip yaptırma
Araç Gereç	: Klavyeli çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları, "İstiklal Marşı"

İstiklal Marşı, millî mücadelenin özünden doğmuş bir marştır. Bu marş; Türk milletinin üstün özelliklerini, inançlarını ve mücadele gücünü yansıtır. İstiklal Marşı'nın sözleri bir milletin ebediyyen gururla taşıyacağı zaferleri ve karşı konulmaz gücünü ifade eder. Bu nedenle İstiklal Marşı, anlamını yansıtacak şekilde okunmalıdır. Bu da mısraların doğru söylenmesi ve okuma kurallarına uyulması ile sağlanır. İstiklal Marşı'nı okurken uyulması gereken kurallar şunlardır:

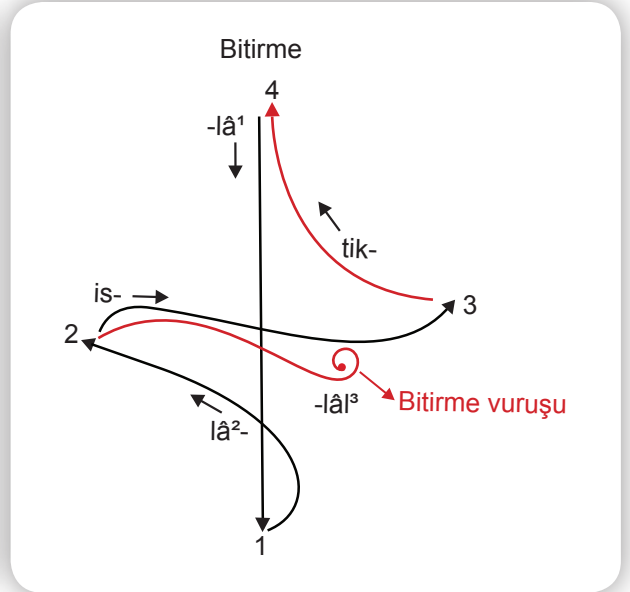
1. Marşın sözlerindeki nefes yerlerini belirtiniz.
2. Marştaki üçleme, noktalı 8'lik, çift noktalı 4'lük ve 16'lık tartım kalıpları üzerinde durunuz.
3. Üç vuruş boyunca uzatılması gereken heceleri gösteriniz.
4. Marşın eksik ölçü ile başladığını vurgulayınız ve eksik kalan vuruşun son ölçüde tamamlandığını belirtiniz.
5. Marşın nefes yerlerine göre doğru seslendirilmesi sayesinde prozodi hatalarının önlenmiş olacağını hatırlatınız.
6. Öğrencinin millî ve manevi değerleri bilmesini ve benimsemesini, değerler eğitimi çerçevesinde anlamlandırarak yorumlamasını sağlayınız.

1. ETKİNLİK

Marş yönetilirken vuruşların uygulanabilmesi için el ile yapılan her bir hareketin 1 vuruş olduğunu açıklayınız. Marşın yönetimini, Şekil 1.1 ve Şekil 1.2'de gösterildiği gibi başlangıç ve bitiş hareketleri ile örneklediriniz.

Şekil 1.1: İstiklal Marşı'nın başlangıç vuruşu

Şekil 1.2: İstiklal Marşı'nın bitirme vuruşu

2. ETKİNLİK

Öğrencilerin marşın ritmini hissedebilmeleri için Şekil 1.3'te gösterildiği gibi ritim tutmalarını isteyiniz ve ritmine uygun olarak marşı seslendirmelerini sağlayınız. Hareketlerin pekiştirilmesi için öğrenciler tarafından tekrarlanmasını isteyiniz.

İSTİKLÂL MARŞI (*)

Söz: Mehmet Âkif ERSOY
Müzik: Osman Zeki ÜNGÖR

Moderato

mf

Kork - ma sön - mez bu şa - fak - lar - da yü - zen al san -
Çat - ma kur - ban o - la - yım çeh - re - ni ey naz - lı hi -

5

cak Sön - me - den yur - du - mun üs - tün - de tü - ten en son o - cak O
lâl Kah - ra - man ır - kı - ma bir gül Ne bu şid - det bu ce - lâl Sa -

8

be - nim mil - le - ti - min yıl - dı - zı - dır par - la - ya - cak O be -
na ol maz dö - kü - len kan - la - rı - mız son - ra he - lâl Hak - kı -

11

nim - dir o be - nim mil - le - ti - min - dir an - cak
dır Hak - k'a ta - pan mil - le - ti - min is - tik - lâl

(*) İstiklal Marşı'nın birinci sözlerini söylerken virgül (,), ikinci sözlerini söylerken ise yıldız (*) işaretlerinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

Şekil 1.3: İstiklal Marşı'nın vuruşları

3. ETKİNLİK

İstiklal Marşı dijital ortamdan çalınırken (belirlenen bir öğrencinin yönetiminde) marşın öğrenciler tarafından seslendirilmesini sağlayınız. Marşın sonunda, bitiş işaretini öğrencilere gösteriniz ve Marşı yöneten öğrencinin bunu pekiştirmesi ve kendinden emin bir şekilde yönetmesi için bitiş şeklini birkaç kez tekrarlatınız. Öğrencilere iş birliği yaptırarak (söyleme-yönetme) İstiklal Marşı'nı yönettiniz.

Öğrencilerin İstiklal Marşı'nın yönetimi sırasında göstermiş oldukları performansı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. İstiklal Marşı'nın başlangıç vuruşunu verebiliyor mu?			
2. İstiklal Marşı'nın vuruşlarını ölçü göstergesine uygun şekilde yapabiliyor mu?			
3. İstiklal Marşı'nı yönetirken doğru vuruşta bitirebiliyor mu?			
4. İstiklal Marşı'nı anlamına uygun (vücut dili, jest ve mimik) yönetebiliyor mu?			

1.1.1. İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ

İstiklal Marşı'nın yazılması ve bestelenmesi için 25 Ekim 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir yarışma açılır. Amaç Kurtuluş Savaşı'nın başladığı yıllarda, cephedeki askerleri coşturacak, onların morallerini yükseltip ulusal duygularını güçlendirecek bir ulusal marşın hazırlanmasıdır. Yarışma duyurusu sonrasında Maarif Bakanlığına gönderilen eserlerden hiçbiri İstiklal Marşı niteliğinde bulunmaz. Mehmet Âkif Ersoy, kazanan güfteye para ödülü konduğu için yarışmaya katılmak istemez. Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi'nin ısrarı üzerine Türk ordusuna hitap ettiği şiirini yarışmaya gönderir. Yapılan elemeler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12 Mart 1921 tarihli oturumunda Mehmet Âkif'in yazdığı İstiklal Marşı coşkulu alkışlarla kabul edilir. Mecliste İstiklal Marşı'nı okuyan ilk kişi dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver olmuştur.

1.1.2. İSTİKLAL MARŞI'NIN BESTELENMESİ

1921 yılında Mehmet Âkif'in şiirinin ulusal marş güftesi olarak seçilmesinden sonra şiirin marş biçiminde bestelenmesi için de bir yarışma açılır. Ali Rıfat Çağatay, Hüseyin Sadettin Arel, Sadettin Kaynak, Rauf Yekta ve Zeki Üngör'ün de katıldığı yarışmada savaşın şiddetlenmesi üzerine kesin bir seçme yapılamaz. Marşın farklı bestelerle okunması bazı sakıncalar yarattığı için 1924'te Maarif Vekaletinde oluşturulan bir kurul tarafından Ali Rıfat Çağatay'ın bestesi resmî olarak kabul edilir. Marş bu beste ile 1930 yılına kadar altı yıl süreyle çalınıp söylenir. Ancak 1930 yılında yine Maarif Bakanlığının resmî kurumlara gönderdiği bir genelgeyle marş, Osman Zeki Bey'in bestesiyle seslendirilmeye başlanır ve devletin resmî marşı hâline gelir.

4. ETKİNLİK

"İstiklal Marşı'nın Kabulü" ve "İstiklal Marşı'nın Bestelenmesi" yazılarından yola çıkarak İstiklal Marşı'nın nasıl ve hangi şartlarda kabul edilip bestelendiğini anlatınız.

1.2. MARŞLARIMIZ

Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söyleme
Kazanım	: 12.A.2. Marşlarımızı anlamlarına uygun seslendirir.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım
Araç Gereç	: Klavyeli çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları, "Dumlupınar", "100.Yıl Atatürk Marşı", "İzmir Marşı", "Ankara Marşı", "Mehter Marşı", "Türkiye'miz", "19 Mayıs", "Karadeniz"

Marşlar yalın ve düzgün müzik cümleleri ile yazılmış, temposu yürüyüş ritmine uygun müzik türüdür. Halkın ortak duygularının pekiştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması bakımından Türkiye'deki müzik türleri arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Millî mücadele sürecinde yaşanan olaylar ve kahramanlıklar marşlara konu olmuştur. Bu marşlar, marş söyleme teknikleri ile hız ve gürlük terimleri dikkate alınarak seslendirilmelidir. Ulusal marşlar; toplumlar, devletler ve bireyler için farklı işlevlere sahiptir. Ülkeler ulusal marşlarını resmî ve diğer törenlerde çalıp söyler. Ulusal marşlar aynı ülkede yaşayan insanların bayrağını, ulusal değerlerini ve geleneklerini simgeler.

1. ETKİNLİK

25-33. sayfalarda yer alan millî mücadele ve kahramanlıkları konu alan marşları anlamlarına uygun olarak öğrencilerin seslendirmelerini sağlayınız.

DUMLUPINAR

♩=110

Söz: İzzet ULVİ
Müzik: Ziya AYDINTAN

DUM LU PI NAR GEL DİK SA NA YÜZ SÜR ME ĞE TOP
DUM LU PI NAR SU YUN KEV SER AR MA ĞA NIN BÜ
RA YÜK Ğİ ZA NA FER DUM LU PI NAR DUM LU PI NAR DUM LU PI NAR
NE NE DE DE Şİ RİN BAĞ LA RİN VAR VAR DAĞ LA RİN VAR VAR

EY GELİNCİK NEDİR TASAN
SEVGİLİNDEN İRAK MISIN
ŞEHİTLERİN AL KANINDAN
YARATILMIŞ BAYRAK MISIN

100. YIL ATATÜRK MARŞI

Söz: Feyzi HALICI
Müzik: Nevit KODALLI

$\text{♩} = 110$

4

7

10

13

16

19

21

23

1.

2.

BİR ÖZ LEM ÇİZ Gİ SİN DE HER DÜ
YÜZ YI LIN ÇAĞ RI SI BU TAT LI

SÜN CE U LU DUR BU YOL İN SAN LIK YO
DÜŞ KUT SAL E MEK DİM DİK A DIM LAR DA

LU A TA TÜR K'ÜN YO LU DUR YURT TA
YİZ YO LU MUZ SON SU ZA DEK DUY GU

SULH Cİ HAN DA SULH İL KE SİY LE DO LU
MUZ SEV Gİ MİZ BİR ÜL KÜ MÜZ AN DI MİZ

DUR SEV Gİ DE YER YÜ ZÜ DÜR GÜÇ
TEK YA ŞA MAK A TA TÜR KÜ A

DE A NA DO LU DUR U ZA NI YOR ÇAĞ LA RA
TA TÜR K'Ü SOY LE MEK

DES TAN LA ŞAN YÜ CE TÜRK

YA ŞA MA SE VİN Cİ MİZ BÜ YÜK ÖN DER

A TA TÜRK A TA TÜRK

İZMİR MARŞI

Söz: Anonim

Müzik: İzzettin Hümayi ELÇİOĞLU

♩=120

İZ Mİ RİN DAĞ LA RİN DA Çİ ÇEK LER A ÇAR
İZ Mİ RİN DAĞ LA RİN DA O TUR DUM KAL DIM

İZ Mİ RİN DAĞ LA RİN DA Çİ ÇEK LER A ÇAR AL TIN GÜ NEŞ OR DA
İZ Mİ RİN DAĞ LA RİN DA O TUR DUM KAL DIM ŞE HİT O LAN LA RI

SİR MA LAR SA ÇAR AL TIN GÜ NEŞ OR DA SİR MA LAR SA ÇAR
DEF TE RE YAZ DIM ŞE HİT O LAN LA RI DEF TE RE YAZ DIM

BO ZUL MUŞ DÜŞ MAN LAR HEP YEL Gİ Bİ KA ÇAR BO ZUL MUŞ DÜŞ MAN LAR HEP
ÖK SÜZ YAV RU LA RI BAĞ RI MA BAS TIM ÖK SÜZ YAV RU LA RI

YEL Gİ Bİ KA ÇAR YA ŞA MUS TA FA KE MAL PA ŞA YA ŞA
BAĞ RI MA BAS TIM " " " " " " " " " "

A DIN YA ZI LA ÇAK MÜ CEV HER TA ŞA
" " " " " " " " " "

ANKARA MARŞI

Söz: Mehmet Ali ERTEKİN
Müzik: Halil Bedii YÖNETKEN

$\text{♩} = 110$

mf

AN KA RA AN KA RA GÜ ZEL AN KA RA

5 SE Nİ GÖR MEK İS TER HER BAH TI KA RA

9 SEN DEN YAR DIM U MAR HER DÜ ŞEN DA RA

13 YE TER SİN ON LA RA GÜ ZEL AN KA RA

17 BUR CU NA GÖZ Dİ KEN DİK BAŞ LAR İN SİN

21 TÜRK GÜ CÜ O RA DA HER ZO RU YEN SİN

25 YOK TAN VAR E DİL MİŞ İLK ŞE HİR SEN SİN

29 VAR OL SUN TOP RA ĞIN TA ŞIN AN KA RA

KARADENİZ

Söz: Şükrü AKSEL
Müzik: Muhlis Sabahattin EZGİ

$\text{♩} = 100$

mf

KA RA DE NİZ KA RA DE NİZ GE LEN DÜŞ MAN DE ĞİL Bİ

4 ZİZ YA RIM A SIR BEK LE Dİ ĞİN BAR BA RO SUN HA Fİ Dİ

8 YİZ O NUN SA NA SE LA MI VAR Dİ YOR Kİ

12 DÜŞ MA NIN NE CA NI VAR KOV SUN O NU SU

15 LA RIN DAN O RA DA TÜRK SAN CA ĞI VAR

KARADENİZ KARADENİZ
GELEN DÜŞMAN DEĞİL BİZİZ
YARIM ASIR BEKLEDİĞİN
BARBAROS'UN HAFİDİYİZ

ONUN SANA SELAMI VAR
DİYOR Kİ DÜŞMANIN NE CANI VAR
KOV SUN ONU SULARINDAN
ORADA TÜRK SANCAĞI VAR

SELAM SANA ŞANLI SANCAK
SELAM SANA SELAM SANA
GÜNEŞ SENİNLE DOĞACAK
SEN UMUT SONSUZA KADAR

ÖZGÜRLÜK SENİNLE VAR
SENİNLE YURDUM BİN ÇİÇEK AÇAR
YAŞAR ŞEREFLE GÖLGİNDE
MİLLETİM SONSUZA KADAR

MEHTER MARŞI

Söz: İsmail Hakkı Bey
Müzik: Ahmet Muhtar Paşa

♩=100

5

9

13

17

GA FİL NE Bİ LİR NEŞ VE İ PÜR

21

ŞEV Kİ VE GA Yİ

25

MEY DA Nİ CE LA DET TE Kİ EN

29

VA Rİ SE FA Yİ

33

MEY DA Nİ CE LA DET TE Kİ EN

37

VA Rİ SE FA Yİ

SON

41
MEY DA NI GA ZA AŞK İ LE TEK BİR LER A

46
LIN CA TİT RET Tİ Yİ NE

51
RÜY İ ZE MİN ARŞ İ SE MA Yİ

56
AL LAH YO LU NA CENK E DE LİM

61
ŞAN A LA LIM ŞAN

65
KUR AN DA ZA FER VÂD E Dİ YOR

69
HAZ RE Tİ YEZ DAN D.C.

GAFİL NE BİLİR NEŞVE-İ PÜR ŞEVK-İ VEGAYI
MEYDAN-I CELÂDETTEKİ ENVAR-I SEFAYI
MEYDAN-I GAZÂ AŞK İLE TEKBİRLER ALINCA
TİTRETİ YİNE RÜY-İ ZEMİN ARŞ-I SEMÂYI

ALLAH YOLUNA CENK EDELİM ŞAN ALALIM ŞAN
KUR'AN' DA ZAFER VAAD EDİYOR HAZRET-İ YEZDÂN
FARZ EYLEDİ HALLÂK-U CİHAN HARB-I CİHÂDİ
HEP CENK İLE YÜKSELMEDE ECDADIMIN ADI

DÜNYALARI FETH EYLEYEN ECDÂDİMİZ ELHAK
ADİL İDİ HIFZ EYLER İDİ HAKKI İBÂDİ
ALLAH YOLUNA CENK EDELİM ŞAN ALALIM ŞAN
KUR'AN' DA ZAFER VAAD EDİYOR HAZRET-İ YEZDAN

TÜRKİYE'MİZ

Söz: M. Necati ÖNGAY
Müzik: Faik CANSELEN

$\text{♩} = 60$ Unis.

KO KAR BUR CU BUR CU GÜL LER Ö TER DAL LAR DA BÜL BÜL

LER A ÇAR ME NEK ŞE SÜN BÜL LER NE GÜ

ZEL DİR TÜR Kİ YE MİZ MİZ

TRA LA LA TRA LA LA TRA LA LA TRA LA LA TRA LA

LA LA LA LA LA RA LA LA LA LA

BİNBİR ÇİÇEK KOKAR DAĞDA
ÇEŞİT ÇEŞİT MEYVE BAĞDA
HELE BU GÜN YENİ ÇAĞDA
NE GÜZELDİR TÜRKİYE'MİZ

TRALALA TRALALA TRALALA TRALALA
TRALALA LARA

19 MAYIS

Söz: Ali ERTAN
Müzik: Ziya AYDINTAN

$\text{♩} = 105$

mf

DİZ ÇÖK MEZ İ NA Nİ NİZ HE YE

6 *cresc.*

CAN Ü MİT DO LU A TA MİZ

11

ÜL KÜ SÜ NÜ İŞ LE Dİ KAL Bİ Mİ ZE SON

f

17

BU GÜN BU GÜN MİL Lİ GÜ

22

CÜN GENÇ LİK BAY RA MI AN DOL SUN

27

AN DOL SUN VAR LI ĞİM FE DA YUR DA

mf

AÇILDI TÜRK OĞLUNA SAMSUN'UN ZAFER YOLU
MUKADDES PAROLADIR ON DOKUZ MAYIS BİZE
BUGÜN MİLLÎ GÜCÜN GENÇLİK BAYRAMIDIR
AND OLSUN VARLIĞIM FEDÂ YURDUMA

Birinci ünite de “Marşlarımız” konusunda sayfa 25-33’te verilen marşlarla ilgili olarak öğrencilerin performanslarını değerlendirmek amacıyla her bir öğrenci için aşağıdaki gözlem formunu doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Öğrendiği marşların kimlik bilgilerini söyleyebildi mi?			
2. Marşların ölçü göstergesini söyleyebildi mi?			
3. Marşları ritmik yapıya uygun seslendirdi mi?			
4. Marşları anlamına uygun seslendirdi mi?			
5. Marşları müziksel ifadeye uygun seslendirdi mi?			

Okuma Metni

MARŞLARIMIZ

Ulusal marşlar, törenlerde müzik eşliğinde söylenen şarkılardır. Ulusal marşların çeşitleri vardır. Türkçede “ulusal marş” denildiğinde genellikle ulusal marş kavramının yalnızca bir türü anlaşılmaktadır. Bunda İstiklal Marşı’nın özgün adı rol oynar. Oysa İstiklal Marşı, ulusal marş çeşitlerinden yalnızca biridir. Gençlik Marşı, 23 Nisan Marşı, Onuncu Yıl Marşı da Türkiye’de sevilen diğer marşlardandır.

“Ne mutlu Türk’üm diyene!” cümlesi ile biten ve neredeyse Onuncu Yıl Nutku ile özdeşleşen Onuncu Yıl Marşı’nın güftesi Faruk Nafiz Çamlıbel ve Behçet Kemal Çağlar tarafından yazılmıştır. Marşın bestesini ise Cemal Reşit Rey yapmıştır. Tüm dünyaya bir zamanların “Hasta Adam”ının nasıl ayağa kalktığını ve on yılda ne büyük işler başardığını anlatmayı amaçlayan bu marş, Mustafa Kemal Atatürk tarafından da çok beğenilmiş ve marşın tüm Türkiye’ye yayılması sağlanmıştır. Cumhuriyet’in ellinci ve yetmiş beşinci yıllarında bu önemli zamanları ulusça birlikte anabilmek ve tüm Türkiye’de ortak bir ulusal ruh oluşturmak için başka marşlar da bestelenmiştir. Ancak bu eserler Onuncu Yıl Marşı kadar kalıcı olamamıştır. Onuncu Yıl Marşı’nın ulusal marş olmanın da ötesinde, uyandırdığı ulusal heyecan ile diğer tüm marşların önüne geçtiği söylenebilir.

Devletler ve marşlar, birbirleriyle yakın ilişki içindedir. Marşların işlevi, devletin ulusu ile birlikte varlığının devamına ve ulusal duyguların pekiştirilmesine olanak sağlamasıdır. Her “birlikte söyleme” anı, ulus olduğunun ve ulusal gücün farkına varıldığının hissedilme anıdır. Bu his, sözlerle olduğu kadar müziğin insanlar üzerinde yarattığı güç ile de ilgilidir. Millî marşların söylenmesinde eş zamanlılık deneyimi vardır. Böyle anlarda birbirlerine tamamen yabancı insanlar aynı ezginin eşliğinde aynı dizeleri okur.

Marşların ulusal benliğin oluşturulması ve sürdürülmesindeki işlevleri açıktır. Millî benliğini bilmeyen milletler, başka milletlerin avıdır. Millî benliği gündelik yaşam içinde hissetmenin en kolay yolu da kuşkusuz çeşitli nedenlerle hep birlikte söylenen coşkulu ulusal marşlardır.

Yard. Doç. Dr. C. Hakan Çuhadar’ın Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi’ndeki “Türkiye’de Ulusalcılığın Değişmeyen Simgesi; Onuncu Yıl Marşı” adlı yazısından düzenlenerek alınmıştır.

2. TEMEL MÜZİK BİLGİLERİ

2. ÜNİTE

2.1. ARALIK

2.2. AKSAK USULLER/ÖLÇÜLER

2. TEMEL MÜZİK BİLGİLERİ

Öğrenme Alanı	: Müziksel Algı ve Bilgilenme
Kazanım	: 12.B.2. Yatay ve dikey sekizli aralığı tanır.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, yaparak yaşayarak öğrenme, gösterip yaptırma
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, EBA dokümanları, klavyeli çalgı

2.1. ARALIK

İki ses arasındaki uzaklık farkına “aralık” denir. Bir aralık isimlendirilirken ilk notadan son notaya kadar tüm notalar sayılır. Örneğin do-mi aralığı üçlüdür (do-re-mi), do-sol aralığı beşlidir (do-re-mi-fa-sol). Aralıklar kulakta bıraktıkları etki bakımından (majör, minör) ve yapıları bakımından (tam, büyük, küçük, eksik ve artık aralık) adlandırılır.

Tam aralıklar; birli (ünison), dörtlü, beşli ve sekizlidir.

İkili, üçlü, altılı, yedili aralıklar; yarım ses büyüyüp küçüldüklerinde majör (büyük), minör (küçük) aralıklar olarak tanımlanır.

Tam aralıklar; diyez ve bemol gibi değiştirici işaretlerle değişime uğrayarak büyüyüp küçüldüklerinde artık ve eksik aralık olur.

Bir büyük aralık yarım aralık küçüldüğünde küçük aralık elde edilir. Örneğin do-mi aralığı büyük üçlü iken do-mi bemol yarım aralık küçüldüğü için küçük üçlü olur. Do-re aralığı büyük ikili iken do-re bemol aralığı küçük ikili olur.

TAM ARALIKLAR

Ünison veya 1’li: do-do

Tam 4’lü: do-fa

Tam 5’li: do-sol

Oktav veya 8’li: do-do

BÜYÜK VE KÜÇÜK ARALIKLAR

Büyük 2’li: do-re

Küçük 2’li: do-re

Büyük 3’lü: do-mi

Küçük 3’lü: do-mi bemol

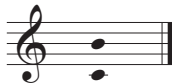
Büyük 6’lı: do-la

Küçük 6’lı: do-la bemol

Büyük 7’li: do-si

Küçük 7’li: do-si bemol

ARTIK VE EKSİK ARALIKLAR

Artık 4'lü: do-fa diyez

Eksik 4'lü: do-fa bemol

Artık 5'li: do-sol diyez

Eksik 5'li: do-sol bemol

1. ETKİNLİK

Aralıkların işitsel olarak öğrenciler tarafından ayırt edilebilmesi için gerekli çalışmaları klavyeli çalgı ile yapınız.

2.1.1. MÜZİKTE YATAY ARALIK

Müzikte iki sesin art arda duyulmasıyla oluşan aralığa “yatay (melodik) aralık” denir.

Alıştırma: Yatay Sekizli Ezgi Örneği

Fisun KAYA

2.1.2. MÜZİKTE DİKEY ARALIK

Müzikte iki sesin aynı anda duyulmasına “dikey (armonik) aralık” denir.

Alıştırma: Dikey Sekizli Ezgi Örneği

Seda KOÇ

Yatay ve dikey aralık kavramlarının teorik olarak daha iyi kavranabilmesi için porte üzerinde aralık alıştırmaları yapılmalıdır.

2. ETKİNLİK

Klavyeli bir çalgı kullanarak sayfa 37’de verilen yatay ve dikey ezgi örneklerini çalınız. Bu çalışma ile yatay ve dikey sekizli aralık duyumunun öğrenciler tarafından ayırt edilmesini sağlayınız.

3. ETKİNLİK

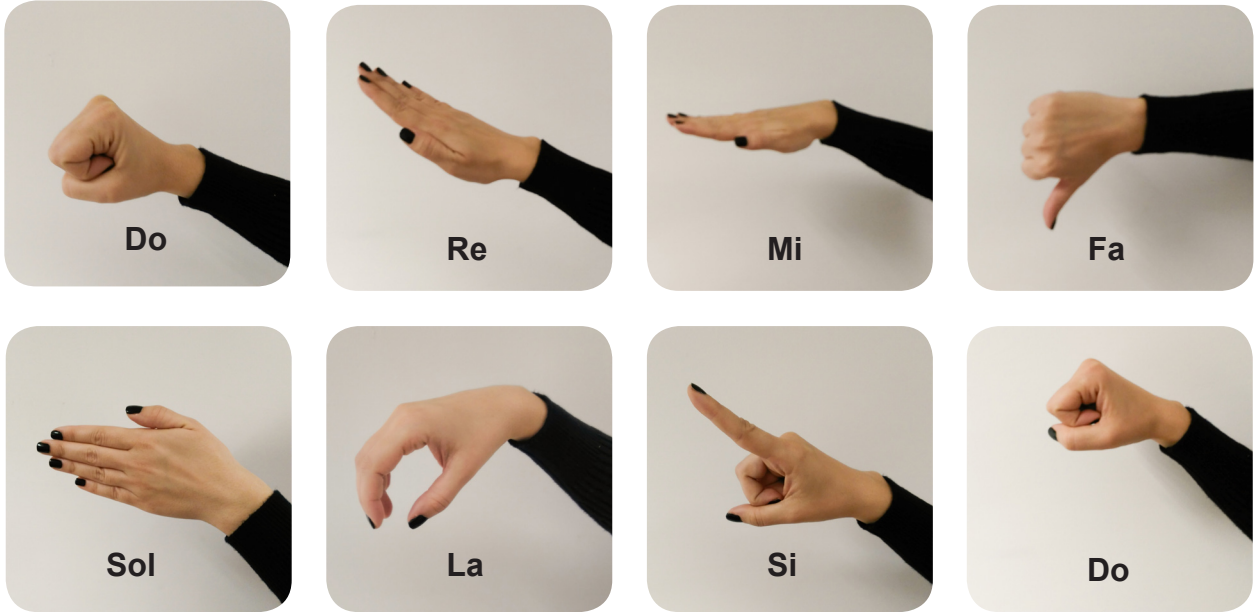
İçinde yatay ve dikey sekizli aralık bulunan marş örneklerini öğrencilere dinletiniz (100. Yıl Atatürk Marşı, Biz Atatürk Gençleriyiz vb.). Marşlardaki yatay ve dikey sekizli aralıkları öğrencilerle beraber belirleyiniz.

2.1.3. EL İŞARETİYLE NOTALAR (FONOMİMİ TEKNİĞİ)

Macar besteci Zoltan Kodaly’nin (Zoltan Koday) geliştirdiği bu yöntemde beden dili kullanılarak notalar tanımlanır (Görsel 2.1). Elin havadaki yüksekliği sesin dikliğini gösterir, elin şekli ise sese bir nota adı verir. Bu sayede tonal hafıza daha çabuk ve daha emniyetli bir şekilde ortaya çıkar. Fonomimi ile çocuklar küçük yaşlardan başlayarak seslerin yüksekliğini somutlaştırır. Melodiyi içten duyarak doğru bir entonasyon ile müzik okumayı öğrenir ve müzikal bellekleri gelişir.

Do-Mi B3’lü Aralığı İçin Örnek Alıştırma

Fonomimi tekniğinde “do” notasına denk gelen el işaretini yapınız. Bu sırada öğrencilerden “do” sesini söylemelerini isteyiniz. “Re” notasına gelindiğinde öğrencilerden bu sesi içlerinden söylemelerini ve “mi” notasına gelindiğinde tekrar dıştan seslendirmelerini isteyiniz. Daha sonra “do-mi” aralığını arka arkaya seslendirmelerini sağlayınız. Bu alıştırmaı öğrenilen tüm aralıklar için yapınız.

Görsel 2.1: El işareti ile notalar

4. ETKİNLİK

Aralıkların içsel duyumunun sağlanması için fonomimi tekniğini kullanınız. Sınıfı iki gruba ayırınız. Sol elinizle do notasını işaret ederken sağ elinizle aralık duyumunun güçlenmesi için farklı işaret ediniz. Birinci grup sol elin işaret ettiği notaları seslendirirken ikinci grubun sağ elin işaret ettiği notaları seslendirmelerini isteyiniz.

2.2. AKSAK USULLER/ÖLÇÜLER

Öğrenme Alanı	: Müziksel Algı ve Bilgilenme
Kazanım	: 12.B.3. Aksak usulleri/ölçüleri tanır.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, yaparak yaşayarak öğrenme, gösterip yaptırma
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, EBA dokümanları, çalgı, “İnce Giyerim İnce”, “Güzele Bak Güzele”, “Aşşahdan Gelirem”

Ölçü: Bir müzik eserinin süre olarak eşit gruplara bölünmüş her bir birimidir.

Vuruş: Bir ölçü, kendi içinde eşit parçalara ayrılır. Bu parçaların her birine “zaman” adı verilir. Zamanlar vuruşlarla belirtilir. Her ölçünün birinci zamanı kuvvetlidir. Dört zamanlı ölçünün üçüncü zamanı da kuvvetlidir. Diğer ölçüler zayıf zamanlıdır.

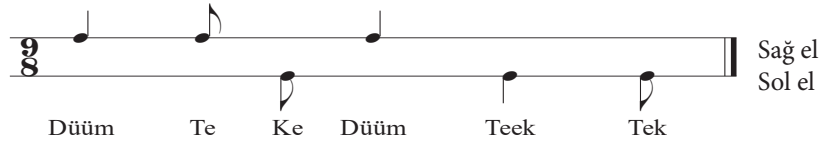
Karma (Aksak) Ölçüler: İçerisinde hem iki vuruş hem de üç vuruş barındıran ölçülerdir. Türkü ve oyun havalarının çoğu, karma ölçüdür. 5/8’lik, 7/8’lik ve 9/8’lik ölçüler, karma ölçüdür.

Usul: Vuruş değerleri birbirine eşit olan veya olmayan, yarı kuvvetli ve zayıf zamanların belli bir şekilde sıralanmasıyla meydana gelen belli kalıplar halindeki sayı veya vuruş gruplarıdır. Usulün vurulan her parçasına “darğ” adı verilir. Usul kalıbını oluşturan vuruşlar, kuvvetli veya zayıf oluşlarına göre “düm, tek, te, ke, tek-kâ, tâ-hek” gibi hecelerle belirtilmiştir. Usuller yazılırken birbirine paralel iki çizgi kullanılır. Üstteki çizgiye sağ elin vuracağı darğlar, alttaki çizgiye ise sol elin vuracağı darğlar yazılır.

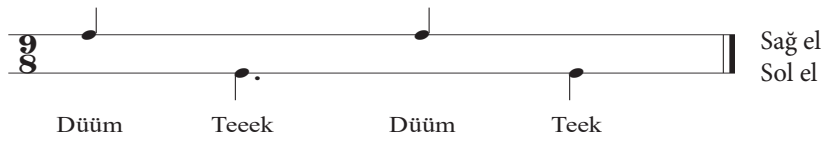
2.2.1. 9/8’LİK USUL ÇEŞİTLERİ

İki ve üç vuruşlu ana usullerin çeşitli şekillerde birleşmesinden doğan dokuz zamanlı usuller, farklı şekillerde gösterilir. Bu farklılık, ölçülerin yer değiştirmesiyle oluşur.

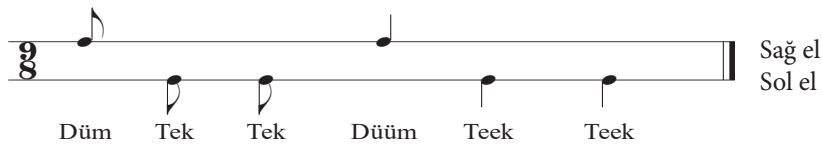
Aksak Usulü: Sofyan ve Türk aksağı usullerinin birleşmesiyle oluşur. Çok kullanılmış bir usuldür. Şarkı, ilahi, türkü, oyun havası gibi eserlerde kullanılmıştır.

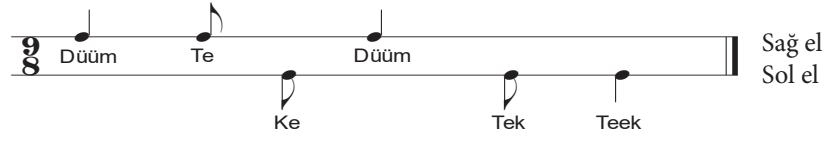
Raks Aksağı Usulü: Türk aksağı ve sofyan usullerinin birleşmesiyle oluşur. Şarkılarda, türkülerde, ilahilerde ve bazı saz semailerinde kullanılmıştır.

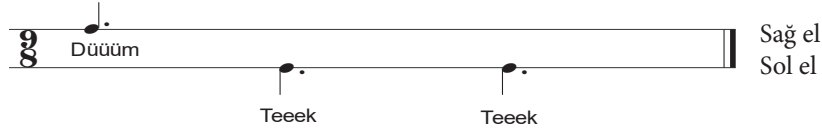
Oynak Usulü: Semai ve yürük semai usullerinin birleşmesiyle oluşur. Türkülerde, şarkılarda, bazı ilahi ve oyun havalarında kullanılmıştır.

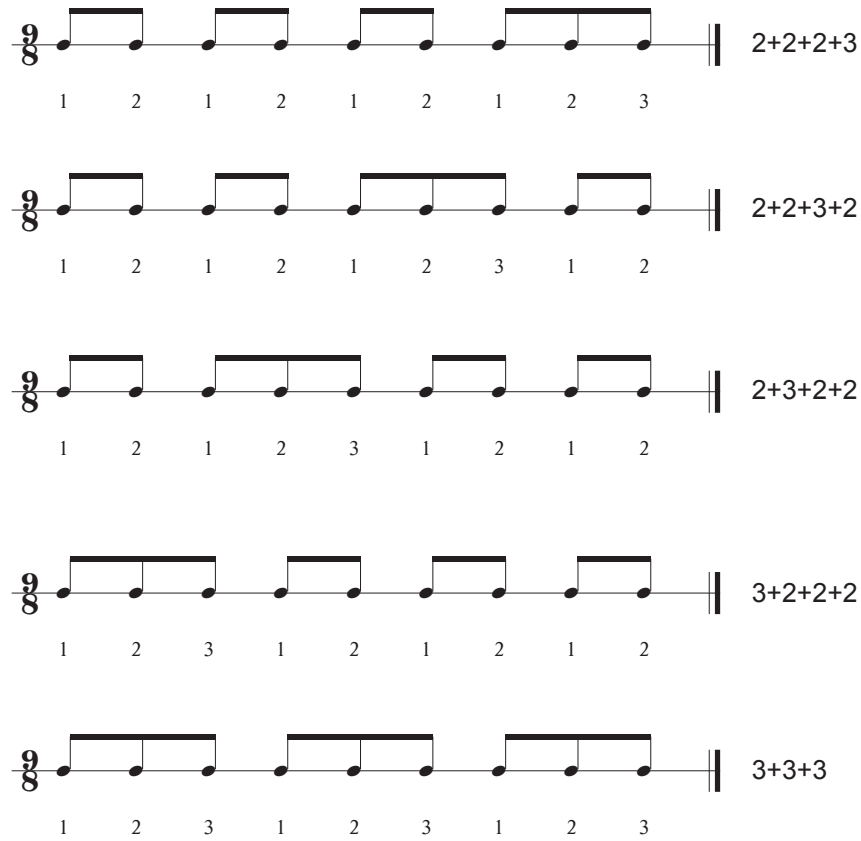
Evfer Usulü: Sofyan ve Türk aksağı usullerinin birleşmesiyle oluşur. Sondaki beş zamanın farklı oluşu, bu usulü aksaktan ayırır. Bu farklılık sondaki iki darbin yer değiştirmesidir.

Mürekkep Semai Usulü: Üç semai usulünün birleşmesiyle oluşur. Türkü ve oyun havalarında kullanılmıştır.

9/8'lik Usullerin Halk Müziğindeki Vuruş Gösterimi:

1. ETKİNLİK

9/8'lik usullerin vuruş şekillerini gösteriniz. Öğrencilerden vuruş şekilleri örneklenen usulleri, ritmik yapılarına dikkat ederek vurmalarını isteyiniz.

2. ETKİNLİK

9/8'lik usulde örnek olarak verilen "İnce Giyerim İnce" adlı eseri öğrencilere dinletiniz.

İNCE GİYERİM İNCE

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN
Yöresi: Terkirdağ
Kimden Alındığı: Saadet KARACA

♩=135
2+2+2+3

İN CE Gİ YE Rİ MİN CE PEM BE YA KI ŞIR GEN CE
DE RE LE RİN ÇA KI LI NER DEN AL DI NA KI LI
DE RE LER ÇA KIL TAŞ LI ÖR DEK LER YE ŞİL BAŞ LI

4

PEM BE YA KI ŞIR GEN CE
NER DE NAL DI NA KI LI
ÖR DEK LER YE ŞİL BAŞ LI

7

İN SAN BİR HOŞ O LU YOR SEV Dİ Ğİ Nİ GÖ RÜN CE
DÖ NE DÖ NE OY NU YOR AĞ BE Yİ MİN ÇA KI RI
BE NİM SEV Dİ ĞİM DİL BER AL YA NAK KA LEM KAŞ LI

10

SEN YA NA BEN ÇA MA
İ Kİ Mİ ZİN RES Mİ Nİ Çİ KAR SIN LAR YAN YA NA

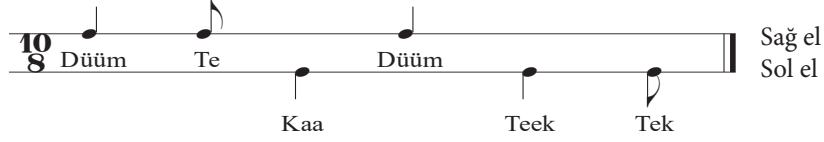
İNCE GİYERİM İNCE PEMBE YAKIŞIR GENCE
İNSAN BİR HOŞ OLUYOR SEVDİĞİNİ GÖRÜNCE
OF SEN YANA BEN CAMA
İKİMİZİN RESMİNİ ÇIKARSINLAR YAN YANA

DERELERİN ÇAKILI NERDEN ALDIN AKILI
DÖNE DÖNE OYNUYOR AĞABEYİMİN ÇAKIRI
OF SEN YANA BEN CAMA
İKİMİZİN RESMİNİ ÇIKARSINLAR YAN YANA

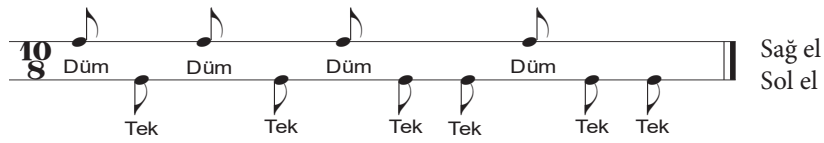
2.2.2. 10/8'LİK VE 12/8'LİK RİTMİK YAPI VE DARPLARI

10/8'LİK USULLER

Aksak Semaî Usulü: İki Türk aksağı usulünün birleşmesiyle oluşur.

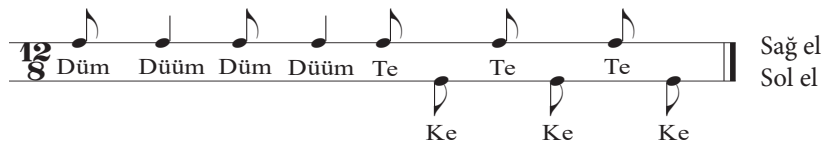

Çengiharbi Usulü: İki nim sofyan ve iki semai usulünün birleşmesiyle oluşur.

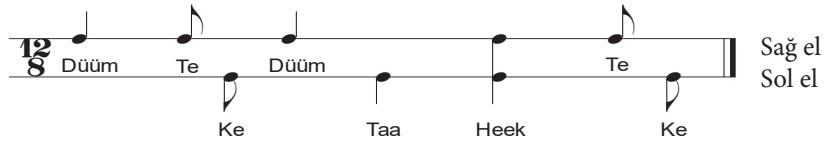

12/8'LİK USULLER

Firenkçin Usulü: İki semai ve üç nim sofyan usulünün birleşmesinden oluşur.

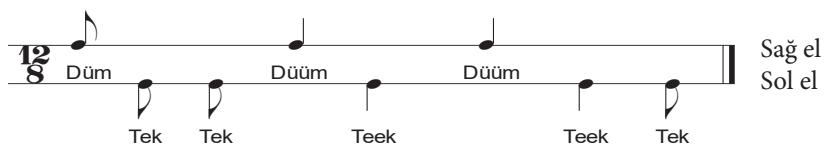

Nim Çember Usulü: Bir sofyan, bir yürük semai ve bir nim sofyan usullerinin birleşmesiyle oluşur.

“Heek” hecesinde sağ ve sol el aynı anda vurulur.

İkiz Aksak Usulü: Bir devrihindi ve bir Türk aksağının birleşmesiyle oluşur.

3. ETKİNLİK

10/8'lik ve 12/8'lik usulde örnek olarak verilen “Güzele Bak Güzele” ve “Aşşahdan Gelirem” eserlerini öğrencilere nota üzerinden takip ettirerek dinletiniz. Vuruş gösterimlerini eserlerde belirtildiği şekliyle örneklendiriniz. Öğrencilerin çalışmalarını gerçekleştirirken birbirlerine saygı göstermelerini sağlayınız .

GÜZELE BAK GÜZELE

Derleyen: Nida TÜFEKÇİ

Yöresi: Kerkük

Kimden Alındığı: Abdülvahit KUZEÇİOĞLU

$\text{♩} = 165$
2+3+2+3
3+2+2+3

GÜ ZE LE BAK GÜ ZE LE GE LİR BİZ DEN
BAH ÇA DA BA RİM SA NA HAY VA YIM NA

4
SÖ ZA LA BE NİM Bİ RES ME RİM VAR
RİM SA NA GAM ÇEK ME NAZ LI GÜ ZEL

7
DE ĞİŞ MEM YÜZ GÜ ZE LE BE NİM BİR SEV
Ö LÜN CEK YA RİM SA NA GAM ÇEK ME NAZ

10
Dİ ĞİM VAR DE ĞİŞ MEM YÜZ GÜ ZE LE
LI GÜ ZEL Ö LÜN CEK YA RİM SA NA

1

GÜZELE BAK GÜZELE
GELİR BİZDEN SÖZ ALA
BENİM BİR ESMERİM VAR
DEĞİŞMEM YÜZ GÜZELE
BENİM BİR SEVDİĞİM VAR
DEĞİŞMEM YÜZ GÜZELE

2

BAHÇADA BARIM SANA
HAYVAYIM NARIM SANA
GAM ÇEKME NAZLI GÜZEL
ÖLÜNCEK YÂRİM SANA
GAM ÇEKME NAZLI GÜZEL
ÖLÜNCEK YÂRİM SANA

AŞŞAHDAN GELİREM

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN
Yöresi: Erzurum
Kimden Alındığı: Seyfettin SİĞMAZ

3+3+3+3
12/8
♩=76

AŞ AŞ GEL ŞAH ŞAH ME DAN DAN E GE GE CEL Lİ Lİ GEL REM REM ME YÜ YÜ ÜÇ KÜM KÜM GÜN E Ü A RİK ZÜM RA TİR DÜR VER

E Ü ÜÇ Rİ ZÜ GÜN ĞİN MÜN DEN DAL DAL NE LA LA ÇI Rİ Rİ KAR BE DÜ BEŞ LİK ZÜM GÜN BE DÜ A LİK ZÜM RA TİR DÜR VER

BİR BİR GEL EM EM AL MİM MİM BU Gİ Gİ SEV Zİ Zİ DA VAR VAR Yİ TE İ GÖ ZE Kİ TÜR FE GÖ YA RİK ZÜM RA TİR DÜR VER

1
AŞŞAHDAN GELİREM YÜKÜM ERİKTİR
ERİĞİN DALLARI BELİK BELİKTİR
BİR EMMİM GIZI VAR TEZE FERİKTİR

2
AŞŞAHDAN GELİREM YÜKÜM ÜZÜMDÜR
ÜZÜMÜN DALLARI DÜZÜM DÜZÜMDÜR
BİR EMMİM GIZI VAR İKİ GÖZÜMDÜR

3
GELME ECEL GELME ÜÇ GÜN ARA VER
ÜÇ GÜNDEN NE ÇIKAR BEŞ GÜN ARA VER
GEL AL BU SEVDAYI GÖTÜR YÂRA VER

Öğrencilerin 2. ünite de öğrendikleri 9/8'lik, 10/8'lik ve 12/8'lik ölçü ve usullerde göstermiş oldukları performansı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her bir öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. 9/8'lik aksak usulü/ölçüyü ritmik yapısını tanıyabildi mi?			
2. 10/8'lik aksak usulü/ölçüyü ritmik yapısını tanıyabildi mi?			
3. 12/8'lik aksak usulü/ölçüyü ritmik yapısını tanıyabildi mi?			

3. MÜZİKTE MAKAM VE ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ

3. ÜNİTE

- 3.1. TÜRK MÜZİĞİNİN MAKAMSAL YAPISI
- 3.2. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAMSAL ESERLER
- 3.3. TÜRK MÜZİĞİ ESERLERİ
- 3.4. 20.YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TÜRK MÜZİĞİ
- 3.5. CUMHURİYET DÖNEMİ BESTECİLERİ
- 3.6. ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ VE KLASİK BATI MÜZİĞİ

3. MÜZİKTE MAKAM VE ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ

3.1. TÜRK MÜZİĞİNİN MAKAMSAL YAPISI

Öğrenme Alanı	: Müziksel Algı ve Bilgilenme
Kazanım	: 12.B.1. Türk müziğinin makamsal yapısını tanır.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, yaparak yaşayarak öğrenme
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları

3.1.1. TÜRK MÜZİĞİNDE SES SİSTEMİ

Türk müziğinde tam ikili aralık birbirine eşit dokuz parçanın birleşmesinden oluşmuştur. Oluşan bu parçaların her birine “koma” denir. Türk müziğinde tam sesler pesten tize doğru 1,4,5,8,9 komalarda birer diyez, tizden pese doğru ise 1,4,5,8,9 komalarda birer bemol alır. Bu diyez ve bemollerin harflerle gösterilen sembolleri ve isimleri vardır (Şekil: 3.1).

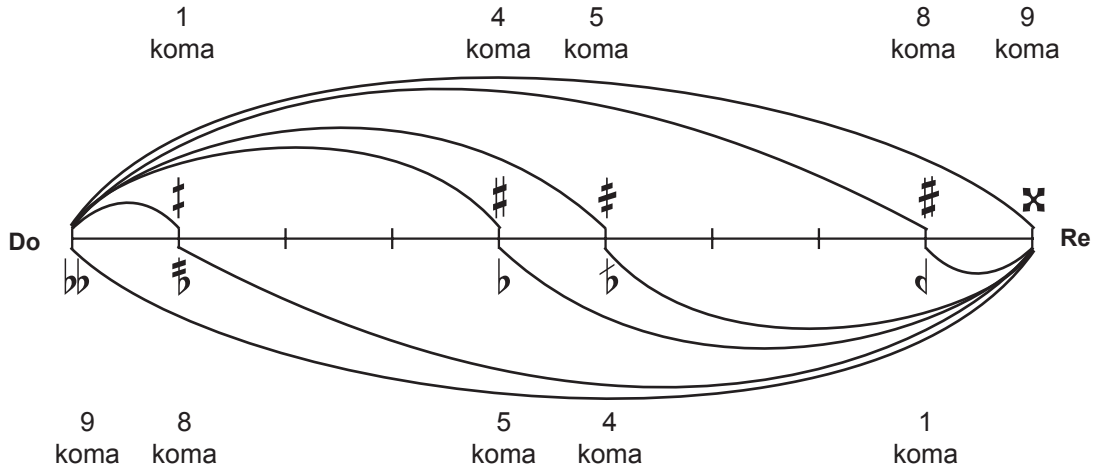
3.1.1.1. TÜRK SANAT MÜZİĞİNDE SES SİSTEMİ

Türk müziğinde iki ses arasında kaç koma bulunduğunu ifade eden aralıklar; koma, bakiye, küçük mücennep, büyük mücennep, tanini, artık ikili ve eksik bakiye olarak adlandırılır. Bu aralıklar harflerle de ifade edilir. Bu harfler, tek başına ne diyezi ne de bemolü gösterir; iki ses arasında kaç komalık aralık olduğunu ifade eder.

Tablo 3.1: Türk Sanat Müziğindeki Değiştirici İşaretlerin İsimlendirilmesi

ADI	RUMUZU	KOMA DEĞERİ	DİYEZİ	BEMOLÜ
Koma	F	1		
Bakiye	B	4	♯	♭
Küçük mücennep	S	5	♯	♭
Büyük mücennep	K	8	♯	♭
Tanini	T	9	♯	♭
Artık ikili	A	12-13	×	bb
Eksik bakiye	E	3	.....	.....

Tablo 3.1’de Türk sanat müziğinde kullanılan ses değiştirici işaretler verilmiştir. Öğrencilere bu işaretlerden sadece kürdi, nihavent ve hüseyini makamlarında kullanılan ses değiştirici işaretleri öğretiniz. Tabloda kürdi ve nihavent makamlarında kullanılan küçük mücennep bemolü (♭) turuncu renkle belirtilmiştir. Hüseyini makamında kullanılan koma bemolü (♭) ve bakiye diyezi (♯) ise kırmızı renkle belirtilmiştir.

Şekil 3.1: Türk müziğinde ses sistemi

3.1.1.2. TÜRK HALK MÜZİĞİNDE SES SİSTEMİ

Türk halk müziğinde koma değerleri, evrensel değiştirici işaretlerin üzerine rakam yazılarak anlatılmıştır ($\sharp^1$, $\flat^2$ vb.). Türk sanat müziğinde bir koma bemol işareti ($\flat$) ile gösterilirken Türk halk müziğinde ($\flat^1$) şeklinde gösterilir. Türk halk müziğinde hüseyini makamında kullanılan bemol ($\flat^2$) ve diyez ($\sharp$) pembe, kürdi ve nihavent makamlarında kullanılan bemol ($\flat$) mor renkle belirtilmiştir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2: Türk Halk Müziğinde Kullanılan Değiştirici İşaretler

DİYEZ	$\sharp^1$	$\sharp^2$	$\sharp^3$	$\sharp$	
BEMOL	$\flat^1$	$\flat^2$	$\flat^3$	$\flat^4$	$\flat$

1. ETKİNLİK

Aşağıda verilen örnek tabloyu tahtaya çiziniz. Kürdi, nihavent ve hüseyini makamlarında kullanılan değiştirici işaretleri boş bırakılan yerlere yazmalarını öğrencilerden isteyiniz.

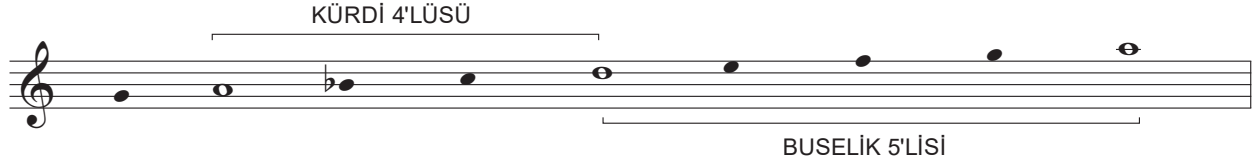
MAKAM ADI	DİYEZ	BEMOL
Kürdi		
Nihavent		
Hüseyini		

3.1.2. TÜRK MÜZİĞİNİN MAKAMSAL YAPISI

Makamları oluşturan diziler bir dörtlü ile bir beşli den veya bir beşli ile bir dörtlüden meydana gelir. Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü, karar perdeleridir. Makam, bir dizide durak ve güçlü'nün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir. Dizi makamın temelini teşkil eder. Fakat dizide belli kurallarla gezinilmezse makam meydana gelmez.

3.1.2.1. KÜRDİ MAKAMI

Türk Sanat Müziğinde Kürdi Makamı

Dizisi: Dügâh perdesi üzerine kurulan kürdi dörtlüsü ile neva perdesi üzerine kurulan buselik beşlisinin birleşmesiyle oluşan la dizisidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

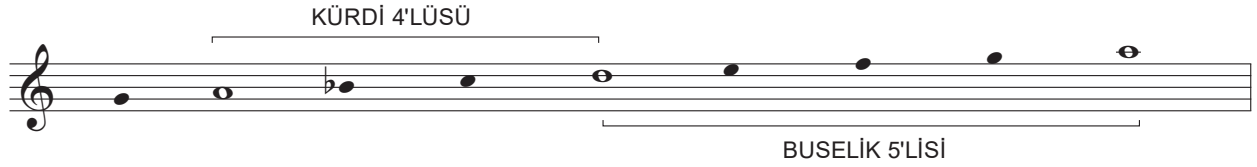
Durak: Dügâh perdesidir (La sesidir).

Güçlü: Neva perdesidir (Re sesidir).

Yeden: Rast perdesidir (Sol sesidir).

Donanım: Si sesi için 5 koma bemoldür (b).

Türk Halk Müziğinde Kürdi Makamı

Dizisi: La perdesi üzerine kurulan kürdi dörtlüsü ile re perdesi üzerine kurulan buselik beşlisinin birleşmesiyle oluşan la dizisidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

Durak: La perdesidir.

Güçlü: Re perdesidir.

Yeden: Sol perdesidir.

Donanım: Si sesi için 5 koma bemoldür (b).

1. ETKİNLİK

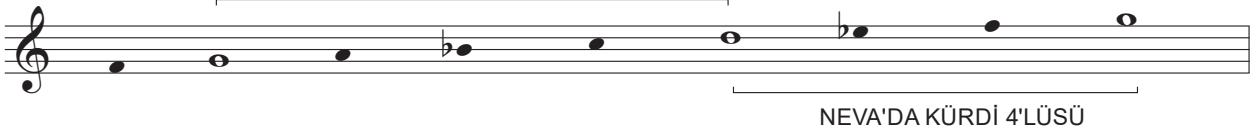
Öğrencilerin kürdi makamı dizisini seslendirmesini sağlayınız.

Öğrencilerin üçüncü üniteye yer alan kürdi makamı dizisindeki bilgi ve performanslarını değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her bir öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Kürdi makamı dizisini açıklayabildi mi?			
2. Kürdi makamı dizisinde yer alan değiştirici işaretleri söyleyebildi mi?			
3. Kürdi makamı dizisindeki durak, güçlü ve seyri söyleyebildi mi?			
4. Kürdi makamı dizisini seslendirebildi mi?			

3.1.2.2. NİHAVENT MAKAMI

Türk Sanat Müziğinde Nihavent Makamı BUSELİK 5'LİSİ

Dizisi: Rast perdesi üzerine kurulan buselik beşlisi ile neva perdesi üzerine kurulan kürdi dörtlüsünün birleşmesiyle oluşur.

Seyri: İnci çıkıcıdır.

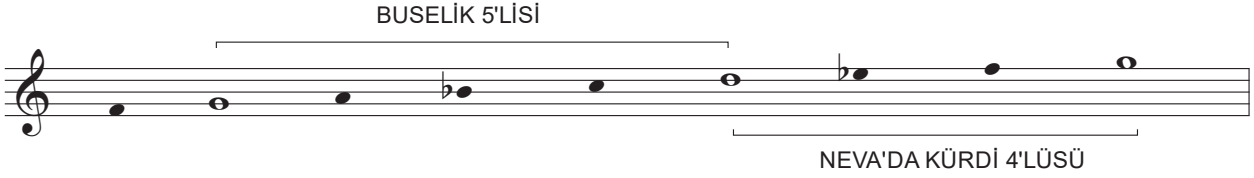
Durak: Rast perdesidir (Sol sesidir).

Güçlü: Neva perdesidir (Re sesidir).

Yeden: Irak perdesidir (Fa sesidir).

Donanım: Si sesi için 5 koma bemol (♭), mi sesi için 5 koma bemoldür (♭).

Türk Halk Müziğinde Nihavent Makamı

Dizisi: Sol perdesi üzerine kurulan buselik beşlisi ile re perdesi üzerine kurulan kürdi dörtlüsünün birleşmesiyle oluşur.

Seyri: İnci çıkıcıdır.

Durak: Sol perdesidir.

Güçlü: Re perdesidir.

Yeden: Fa perdesidir.

Donanım: Si sesi için 5 koma bemol (♭), mi sesi için 5 koma bemoldür (♭).

2. ETKİNLİK

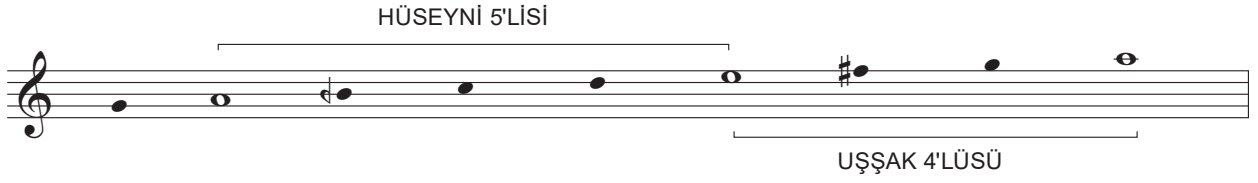
Öğrencilerin nihavent makamı dizisini seslendirmesini sağlayınız.

Öğrencilerin üçüncü üniteye yer alan nihavent makamı dizisindeki bilgi ve performanslarını değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her bir öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Nihavent makamı dizisini açıklayabildi mi?			
2. Nihavent makamı dizisinde yer alan değiştirici işaretleri söyleyebildi mi?			
3. Nihavent makamı dizisindeki durak, güçlü ve seyri söyleyebildi mi?			
4. Nihavent makamı dizisini seslendirebildi mi?			

3.1.2.3. HÜSEYİNİ MAKAMI

Türk Sanat Müziğinde Hüseyini Makamı

Dizisi: Dügâh perdesi üzerine kurulan hüseyini beşlisi ile hüseyini perdesi üzerine kurulan uşşak dördlüsünün birleşmesiyle oluşan dizidir.

Seyri: İnici-çıkıcıdır.

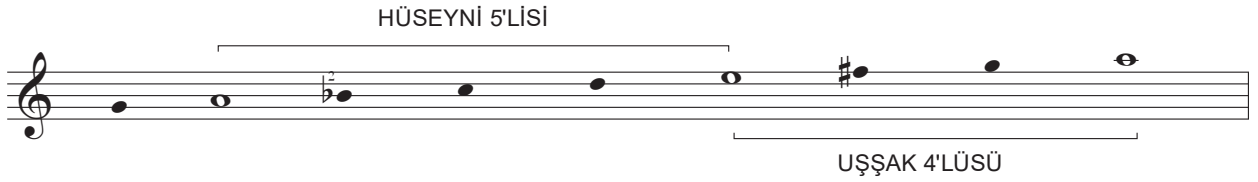
Durak: Dügâh perdesidir (La sesidir).

Güçlü: Hüseyini perdesidir (Mi sesidir).

Yeden: Rast perdesidir (Sol sesidir).

Donanım: Si 1 koma bemol (♭), fa 4 koma diyezdir (♯).

Türk Halk Müziğinde Hüseyini Makamı

Dizisi: La perdesi üzerine kurulan hüseyini beşlisi ile mi perdesi üzerine kurulan uşşak dördlüsünün birleşmesiyle oluşan dizidir.

Seyri: İnici-çıkıcıdır.

Durak: La perdesidir.

Güçlü: Mi perdesidir.

Yeden: Sol perdesidir.

Donanım: Si bemol (♭), fa diyezdir (♯).

3. ETKİNLİK

Öğrencilerin hüseyini makamı dizisini seslendirmesini sağlayınız.

Öğrencilerin üçüncü üniteye yer alan hüseyini makamı dizisindeki bilgi ve performanslarını değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her bir öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Hüseyini makamı dizisini açıklayabildi mi?			
2. Hüseyini makamı dizisinde yer alan değiştirici işaretleri söyleyebildi mi?			
3. Hüseyini makamı dizisindeki durak, güçlü ve seyri söyleyebildi mi?			
4. Hüseyini makamı dizisini seslendirebildi mi?			

3.2. TÜRK MÜZİĞİNE AİT MAKAMSAL ESERLER

Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söyleme
Kazanım	: 12.A.5. Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir.
Süre	: 40+40+40+40+40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, şarkı öğretimi, soru-cevap
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, “Duydum ki Unutmuşsun Gözlerimin Rengini”, “Seninle Tattım Ben Her Mutluluğu”, “Kul Olayım Kalem Tutan Ellere”, “Bugün Yine Gönlümün Bahçesinde Gezindim”, “Üzüldüğün Şeye Bak”, “Karahisar Kalesi”, “Zeytin Gözlüm Sana Meylim Nedendir”, “Gözleri Aşka Gülen Taze Söğüt Dalısın”, “İğdır’ın Al Alması”, “Gerizler Başı”, “Kız Sen Geldin Çerkeş’ten”, “Bülbülüm Altın Kafeste”, “Meşeli Dağlar”, “Yeşil Ayna Takındın mı Beline”, “İğnem Düştü Yerlere”, “Aşkın Aldı Benden Beni”, “Ben Yürürüm Yane Yane”

3.2.1. TÜRK SANAT MÜZİĞİNDE MEŞK SİSTEMİ

Meşk sistemi; bir müzik yazı sistemine dayanmayan, ustadan çırağa, hocadan öğrenciye mesleki bilgilerin verildiği sistemdir. Bu sistem şarkı söylemenin yanı sıra görgü kurallarının da öğretildiği çok yönlü bir eğitim sistemidir. Meşk sisteminde öğrencinin eseri hafızasına almasında en önemli unsur, usuldür. Usulün darpları, eserin melodisiyle ilişkili olduğu için usul vurarak eseri seslendirmek, ezberlemeyi kolaylaştırır. Hafızaya alınmış eser sayısı bir sanatkarın değerini ve seviyesini belirler. Öğrenciye hatırlatmak amacıyla seslendirilecek olan eserin usulü vurulur. Öğretmen eseri önce bölüm bölüm daha sonra bütün olarak öğrencinin hafızasına yerleşinceye kadar okutur. Bir eserin güftenin anlamına göre ifade edilip makam, ritim ve formuna uygun olarak seslendirilmesi önemlidir. Seslendiren kişi kendi söyleme tekniği ile birlikte bestekârın estetik anlayışını da göz ardı etmemelidir.

1. ETKİNLİK

Kürdi, nihavent ve hüseyinî makamlarını hissettirmek ve pekiştirmek amacıyla Tablo 3.3’te verilen eser örneklerinden yararlanarak öğrencilerin bir arşiv oluşturmalarını ve arşivlerinden seçtikleri eserleri seslendirmelerini sağlayınız.

Tablo 3.3: Makamsal Eser Örnekleri

KÜRDİ MAKAMI	NİHAVENT MAKAMI	HÜSEYİNİ MAKAMI
Baharı Bekleyen Kumrular Gibi	Bir Demet Yasemen	Sana Öyle Hasretim ki
Güz Gülleri	Fikrimden Geceler	Menekşe Kokulu Yârim
Dün Akşam Yine Benim Yollarıma Bakmışsın	Gökyüzünde Yalnız Gezen Yıldızlar	Zeytin Gözlüm
Bu Akşam İçimde Hüzün Var	İnleyen Nağmeler	Yağdır Mevla’m Su
Aynı Bedende Can Gibiyiz	Ne Bildin Kıymetim Ne Bildim Kıymetin	Tez Geçse de Her Sevgide Bin Hatıra Vardır
Gülü Susuz Seni Aşksız Bırakmam	Bahar Geldi Gül Açtı	Çeçen Kızı
Seni Andım Bu Gece Kulakların Çınlasın	Affetmem Asla Seni	Ben Bir Küçük Sevdalı Kuştum
Leyla	Son Mektup	Çıkayım Gideyim Urum Eline

2. ETKİNLİK

Kürdi makamında yazılmış olan “Duydum ki Unutmuşsun Gözlerimin Rengini” ve “Seninle Tattım Ben Her Mutluluğu” isimli şarkıları dinletiniz ve öğretiniz.

DUYDUM Kİ UNUTMUŞSUN GÖZLERİMİN RENGİNİ (MUHAYYERKÜRDİ ŞARKI)

Uslu: Semai
=168

Söz: Turgut YARKENT
Müzik: Selahattin ALTINBAŞ

Ara Nağme

6

11

19

27

35

43

51

59

64

1. 2.

DUY DUM Kİ U NUTMUŞ SUN GÖZ LERİ MİN REN Gİ Nİ

DUY DUM Kİ U NUT MUŞ SUN GÖZ LE Rİ MİN REN Gİ Nİ

YA ZIK OL MUŞ O GÖZ LER DEN SA NA A KAN YAŞ LA RA

YA ZIK OL MUŞ O GÖZ LER DEN SA NA A KAN YAŞ LA RA

BİR ZA MAN LAR SEV GİN LE A TEŞ LE NEN BA ŞI MI

DİZ LE Rİ NİN YE Rİ NE DA YA SAY

DİM TAŞ LA RA RA

1. 2.

SENİNLE TATTIM BEN HER MUTLULUĞU

Usul: Düyek

♩=180

Söz: Aşkın TUNA

Müzik: Zekai TUNCA

Ara Nağme

5

9

12

15

18

21

24

27

30

33

SE NİN LE TAT TIM BEN HER MUT LU LU ĞU BI RA KIP Ğİ DER SEN

BİL Kİ YA ŞA MAM ÖM RÜM DEN CANIM DAN NE İS TER SEN AL

GÜ LÜ SU SUZ SE Nİ AŞK SIZ BI RAK MAM

Ü ŞÜ DÜM DİYOR SAN GÜ NEŞ O LU RUM

YA NA RIM SEV ĞİN LE A TEŞ O LU RUM DO LA RIM HA VA YA

NE FES O LU RUM GÜ LÜ SU SUZ SE Nİ AŞK SIZ BI RAK MAM

GÖN LÜN DE Kİ DER Dİ Sİ LER A TA RIM Ü MİT Pİ NA RİY LA

CO ŞAR A KA RIM KIŞ GÖS TER MEM SA NA BEN HEP BA HA RIM

GÜ LÜ SU SUZ SE Nİ AŞK SIZ BI RAK MAM

D.C. SON

3. ETKİNLİK

Hüseyni makamında yazılmış olan “Kul Olayım Kalem Tutan Ellere” türküsünü dinletiniz ve öğretiniz.

KUL OLAYIM KALEM TUTAN ELLERE

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN

Yöresi: Sivas-Şarkışla

Kimden Alındığı: Âşık Veysel ŞATIROĞLU

$\text{♩} = 60$

KU LO LA YIM KA LEM TU TA NEL LE REY
Sİ VA SEL LE RİN DE SA ZİM ÇA LI NIR

KÂ Tİ PAR ZU HÂ LİM YAZ YÂ RE BÖYLEY
ÇAM LI BEL LER BÖ LÜK BÖ LÜK BÖ LÜ NÜR

ŞE KER LE RE ZE YİM Şİ RİN DİL LE REY KÂ Tİ PAR ZU
YÂR DA NAY RİL Mİ ŞAM BAĞ RİM DE Lİ NİR KÂ Tİ PAR ZU

HÂ LİM YAZ YÂ RE BÖY LEY GÜ ZE Lİ MEY GÜ ZE Lİ MEY
HÂ LİM YAZ YÂ RE BÖY LEY GÜ ZE Lİ MEY GÜ ZE Lİ MEY

GÜ ZE Lİ MEY GÜ ZE Lİ MEY ŞE KER LE RE ZE YİM Şİ RİN
YÂR DA NAY RİL Mİ ŞİM BAĞ RİM

DİL LE REY KÂ TİP AR ZU HA LİM YAZ YÂ RE BÖY LEY
DE Lİ NİR KÂ TİP AR ZU HA LİM YAZ YÂ RE BÖY LEY

GÜ ZE Lİ MEY GÜ ZE Lİ MEY GÜ ZE Lİ MEY GÜ ZE Lİ MEY

4. ETKİNLİK

Nihavent makamında yazılmış olan “Bugün Yine Gönlümün Bahçesinde Gezindim” isimli şarkıyı öğretiniz.

BUGÜN YİNE GÖNLÜMÜN BAHÇESİNDE GEZİNDİM (NİHAVENT ŞARKI)

Usl: Düyek
♩=160

Söz: Emriye GÜLDAL
Müzik: Emin ONGAN

BU GÜN Yİ NE GÖN LÜ MÜN BAH ÇE SİN DE

GE ZİN DİM GE ZİN DİM SA NA BAK TIM

AY KA DAR BA HAR KA DAR GÜ ZEL DİN

SA NA BAK TIM AY KA DAR BA HAR KA DAR

GÜ ZEL DİN SON GEL GÖR BE Nİ NE LE RE DÜ ÇAR

EY LE Dİ DER DİM GEL GÖR BE Nİ

NE LE RE DÜ ÇAR EY LE Dİ DER DİM

5. ETKİNLİK

Kürdi makamında yazılmış olan “Üzüldüğün Şeye Bak” ve “Karahisar Kalesi” adlı şarkıları, nihavent makamında yazılmış olan “Gözleri Aşka Gülen” adlı şarkıyı ve hüseyini makamında yazılmış olan “Zeytin Gözlüm” adlı şarkıyı dinletiniz. Şarkıyı seslendirerek makamsal etkinin pekiştirilmesini sağlayınız.

ÜZÜLDÜĞÜN ŞEYE BAK

Usl: Semai
♩=168

Söz: Yalçın BENLİCAN
Müzik: Turhan TAŞAN

Ara Nağme

9

17

AŞK RÜ YA DIR ÇOK ZA MAN OL DU ĞU

23

Gİ Bİ Bİ RAK

29

TEK SEN Mİ SİN AY RI LAN

35

Ü ZÜL DÜ ĞÜN ŞE YE BAK

39

43

BA KIP BA KIP RES Mİ NE TÜR KÜ YA KIP İS Mİ NE

51

DERT EK LE YİP DER Dİ NE

57

Ü ZÜL DÜ ĞÜN ŞE YE BAK

D.C.
SON

KARAHİSAR KALESİ

Derleyen: Ahmet YAMACI
Yöresi: Afyonkarahisar
Kimden Alındığı: Hidayet ÇALBUDAK

♩ = 120

KA RA Hİ SAR KA LE Sİ Yİ KI LİR GE LİR
BEN BİR KO YU BAĞ NO LA DIM YIM SEN DE NA LI KU KO ZU ÇU

KÂ KÜ LÜ BOY NU NA DÖ KÜ LÜR GE LİR DÖ KÜ LÜR GE LİR
ME LE YE ME LE YE GE Tİ REM YA Zİ GE Tİ REM YA Zİ
HAR MA Nİ KAL DIR DIM KIZ SE Nİ Nİ ÇİN KIZ SE Nİ Nİ ÇİN

YAY LA DAN GEL AL LI GE LİN YAY LA DAN

KES ME Ü Mİ Dİ Nİ KA DİR MEV LA DAN KA DİR MEV LA DAN

VE RE Lİ Nİ KAR LI DAĞ LA RA ŞA LIM BAY RAM LA ŞA LIM

KARAHİSAR KALESİ YIKILIR GELİR
KÂKÜLÜ BOYNUNA DÖKÜLÜR GELİR
YAYLADAN GEL ALLI GELİN YAYLADAN
KESME ÜMİDİNİ KADİR MEVLADAN
VER ELİNİ KARLI DAĞLAR AŞALIM BAYRAMLAŞALIM

BEN BİR KOYUN OLAYIM SEN DE BİR KUZU
MELEYE MELEYE GETİREM YAZI
YAYLADAN GEL ALLI GELİN YAYLADAN
KESME ÜMİDİNİ KADİR MEVLADAN
VER ELİNİ KARLI DAĞLAR AŞALIM BAYRAMLAŞALIM

KAPIMA BAĞLADIM DA KINALI KOÇU
HARMANINI KALDIRDIM KIZ SENİN İÇİN
YAYLADAN GEL ALLI GELİN YAYLADAN
KESME ÜMİDİNİ KADİR MEVLADAN
VER ELİNİ KARLI DAĞLAR AŞALIM BAYRAMLAŞALIM

ZEYTİN GÖZLÜM SANA MEYLİM NEDENDİR

Usl: Sofyan

Söz: Hüceste AKSAVRIN

Müzik: Selahattin İÇLİ

♩ = 64

Ara Nağme

ZEY TİN GÖZ LÜM SA NA MEY LİM NE DEN DİR

BU SEV ME NİN KA BA HA Tİ

KİM DE DİR

KİM DE DİR

GÜ LOL MUŞ SUN Dİ KEN LE RİN

BEN DE DİR

ZEY TİN GÖZ LÜM U ZAK LAR DA İ ŞİN NE

ŞAR KI LA RI

DÜŞÜ RÜ RÜM

PE Şİ NE

PE Şİ NE

24

27

30

33

36

38

ZEY TİN GÖZ LÜM ÖZ LEMEK TİM

YOL LARA RAST GE LİR SEN HÂ Lİ Mİ SOR ON LA RA

ON LA RA GÜL KU RU SU AK ŞAM LAR SEN DEN YA NA

ZEY TİN GÖZ LÜM U ZAK LAR DA İ ŞİN NE

ŞAR KI LARI DÜ ŞÜ RÜ RÜM PE Şİ NE PE Şİ NE

ZEYTİN GOZLÜM SANA MEYLİM NEDENDİR
BU SEVMENİN KABAHATİ KİMDEDİR
GÜL OLMUŞSUN DİKENLERİN BENDE DİR
ZEYTİN GOZLUM UZAKLARDA İŞİN NE
ŞARKILARI DÜŞÜRÜRÜM PEŞİNE

ZEYTİN GÖZLÜM ÖZLEM EKTİM YOLLARA
RAST GELİRSEN HÂLİMİ SOR ONLARA
GÜL KURUSU AKŞAMLAR SENDEN YANA
ZEYTİN GÖZLÜM UZAKLARDA İŞİN NE
ŞARKILARI DÜŞÜRÜRÜM PEŞİNE

GÖZLERİ AŞKA GÜLEN TAZE SÖĞÜT DALISIN

Usul: Nim sofyan

♩ = 120

Söz: Gündoğdu DURAN

Müzik: Gündoğdu DURAN

Ara Nağme

5

9

13

GÖZ LE Rİ AŞ KA GÜ LEN TA ZE SÖ GÜT DA LI SIN
BEK LE ME SON BA HA RI BİR A CI RÜZ GÂR E SER

17

GEL BA HARHER GE CE SEN GÖN LÜ ME DOL MA LI SIN
GEL BA NA HER GE CE SEN SAÇ LA RI BAĞ RI MA SER

21

TAT LI GÜ LÜŞ PEK YA RA ŞIR GÖZ LE Rİ ÖM RE BE DEL

25

AH NE GÜ ZEL NE GÜ ZEL SE Nİ SEV MEK AH NE GÜ ZEL NE GÜ ZEL SON

29

SEN SİZ E LEM BA NA YAR

33

DOĞ BE NİM ÖM RÜ ME DOĞ DA GÜ NEŞ Gİ Bİ

36

AŞ KI MI TA ZE LE GEL

6. ETKİNLİK

61- 63. sayfalarda verilen farklı bölgelere ait türkü ve şarkı formundaki eserleri, kültürel mirasımıza sahip çıkmanın önemine vurgu yaparak öğretiniz. Öğrencilerin bu eserleri seslendirmelerini sağlayınız.

İĞDIR'IN AL ALMASI

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN

Yöresi: Iğdır

Kimden Alındığı: Kamil ÇİFTÇİ

Nevruz ERGİN-Yusuf YILDIRIM

♩ = 48

1. İĞ DI RIN AL AL MA
İĞ DIR DAN AL MA AL
DER YA DA DER YA LIK

2. SI AY BA LAM
YE ME ĞE BAL AL MA SI
DIM LAR, YÂ Rİ Mİ YO LA SAL DIM
SU DA OY NAR BA LIK LAR

3. YÂR GE LEN DEN SON RA
YÂR GE DEN DEN SON RA
NE BU SEV DA O LAY DI
YA RA MIN SA ĞAL MA
AY VA Gİ Bİ SA RAR
NE DE BU AY Rİ LIK

4. SI Ö LÜ REM, Ö LÜ REM, YÂR YE Tİ MEM YÂR
DIM LAR, LAR, LAR, LAR

5. YE Tİ MEM YÂR YÂR AY BA LA MA Yİ SE Vİ REM YÂR
LAR, LAR, LAR, LAR

6. SE Vİ REM YÂR SE Vİ REM YÂR YÂR
LAR, LAR, LAR, LAR

GERİZLER BAŞI

Derleyen: Durmuş YAZICIOĞLU
Yöresi: Bergama
Kimden Alındığı: Hasan Çakı Efe

♩ = 58

3

5

7

9

11

13

GE RİZ LER BA ŞIN DAN HOP LA YA MA DIM A MAN NA MAN

DÖ KÜL DÜ CE PA NE LE RİM TOP LA YA MA DIM

DÜŞ MAN GA LİP GEL Dİ HAK LA YA MA DIM A MAN A MAN

A MA NIN DA A MAN E FE LER ÖL DÜR MEN BE Nİ

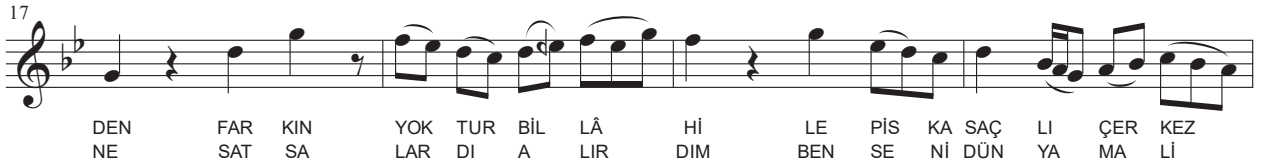
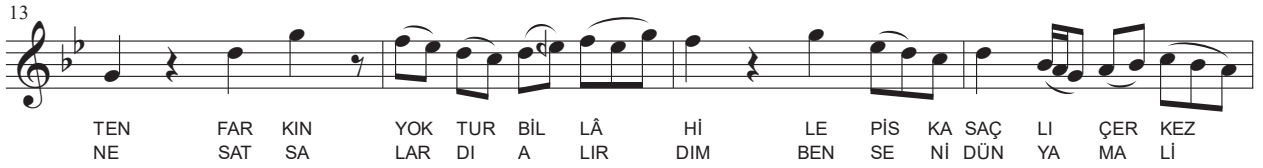
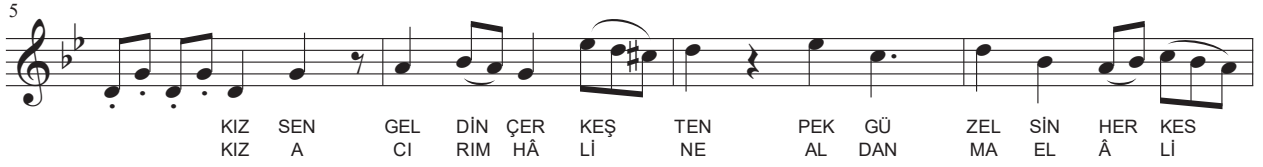
GÜ ZEL DE CE Mİ LE NİN YO LU NA SOL DUR MAN BE Nİ

MAHKEMENİN ÖNÜNDEN EĞİLDİM GEÇTİM
SOL YANIMDAN KURŞUN YEDİM BAYILDIM DÜŞTÜM
AHBAP DÜŞMAN OLDU BEN BUNA ŞAŞTIM
AMANIN DA AMAN EFELER ÖLDÜRMEYEN BENİ
GÜZEL DE CEMİLE'NİN YOLUNA SOLDURMAN BENİ

KIZ SEN GELDİN ÇERKEŞ'TEN (NİHAVENT ŞARKI)

Usul: Aksak
♩=264

Söz: Tamburi Fâize ERGİN
Müzik: Tamburi Fâize ERGİN

7. ETKİNLİK

Kürdi, hüseyini ve nihavent makamlarına örnek olarak 64-67. sayfalarda verilen Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerini öğretiniz ve öğrencilerin bu eserleri seslendirmelerini sağlayınız.

BÜLBÜLÜM ALTIN KAFESTE

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN

Yöresi: Rumeli

Kimden Alındığı: Ali Şevket ÖNDESEV

Deneyen: Muzaher SARISOZEN
Yöresi: Rumeli
Kimden Alındığı: Ali Şevket ÖNDESEV

♩=144

3

5

7

9

11

13

15

BÜL BÜ LÜM AL TIN KA FES TE
BÜ BÜ LÜM AL RI HA RAĞ LA TIR

BÜL BÜ LÜM AL TIN KA FES TE
BÜ BÜ LÜM AL RI HA RAĞ LA TIR

Ö TER A HES TE A HES TE
Â ŞIK LA RI YÂ RAĞ LA TIR

Ö TER A HES TE A HES TE
Â ŞIK LA RI YÂ RAĞ LA TIR

ÖT ME BÜL BÜL YÂ RİM HAS TA
BEN FE LE GE NEY LE Mİ ŞİM

ÖT ME BÜL BÜL YÂ RİM HAS TA
BEN FE LE GE NEY LE Mİ ŞİM

17 AH NEY LE YİM ŞU GÖN LÜ ME
BE Nİ HER BA HAR AĞ LA TIR

19 HAS RET KAL DIM SEV Dİ Ğİ ME
BE Nİ HER BA HAR AĞ LA TIR

21 BEN SA NA DA YA NA MAM YÂ RİM BEN SA NA AL DA NA MAM
BEN SA NA DA YA NA MAM YÂ RİM BEN SA NA AL DA NA MAM

23 BEN SA NA AL DA NA MAM YÂ RİM BEN SA NA DA YA NA MAM
BEN SA NA AL DA NA MAM YÂ RİM BEN SA NA DA YA NA MAM

BÜLBÜLÜM ALTIN KAFESTE
ÖTER AHESTE AHESTE
ÖTME BÜLBÜL YÂRİM HASTA
AH NEYLEYİM ŞU GÖNLÜME
HASRET KALDIM SEVDİĞİME

BEN SANA DAYANAMAM YÂRİM
BEN SANA ALDANAMAM

BÜLBÜLLERİ HAR AĞLATIR
ÂŞIKLARI YÂR AĞLATIR
BEN FELEĞE NEYLEMİŞİM
BENİ HER BAHAR AĞLATIR

BEN SANA DAYANAMAM YÂRİM
BEN SANA ALDANAMAM

MEŞELİ DAĞLAR MEŞELİ

Usul: Aksak

♩=216

Söz: Bilinmiyor

Müzik: Bilinmiyor

Ara Nağme

ME ŞE Lİ DAĞ LAR ME ŞE Lİ ME ŞE Lİ DAĞ LAR ME ŞE Lİ
HA MA MIN ÜÇ TUR KUR NA SI HA MA MIN ÜÇ TUR KUR NA SI
BUR SA NIN U FAK TE FEK TAŞ LA RI BUR SA NIN U FAK TE FEK TAŞ LA RI

İ ÇİN DE HA LI DÖ ŞE Lİ İ ÇİN DE HA LI DÖ ŞE
Ü ÇÜN DE ÜÇ KIZ YU NA SI Ü ÇÜN DE ÜÇ KIZ YU NA
KE MAN OL MUŞ O YÂ Rİ MİN KAŞ LA RI KE MAN OL MUŞ O YÂ Rİ MİN KAŞ LA

Lİ KÜL OL DUM AŞ KA DÜ ŞE Lİ KÜL OL DUM
SI ÜÇ KI ZIN Bİ Rİ BE NİM O LA SI ÜÇ KI ZIN
RI BİR O MUZ DAN BİR O MU ZA SAÇ LA RI BİR O MUZ DAN

AŞ KA DÜ ŞE Lİ A BE NİM ES MER GÜ ZE Lİ YÂ RİM LE
Bİ Rİ BE NİM O LA SI A BE NİM ES MER GÜ ZE Lİ YÂ RİM LE
BİR O MU ZA SAÇ LA RI A BE NİM ES MER GÜ ZE Lİ YÂ RİM LE

KOL KO LA GE ZE Lİ A BE NİM ES MER GÜ ZE Lİ
KOL KO LA GE ZE Lİ A BE NİM ES MER GÜ ZE Lİ
KOL KO LA GE ZE Lİ A BE NİM ES MER GÜ ZE Lİ

YÂ RİM LE KOL KO LA GE ZE Lİ
YÂ RİM LE KOL KO LA GE ZE Lİ
YÂ RİM LE KOL KO LA GE ZE Lİ

YEŞİL AYNA TAKINDIN MI BELİNE

Derleyen: Nida TÜFEKÇİ
Yöresi: Yozgat
Kimden Alındığı: Fahri AKBİLEK

♩ = 56

5
YE Şİ LAY NA DA HIN DIN MI BE Lİ NE
ÇAR Şİ DAN AL DIR DIM YE ŞİL AY NA YI

9
YE Şİ LAY NA DA HIN DIN MI BE Lİ NE
ÇAR Şİ DAN AL DIR DIM YE ŞİL AY NA YI
GE LİN GUR BA
BO ŞA ÇİĞ NE

13
NO LAM DAT LI Dİ Lİ NE
Mİ ŞEM YA LAN DÜN YA YI
A NAM Dİ Lİ NE
A NAM DÜN YA YI

17
SEN DÜ ŞÜR DÜN BE Nİ Â LEM Dİ Lİ NE
NE İS TAN BUL GOY DUM NE DE KON YA YI

20
SEN DÜ ŞÜR DÜN BE Nİ EL LER Dİ Lİ NE
NE İS TAN BUL GOY DUM NE DE KON YA YI

23
GEN Dİ ME LÜL ME LÜL GÖ ZÜ YA ĞAŞ LI DA YÂR
GEN Dİ ME MÜ NA SİP YÂR BU LA MA DIM

26
SEN SE FA GEL DİN BE Nİ Mİ LE MER Cİ ME Ğİ
SEN SE FA GEL DİN KEN Dİ ME MÜ NA SİP NA YÂR BU

30
DA ĞAŞ LI DA YAR
LA MA DIM SEN SE FA GEL DİN SON

İĞNEM DÜŞTÜ YERLERE

Derleyen: Hamit ÇİNE
Yöresi: Burdur

Derleyen: Hamit ÇİNE
Yöresi: Burdur

$\text{♩} = 138$

İĞ NEM DÜŞ TÜ YER LE RE KA RIŞ TI GA ZEL LE RE
İĞ NEM DÜŞ TÜ YA KAM DAN GEL AR KAM DAN
YA KAM DA İĞ NE Mİ SİN GÖĞ SÜM DE DÜĞ ME Mİ SİN

GÖ ZÜM ÇAP KIN A LIŞ MIŞ BA KA RIM GÜ ZEL LE RE
SEN AR KAM DAN GEL MEZ SEN BEN KORK MAM KAY MA KAM DAN
AŞ KIN DAN HA RA BOL DUM HA LİM DEN BİL ME Mİ SİN

A MAN YE LE LOM YE LE LOMYE LE LAY LOM HAY Dİ YE LE LOM YE LE LOMYE LE LAY LOM
" "

3.2.2. EZANLARIN MAKAMLARI

Vakitlerine göre ezanın makamları farklıdır. Ezanın vakitlerine göre farklı makamlarda okunması konusunda ilk çalışmanın (Farabî'nin katılımı ile) Mısır'da yapıldığı söylenmektedir. Ezanın vakitlere göre belli makamlarda okunmasında müzik etkili olmuştur. İnsan doğası üzerinde müzikle birlikte güneşin konumu ve tabiat olayları etkilidir. Ezan vakitlerine göre makam seçilirken insanların o vakitteki ruh hâlleri ve seçilecek makamın seyri göz önünde bulundurulmuştur. Saba makamının özelliği, seyrinin yukarı doğru çıkıyor olmasıdır. Bu da sabah uykularından kalkan insanların yavaş yavaş hareketlenmeleri ile ilgilidir. Saba makamının insana güç ve cesaret verdiği düşünülmektedir.

İnsanların akşam karanlığı çıktığında mistik duygularla içsel yolculuğa geçmelerine etki edeceği düşünülerek akşam ezanı segâh makamının seyriyle okunmaktadır.

Yatsı ezanında uşşak ve bayatı makamlarının tercih edilmesinin sebebi de bu makam seyrinin dinleyene zindelik vermesi ve insanların yorgunluğunu almasıdır.

Aşağıda ezanların vakitlerine göre kullanılan makamları yer almaktadır.

Sabah ezanı	Saba makamı
Öğle ezanı	Rast makamı
İkindi ezanı	Hicaz makamı
Akşam ezanı	Eviç ve segâh makamı
Yatsı etzanı	Uşşak ve bayati makamı

8. ETKİNLİK

Öğrencilere farklı makamdaki ezan örneklerini dinletiniz. Vakitlerine göre ezanların makamlarını öğrencilerin ayırt etmelerini sağlayınız.

9. ETKİNLİK

Dinî müzik türlerinden “Aşkın Aldı Benden Benî” isimli segâh nefesi ve “Ben Yürürüm Yane Yane” adlı eseri öğretiniz. Öğrencilerin bu eserleri seslendirmelerini sağlayınız.

AŞKIN ALDI BENDEN BENİ

Söz: Yunus EMRE
Müzik: Bilinmiyor

♩=48

3
AŞ KIN AL DI BEN DEN BE Nİ

5
BA NA SE Nİ GE REK SE Nİ

7
BEN YA NA RIM DÜ NÜ GÜ NÜ

9
BA NA SE Nİ GE REK SE Nİ

AŞKIN ALDI BENDEN BENİ
BANA SENİ GEREK SENİ
BEN YANARIM DÜNÜ GÜNÜ
BANA SENİ GEREK SENİ

NE VARLIĞA SEVİNİRİM
NE YOKLUĞA YERİNİRİM
AŞKIN İLE AVUNURUM
BANA SENİ GEREK SENİ

BEN YÜRÜRÜM YANE YANE

Söz: Yunus EMRE
Müzik: Bilinmiyor

♩ = 72

BEN YÜ RÜ RÜM YÂ NE YÂ NE

3 AŞK BO YA DI BE Nİ KÂ NE

5 NE A KÎ LEM NE Dİ VÂ NE

7 GEL GÖR BE Nİ AŞK NEY LE Dİ

9 AH GEL GÖR BE Nİ BE Nİ AŞK NEY LE Dİ

11 DER DE Gİ RİF TÂR EY LE Dİ

GÂH ESERİM YELLER GİBİ
GÂH TOZARIM YOLLAR GİBİ
GÂH AKARIM SELLER GİBİ
GEL GÖR BENİ AŞK NEYLEDİ

GEL GÖR BENİ BENİ AŞK NEYLEDİ
DERDE GİRİFTÂR EYLEDİ

52-70. sayfalarda verilen eserleri değerlendirmek amacıyla her öğrenci için aşağıdaki gözlem formunu doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Eseri notalarına uygun olarak seslendirdi mi?			
2. Eseri süre değerlerine uygun olarak seslendirdi mi?			
3. Eseri ses aralıklarına dikkat ederek seslendirdi mi?			
4. Eseri makamlarına uygun olarak seslendirdi mi?			

3.3. TÜRK MÜZİĞİ ESERLERİ

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.1. Türk müziği eserlerini dinleyerek dağarcık oluşturur.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, “Sana Bir Tepeden Baktım Aziz İstanbul”

3.3.1.TÜRKİYE’DEKİ FARKLI MÜZİK KÜLTÜRLERİ

Türkiye’nin her yöresi farklı kültürel özelliklere sahiptir. Bu özellikler müzik kültürünün gelişimine de birçok katkıda bulunmuş ve farklı türlerin oluşmasına neden olmuştur. Bir arada, birlik ve beraberlik içerisinde yaşayabilmek farklı kültürlerin birbirine olan saygısını korumasıyla mümkündür.

1. ETKİNLİK

Öğrencilere aşağıda adı verilen bestecilerin farklı tür ve özelliklere sahip eserlerinden seçtiğiniz örnekleri dinletiniz. Bu örneklerden yola çıkarak öğrencilerin müzik arşivi oluşturmalarını sağlayınız.

İtrî: Neva Kâr
Âşık Veysel: Kara Toprak
Ali Ekber Çiçek: Haydar
Dede Efendi: Rast Kâr-ı Nâtık
Ahmet Gazi Ayhan: Gesi Bağları
Mehmet Reşat Aysu: Kürdilihicazkâr Saz Semai
Hüseyin Fahreddin Dede: Acemaşiran Mevlevi Ayini
Münir Nurettin Selçuk: Beni Kör Kuyularda Merdivensiz Bıraktın
Mehmet Reşat Aysu: Kürdilihicazkâr Saz Semai
Tamburi Cemil Bey: Rast Zeybek
Muharrem Ertaş: Gine Göç Eyledi Avşar Elleri
Neşet Ertaş: Ah Yalan Dünya
Davut Sulari: Siyah Perçemini Dökmüş Yüzüne
Talip Özkan: Yağar Yağmur Yer Yaş Olur
Hisarlı Ahmet: Elif Dedim Be Dedim
Mehmet Erenler: Söğüdün Erenleri
Özay Gönülüm: Duman da Vardır Şu Dağların Başında

2. ETKİNLİK

72-73. sayfalarda verilen Münir Nurettin Selçuk’un “Sana Dün Bir Tepeden Baktım Aziz İstanbul” adlı eserini öğrencilere nota üzerinden takip ettirerek dinletiniz. Öğrencilerden bu eser ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini isteyiniz, onlara eseri öğretiniz.

SANA DÜN BİR TEPE DEN BAKTIM AZİZ İSTANBUL (HİCAZ ŞARKI)

♩ = 56
Usul: Semai

Söz: Yahya Kemal BEYATLI
Müzik: Münir Nurettin SELÇUK

Ara Nağme

8

13

19

AH 3 3 3

24

SA NA DÜN BİR TE PE DEN BAK TIM A ZİZ İS TAN BUL

29

GÖR ME DİM GEZ ME Dİ ĞİM SEV ME Dİ ĞİM HIÇ BİR YER

33

ÖM RÜM OL DUK ÇA GÖ NÜL TAH TI MA KEY FİN CE KU RUL

38

SA DE BİR SEM Tİ Nİ SEV MEK Bİ LE BİR ÖM RE DE ĞER

43

SA DE BİR SEM Tİ Nİ SEV MEK Bİ LE BİR ÖM

47

RE DE ĞER 3 3 3 AH

51 Nİ CE REV NAK LI ŞE HİR LER GÖ RÜ LÜR DÜN YA DA

56 LA KİN EF SUN LU GÜ ZEL LİK LE Rİ SEN SİN YA RA TAN

60 YA ŞA MIŞ TIR DE RİM EN HOŞ VE U ZUN RÜ YA DA

65 SEN DE ÇOK YIL YA ŞA YAN SEN DE Ö LEN

69 SEN DE YA TAN SEN DE ÇOK YIL YA ŞA YAN

73 SEN DE Ö LEN SEN DE YA TAN 3 3

78 3 3

84 AH 3 3 3

89 SA NA DÜN BİR TE PE DEN BAK TIM A ZİZ İS TAN BUL

94 A ZİZ İS TAN BUL 3 3

3.4. 20. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TÜRK MÜZİĞİ

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.5. 20. yüzyıldan günümüze Türk müziğinin genel özelliklerini açıklar.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, şarkı öğretimi, soru-cevap
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, çalgı, EBA dokümanları, “Yârim İstanbul’u Mesken mi Tuttun”, “Hüseyinî Oyun Havası (Çeçen Kızı)”, “Segâh İlâhi (Şol Cennetin Irmakları)”, “Şu Garip Hâlimden Bilen İşveli Nazım”

3.4.1. 20. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE TÜRK MÜZİK TARİHİNDEKİ GELİŞMELER

1. 20. yüzyılın başında kurulan Darüelhan ve Darülbeydi, Türk müziğinin gelişmesinde önemli bir yere sahip olmuştur. Darülmusiki Osmani, Darülfeyzi Musiki, Darülmalumî Musiki, Gülşen-i Musiki, Şark Musiki Cemiyeti gibi halkın müziğe katılımını sağlayan eğitim ve icra kurumları ile musiki dernekleri kurulmuştur.
2. Operalar ve operetler başta İstanbul olmak üzere tüm büyük şehirlerde yaygınlaşmıştır.
3. Atatürk’ün isteği üzerine A. Adnan Saygun tarafından ilk Türk operası olan “Özsoy Operası” bestelenmiştir.
4. Necil Kazım Akses tarafından “Bay Önder” adlı opera yazılmıştır.
5. 1936 yılında Béla Bartók (Bela Bartok) Türkiye’ye davet edilmiştir. Kendisinin halk müziği derlemeleri gezisine çıkması sağlanmıştır.
6. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Batı müziğinin sistem ve tekniklerini yerinde öğrenmeleri amacıyla yurt dışına öğrenci gönderilmiştir.
7. Yurt dışında eğitim alan müzikçilerden Necil Kazım Akses, Hasan Ferit Alnar, Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin ve Cemal Reşit Rey’e Türk Beşleri adı verilmiştir. Bu beş besteci, Cumhuriyetin müzik kurumlarının oluşmasına öncülük etmiştir.
8. Cumhuriyet Dönemi öncesinde Makam-ı Hilafet Mızıkası Orkestrası olarak bilinen kurum; Cumhuriyet Dönemi’nde Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası, Riyaset-i Cumhur Badosu ve Riyaset-i Cumhur Fasıl Heyeti olarak üç farklı kurum hâline dönüşmüştür.
9. Müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Atatürk’ün önderliğinde 1924 yılında Ankara’da Musiki Muallim Mektebi açılmıştır.
10. Cumhuriyet Dönemi’nde sanatçı yetiştirmek amacıyla konservatuvarlar kurulmuştur. İstanbul Darüelhan Şark Musikisi kapatılarak yerine İstanbul Devlet Konservatuvarı açılmıştır. Aynı dönemde İstanbul Radyosu açılmıştır.
11. 1937 yılında Gazi Orta Öğretmen ve Terbiye Enstitüsü müzik şubesi açılmıştır.
12. Cumhuriyet Dönemi’nde dinî eserleri notaya alıp yayımlamak amacıyla İstanbul Konservatuvarında Tasnif ve Tespit Heyeti adıyla bir kurul oluşturulmuştur.
13. Gramofon, 20. yüzyılın başından itibaren giderek yaygınlaşmış ve sosyal hayatın değişmez bir parçası hâline gelmiştir.

1. ETKİNLİK

Öğrencilere 20. yüzyıldan bugüne kadar Türk müziğinin gelişimi ile ilgili yukarıda verilen bilgileri açıkladıktan sonra öğrencilerden konu ile ilgili araştırma yaparak sınıfta sunum yapmalarını isteyiniz .

3.4.2. 20. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE ÖNEMLİ MÜZİK ŞAHSIYETLERİ

Tamburi Cemil Bey: Ünlü besteci, ilkokulu bitirdiğinde usta bir tambur icracısı olarak adını duyurmuştur. Halka açık olarak tek başına resital veren ilk Türk müziği sanatçısı olmuştur. Tambur icrasını geleneksel stilden çıkararak yeni bir tambur çalma tekniği geliştirmiştir. Bu teknik bir mızrap darbesinden elde edilen titreşim sırasında mümkün olduğu kadar fazla perde kullanmak ve az sayıda mızrap atmak temeline dayanmaktadır. Yaylı tamburu ilk kullanan kişi olmuştur. Çok sayıda söz ve saz eseri bestelemiş, taksim plakları doldurmuştur.

Hüseyin Sadettin AREL: Hukukçu, besteci ve musiki araştırmacısıdır. Türkiye'nin en büyük müzikologlarından biri olan Arel, 1943 yılında İstanbul Konservatuvarının başına getirilmiştir. 1948 yılında buradan ayrıldıktan sonra "İleri Türk Musikisi Konservatuarı"nı kurmuş ve bu okulun yayın organı olan Musiki Mecmuası'nı çıkarmıştır. Batı musikisi terminolojisinin Türk musikisinin ihtiyaçlarını karşılamadığını görmüş, Türk musikisi ses yapısı ve icra özelliğine göre bir terminoloji ortaya koymuştur. Arel, Türk musikisinde çok sesliliğin kendi tonal sistemine göre yapılması taraftarı olmuştur. Batı ve Türk musikisi alanındaki eserleri arasında Mevlevi ayini, ilahi, ney taksimi, peşrev, saz semaisi ve marşları bulunmaktadır.

Münir Nurettin SELÇUK: Bestekâr, şarkıcı, müzisyen ve oyuncudur. Türk müziğine, tek başına konser verme geleneğini getirmiştir. Aynı zamanda koro eşliğinde solo okuma geleneğini de ilk kez uygulayan sanatçı olmuştur. Batı'dan alınan opera, tango gibi etkileri; kendi Türk müziği okuyuş üslubuna dâhil etmiştir. Otuz yılı aşkın bir süre ile İstanbul Belediye Konservatuarı İcra Heyeti'nde görev yapmıştır. Birçok genç kuşak sanatçının yetişmesine katkıda bulunmuştur.

Lavtacı ANDON: Rum asıllı lavtacı, udi ve bestecidir. Kardeşleriyle birlikte kurduğu topluluk, köçekçe icrasında başarı göstermiştir. Besteci olarak özellikle saz eserlerinde başarılıdır. Peşrev, saz semaisi, mandra ve birkaç şarkı bestelemiştir. En bilinen eserleri "Hüseyini Peşrevi" ve saz semaisidir.

Refik FERSAN: Türk müziği bestecisi, tambur sanatçısı ve şarkı sözü yazarıdır. 20. yüzyılın Türk musikisi bestekârlarının en önemlilerinden biridir. İlk saz eseri şehnazbuselik makamındaki peşrevidir. Çankaya Köşkü'nde bulunduğu yıllarda Büyük Önder Atatürk'ün isteği üzerine nikriz makamındaki saz semaisini bestelediği ve bestenin aynı gece icra edildiği bilinmektedir. Nazariyat bilgisi yüksek, usullere hâkim, eski makamların seyir ve karakterini çok iyi bilen bir bestecidir. 49 makamı içine alan Kâr-ı Nâtık, Mevlevi ayini, ilahi, sirta ve saz semaisi eserleri arasındadır.

Şerif Muhittin TARGAN: Türk besteci, ut ve çello virtüözüdür. Türk müziğinin önemli şahsiyetlerindendir. Batı müziği kalıplarını uda uygulamıştır. Yurt dışında verdiği ut ve viyolonsel resitali ile müzik eleştirmenlerinin beğenisini kazanmıştır. Udu Türk müziğinin dışına çıkararak Batı enstrümanları seviyesine ulaştıran Targan, bu sazdaki üstün yeteneği ve tekniği ile 20. yüzyılda yetişmiş en büyük udi olarak tanınır. İlk eseri Mehmet Âkif Ersoy'a ithaf ettiği Hüzzam Saz Semaisi'dir.

Yorgo BACANOS: Türk müziğinin ünlü udisidir. 1946 yılında İstanbul Belediye Konservatuarı İcra Heyeti'ne girmiş, 1953 yılından 1967 yılına kadar Münir Nurettin Selçuk yönetimindeki İcra Heyeti'nin konserlerine katılmıştır. 1977 yılına kadar 50 yıl İstanbul Radyosunda ut çalmıştır.

Neşet ERTAŞ: Âşık geleneğinin en önemli ismidir. Tasavvufi bir felsefe olarak görülen abdallık kültürünün en önde gelen temsilcilerindendir. Ustalıkla kullandığı bağlamanın dışında tambur ve keman gibi enstrümanları da çalabilmektedir.

Mükerrem Kemertaş, Bayram Aracı, Zekeriya Bozdağ, Raci Alkır, Ahmet Gazi Ayhan; yöresel türküleri seslendiren sanatçılar arasında bulunmaktadır.

2. ETKİNLİK

Öğrencilere 20. yüzyıldan bugüne önemli müzik şahsiyetlerinden hangilerini bildiklerini sorunuz. Yukarıda tanıtılan müzik şahsiyetlerinin ses ve görüntü kayıtlarından yararlanarak öğrencilerden bir sunum hazırlamalarını isteyiniz, öğrencilerin Türk müziğini tanımalarını sağlayınız.

YÂRİM İSTANBUL'U MESKEN Mİ TUTTUN

Derleyen: A. Gazi AYHAN

Yöresi: Kayseri

Kimden Alındığı: A. Gazi AYHAN

♩=56

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

YÂ RİM İS TAN BU LU MES KEN Mİ TUT TU NA
YÂ RİM SEN Gİ DE Lİ YE Dİ Yİ LOL DU A

MAN MAN GÖR DÜN GÜ ZEL LE Rİ
DİK Tİ GİN Fİ DAN LAR

BE Nİ U T U T U MAN
MEY VE YE DÖN DÜ NAM MAN
MAN

GÖR DÜN GÜ ZEL LE Rİ
DİK Tİ GİN Fİ DAN LAR

BE Nİ U T U T U MAN
MEY VE YE DÖN DÜ NAM MAN

SI LA YA DÖN ME YE YE MİN Mİ ET TİN NA
SE NİN LE Gİ DEN LER Sİ LA Yİ DÖN DÜ A

MAN MAN GAY RI DA YA NA ÇAK
MAN MAN GAY RI DA YA NA ÇAK

Ö ZÜM KAL MA DI A MAN
O ZÜM KAL MA DI A MAN

MEK TU BA YA ZA ÇAK
MEK TU BA YA ZA ÇAK

SÖ ZÜM KAL MA DI A MAN
SÖ ZÜM KAL MA DI A MAN

HÜSEYİNİ OYUN HAVASI ÇEÇEN KIZI

Usul: Nim sofyan

♩ = 88

Müzik: Tamburi Cemil Bey

SEGÂH İLAHİ ŞOL CENNETİN IRMAKLARI

♩=130
Usul: Yürük semai

Söz: Yunus EMRE
Müzik: Münir Nurettin SELÇUK

Ara Nağme

7

13

17

21

ŞOL CEN NE TİN IR MAK LA RI A KAR AL LAH DE YÛ DE YÛ
AY DAN AY DİN DİR YÜZ LE Rİ ŞE KER DEN TAT LI SÖZ LE Rİ
YU NUS EM RE VAR YA RI NA KO MA BU GÜ NÜ YA RI NA

ÇIK MIŞ İS LAM BÜL BÜL LE Rİ Ö TER AL LAH DE YÛ DE YÛ
CEN NET TE HU Rİ KIZ LA RI GE ZER AL LAH DE YÛ DE YÛ
YA RIN HAK KIN Dİ VA Nİ NA VA RAM AL LAH DE YÛ DE YÛ

ÇIK MIŞ İS LAM BÜL BÜL LE Rİ Ö TER AL LAH DE YÛ DE YÛ
CEN NET TE HU Rİ KIZ LA RI GE ZER AL LAH DE YÛ DE YÛ
YA RIN HAK KIN Dİ VA Nİ NA VA RAM AL LAH DE YÛ DE YÛ

ŞOL CENNETİN IRMAKLARI
AKAR ALLAH DEYU DEYU
ÇIKMIŞ İSLAM BÜLBÜLLERİ
ÖTER ALLAH DEYU DEYU

HAKK'A ÂŞIK OLAN KİŞİ
AKAR GÖZLERİNİN YAŞI
PÜR NUR OLUR İÇİ DİŞİ
SÖYLER ALLAH DEYU DEYU

AÇILDI GÖKLER KAPISI
RAHMETLE DOLDU HEPİSİ
SEKİZ CENNETİN KAPISI
AÇAR ALLAH DEYU DEYU

AYDAN AYDINLANIR YÜZLERİ
ŞEKERDEN TATLI SÖZLERİ
CENNETTE HURİ KIZLARI
GEZER ALLAH DEYU DEYU

YUNUS EMRE VAR YARINA
KOMA BUGÜNÜ YARINA
YARIN HAKK'IN DİVANINA
VARAM ALLAH DEYU DEYU

ALLAH'TANDIR DİLEKLERİ
GÜMÜŞTENDİR YAPRAKLARI
UZANDIKÇA BUDAKLARI
BİTER ALLAH DEYU DEYU

SALINIR TUBA DALLARI
KUR'AN OKUR HEM DİLLERİ
CENNET BAĞININ GÜLLERİ
KOKAR ALLAH DEYU DEYU

NE DİLERSEN HAKK'TAN DİLE
KILAVUZ OL DOĞRU YOLA
BÜLBÜL ÂŞIK OLMUŞ GÜLE
ÖTER ALLAH DEYU DEYU

ŞU GARİP HÂLİMDEN BİLEN İŞVELİ NAZLIM

Derleyen: TRT Müz.Daire Bşk.

Yöresi: Kırşehir

Kimden Alındığı: Neşet ERTAŞ

♩ = 72

ŞU GA RİP HÂ LİM DEN Bİ LEN

İŞ VE Lİ NAZ LİM GÖY NÜM HEPSE Nİ A RI YOR NE REDE SİN SEN

TAT LI DİL LİM GÜLER YÜZ LÜM EY CEY LAN GÖZ LÜM

GÖY NÜM HEP SE Nİ A RI YOR NE RE DE SİN SEN

NE RE DE SİN SEN

Öğrencilerin üçüncü ünite de öğrendikleri “20. Yüzyıldan Günümüze Türk Müziği” konusundaki bilgilerini değerlendirmek amacıyla her öğrenci için aşağıdaki gözlem formunu doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. 20. yüzyıldan günümüze Türk müziğindeki gelişmelerden cumhuriyetin müzik kurumlarının oluşmasına öncülük eden müzikçileri söyleyebildi mi ?			
2. Türk müzik tarihindeki Münir Nurettin Selçuk. Hüseyin Sadettin Arel ve Refik Fersan'ı tanıdı mı?			

3.5. CUMHURİYET DÖNEMİ BESTECİLERİ

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.3. Cumhuriyet Dönemi bestecilerinin eserleriyle Türk müziğine katkılarını yorumlar.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta

Cumhuriyet Dönemi'nde eserleriyle Türk müziğine katkıda bulunan bestecilerimiz arasında Ekrem Zeki Ün, Halil Bedîî Yönetken, Ferit Tüzün, Nevit Kodallı, İlhan Usmanbaş, Kemal İlerici, Bülent Arel ve Osman Zeki Üngör sayılabilir. Ayrıca Atatürk tarafından yurt dışına eğitim almak üzere gönderilmiş olan Ulvi Cemal Erkin, Cemal Reşit Rey, Ahmet Adnan Saygun, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses isimli besteciler "Türk Beşleri" olarak bilinen ünlü bestecilerdir.

1. ETKİNLİK

Saip Egüz, Muhammer Sun, Nevit Kodallı gibi önemli Türk bestecilerinin Türk müziğine katkıları ile ilgili öğrencilerden bir sunum yapmalarını isteyiniz. Bu bestecilerin eserlerinden örnekler dinletiniz. Her bir öğrencinin sorumluluk almasına özen gösteriniz.

Görsel 3.1: Ahmet Adnan Saygun

Ahmet Adnan SAYGUN: 7 Eylül 1907'de İzmir'de dünyaya gelen Saygun; çok sesli müziğin öncüsü, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk devlet sanatçısı, etnomüzikolog ve öğretmen olarak Türk müzik yaşamının temel taşlarından biridir (Görsel 3.1). 1928'de devlet bursu ile Paris'e giderek Madame Eugène Borrel (Madam Ujın Boğgel) ile çalışır. Türkiye'ye dönünce Ankara ve İstanbul konservatuvarlarında çeşitli öğretim hizmetleri verir. Béla Bartók (Bela Bartok) ile halk ezgilerini incelemek üzere Anadolu'yu gezerler ve pek çok halk ezgisi notaya aktarılır, derlenir. Müzik reformlarında kaydedilen gelişimin sergilenebilmesi amacıyla ilk opera siparişi Atatürk'ün emriyle A. Adnan Saygun'a verilir. Özsoy Operası (1934) bu sipariş neticesinde yazılmış bir yapıttır. Yine Atatürk'ün emri ile Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası'nın şefliğine Saygun getirilmiştir (1934). Saygun, 6 Ocak 1991'de İstanbul'da kansere yenik düşmüştür.

Saygun'un Başlıca Yapıtları

Operalar: Kerem (1952), Köroğlu (1973), Gılgamış (1962-83).

Orkestra: 5 Senfoni (1934), Çeşitlemeler (1985).

Konçertolar: Piyano Konçertosu No:1 (1958), Keman Konçertosu (1967), Viyolonsel Konçertosu (1987).

Görsel 3.2: Necil Kazım Akses

Necil Kazım AKSES: Türk Beşleri'nin en genç üyesi olan Akses, 6 Mayıs 1908'de İstanbul'da dünyaya gelir. 1971'de devlet sanatçılığına değer bulunur (Görsel 3.2). Geleneksel Türk müziğinin öğeleri ile Batı müziği normlarının ileri çağdaş tekniği, Akses'in yapıtlarında birleşmiştir. Eserlerini büyük ölçüde Anadolu müziği etkisi altında yazmıştır. 16 Şubat 1999'da Ankara'da yaşamını yitirmiştir.

Akses'in Başlıca Yapıtları

Orkestra: Çifte Telli (1934), Eskilerden İki Dans (1960).

Konçerto: Keman Konçertosu (1969), Viyola Konçertosu (1977).

Opera: Timur Operası (1956).

Piyano: Minyatürler (1936), On Piyano Parçası (1964).

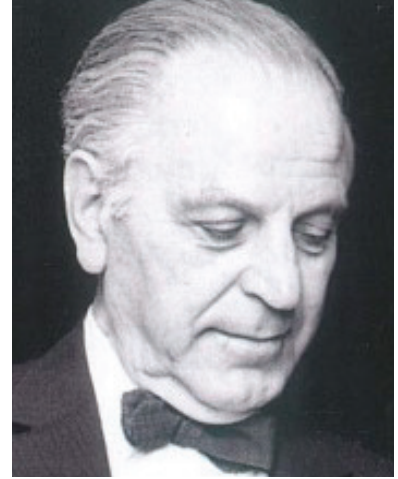
Ulvi Cemal ERKİN: 14 Mart 1906'da İstanbul'da dünyaya gelir. 1936'da yeni kurulan Ankara Konservatuvarının piyano bölüm başkanı olduktan sonra 1949-1951 yılları arasında müdürlük görevi yapar (Görsel 3.3). 1971'de devlet sanatçısı unvanı alır. Ulvi Cemal Erkin piyano için pek çok eser bestelemiştir. 1951'de öğrencilerin seslendirebileceği bir eser olan "Sinfonietta"yı bestelemiştir. Melodi zenginliği ve ritim canlılığı ile Erkin, tüm yapıtları seslendirilmiş tek Türk bestecisidir. Besteci 15 Eylül 1972'de kalp krizi sonucu Ankara'da ölmüştür.

Erkin'in Başlıca Yapıtları

Orkestra: İki Dans (1930), Bayram (1934), Köçekçeler (1943).

Konçertolar: Konçertino-piyano (1932), Piyano Konçertosu (1942).

Piyano: Beş Damla (1931), Çocuklar İçin Yedi Kolay Parça (1937).

Görsel 3.3: Ulvi Cemal Erkin

Cemal Reşit REY: 25 Ekim 1904'de Kudüs'te dünyaya gelmiştir. 1913'te ailece Paris'e yerleşmişlerdir (Görsel 3.4). 1923'te Türkiye'de Cumhuriyet ilan edilince Rey yurda dönerek İstanbul Konservatuvarında ders vermeye başlamıştır. Bu arada şehir orkestrasını kurar. Tüm eserleri modal yapıda, tonal ve melodiktir. Eserleri arasında operalar, operetler, koro eserleri, senfoniler, konçertolar, piyano eserleri, oda müziği eserleri ve marşlar yer alır. Eserlerinin çoğunda Türk halk ezgilerinden yararlanmışlardır. Devlet sanatçısı olan Rey, 7 Ekim 1985'te ölmüştür.

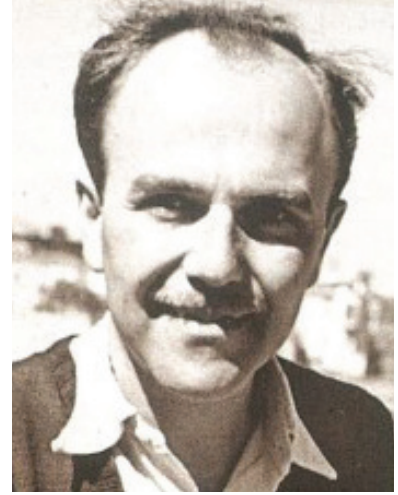
Rey'in Başlıca Yapıtları

Opera: Çelebi (1942-1973), Cem Sultan (1922-23).

Operet: Lüküs Hayat (1933), Saz ve Caz (1935).

Konçertolar: Kromatik Konçerto (piyano) (1932), Gitar Konçertosu.

Kâtibim Çeşitlemelerinin Uyarlaması (1978).

Görsel 3.4: Cemal Reşit Rey

Hasan Ferit ALNAR: 11 Mart 1906'da İstanbul'da dünyaya gelir (Görsel 3.5). Alnar, küçük yaşta iyi bir kanun yorumcusu olarak ün yapar. İlk eseri olan operetini 1922'de tek sesli olarak bestelemiştir. Bestelerinin büyük ölçüde geleneksel Türk müziği etkilerini taşıdığı görülür. Geleneksel Türk çalgısı olan kanunu, çok sesli orkestra içinde solo çalgı olarak kullanan ilk Türk bestecisidir. Batı tarzında ama Anadolu öğeleri taşıyan çok sesli bestelerinin yanı sıra tamamen geleneksel Türk müziği besteleri de vardır. 1927'de Viyana Devlet Müzik Akademisine girerek Joseph Marx (Yozef Marks) ve Oswald Kabasta (Ozvald Kabastı) ile çalışır. 1936'da Ankara Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şef yardımcısı olur ve ardından 1946'da orkestranın şefi olur. 30 Temmuz 1978'de Ankara'da yaşamını yitirir.

Alnar'ın Başlıca Yapıtları

Orkestra: Romantik Uvertür (1932), Türk Suiti (1936), Yalova Türküsü (1932), Sarı Zeybek (1932), Yaylı Dörtlü (1933), Prelüd ve İki Dans (1935).

Konçerto: Viyolonsel Konçertosu (1943), Kanun Konçertosu (1951).

Türk müziği besteleri: 10 Saz Semaisi (1926), Bayatı Araban Peşrev (1927), Bayatı Araban Saz Semaisi (1927), Segâh Peşrev.

Görsel 3.5: Hasan Ferit Alnar

3.6. ÇOK SESLİ TÜRK MÜZİĞİ VE KLASİK BATI MÜZİĞİ

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.2. Çok sesli Türk müziği ve klasik Batı müziğinden seçkin eserler dinler.
Süre	: 40+40+40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, çalgı

3.6.1. BATI MÜZİĞİNDE KULLANILAN BİÇİMLER

Şarkı: Müzik eserlerinin en küçük şeklidir. Bir, iki ve üç bölümlü olan şarkı türleri vardır. Sözlü ve sözsüz olan şarkı türleri de mevcuttur.

Varyasyon (Variation) : Bir temanın tonalitesinde, ritminde, ölçüsünde, seslendirilmesinde değişikliklere uğrayarak yeni etkiler elde edilmesi ve farklı bir görünüm ve duyum kazanmasıdır.

Süit: Değişik dans parçaları ya da saz eserlerinin art arda dizilmesiyle oluşan eserlerdir.

Rondo: Halka şeklindeki dans anlamındaki rondo, parça boyunca baştaki temanın tekrarıdır. Nakarat ve kıtanın birbirini kovalamasıdır. Şeması A-B-A-C-A-D-A şeklindedir.

Sonat: Birden fazla temayı içeren dört bölümlü çalgı müziği eseridir. Sonat formunun önemi, çalgı müziğinin başlıca öteki formları etkilemesinden de gelir.

Opera: Çalgı eşlikli solo ve koro şarkılarının tiyatro biçiminde sunulduğu sahne sanatıdır. Opera, yaşamdan sahneler sergiler. İlk opera eseri olarak bilinen “Dafne” 1597 yılında yazılmıştır.

Konçerto: Bir çalgının teknik özelliklerini ön plana çıkarmak amacıyla yazılmış, orkestra eşliğinde seslendirilen, sonat formundaki müzik eseridir.

Senfoni: Orkestra için bestelenmiş, birkaç bölümden oluşan müzik eseridir. Senfoninin doğmasına yol açan akım İtalya’da başlamıştır. Milano’da, Paris’te, Mannheim’de (Manhaym) gelişmiştir; Viyana’da Mozart (Motzart) ve Beethoven (Beythofin) ile en parlak dönemini yaşamıştır.

1. ETKİNLİK

Klasik Batı müziğine örnek olarak Vivaldi’nin “Mevsimler Konçertosu”nu dinletiniz. Öğrencilerden bu eseri dinledikten sonra eser ile ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşmalarını isteyiniz. Bir sonraki ders için W. A. Mozart ve eserleriyle ilgili görseller ve ses kayıtlarından oluşan bir sunum hazırlamalarını isteyiniz.

2. ETKİNLİK

Çok sesli Türk müziğine örnek olarak Adnan Saygun’un “Demet Süit” ve “Yunus Emre Oratoryosu”, Ulvi Cemal Erkin’in “Köçekçe Süiti”, Cemal Reşit Rey’in “Cem Sultan” ve “Çelebi” operaları gibi eserlerini öğrencilere dinletiniz.

3. ETKİNLİK

Aşağıda klasik Batı müziğine örnek olarak verilen Georges Bizet’in (Jorj Bizey) “Carmen (Karmen) Operası”nın konusunu anlatınız. Carmen Operası’nı dinletiniz.

Genç asker Don Josê (Don Hose), Sevilla’daki nöbetçi birlikte görev yapmaktadır. Burada bir çingene kızı olan Carmen’i tanır ve ona âşık olur. Carmen bir fabrikada çalışmaktadır. Fabrika işçilerinin başkaldırıp huzuru bozduğu bir sırada Carmen de olaylara karıştığı gerekçesiyle tutuklanır. Don Josê Carmen’in baş döndürücü güzelliğine kapılır, onu özgür bırakır ve onun yerine kendi hapse girer. İkinci sahnede hapisten çıkan Don Josê, Carmen’i aramaktadır ve emrindeki askerleri çevreye salar. Ordudan ayrılır. Üçüncü sahnede Carmen’i aramaktan bıkmıştır ve köyüne döner. Bir zamanlar nişanlısı olan Micaela’ya (Mikela) gider. Carmen ise bir boğa güreşçisi ile tanışmıştır. Dördüncü sahnede Don Josê, Carmen’i arenanın kapısında bekler. Onunla gelmesini ister. Carmen reddedince de onu öldürür.

4. TÜRK HALK MÜZİĞİ

4.1. TÜRK HALK MÜZİĞİ FORM VE TÜRLERİ

4. ÜNİTE

4. TÜRK HALK MÜZİĞİ

4.1. TÜRK HALK MÜZİĞİ FORM VE TÜRLERİ

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.9. Türk halk müziği formlarını ayırt eder. 12.D.10. Türk halk müziği türlerini ayırt eder.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap
Araç Gereç	: Klavyeli çalgı, ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları, “Uzun İnce Bir Yoldayım”, “Bulut Gat Gat Olmuş”, “Çoktan Beri Yollarını Gözlerim” türküleri

4.1.1. TÜRK HALK MÜZİĞİ FORMLARI

Türk halk müziği, kaynağı halka dayanan; toplumun yaşantısını, duygu ve düşüncelerini yansıtan bir müzik türüdür. Türk halk müziği örneklerinin bir kısmı sözlü, bir kısmı ise çalgısaldır. Sözlü eserler genel olarak “türkü” adı altında toplanmaktadır. Çalgısal eserler ise oyun havaları şeklinde görülmektedir. Türk halk müziği genel olarak sözlü eserler üzerine kurulmuştur. Türk halk müziğinin ritmik yapısı üç başlıkta incelenmektedir: kırık havalar, uzun havalar, karma havalar.

Kırık Hava: Belirli bir ritmik yapısı olan bütün sözlü ve sözsüz ezgiler “kırık hava” olarak adlandırılır. Çalgısal ezgiler, oyun havaları ve hatta ninniler bile kırık hava olarak isimlendirilir. Yörelere özgü ezgiler genellikle bulunduğu yöreye ait oyun havalarının isimleriyle anılır. Ege’de zeybek; Orta ve Doğu Anadolu’da halay; Erzurum’da bar; Batı Karadeniz, Konya ve Kütahya’da kaşık oyunları örnek verilebilir. Yörelere özgü ezgiler bazen oyunla bazen oyun ve sözle bazen de sadece çalgısal olarak ifade edilebilir.

Uzun Hava: Ölçü ve ritim bakımından serbest olduğu hâlde dizisi ve dizi içindeki seyri belli kalıplara bağlı ezgilerdir. Türk halk müziğinin tüm unsurları gibi uzun havalar da yörelere ve şehirlere göre farklı özellikler göstermektedir. Bazı şehir ve bölgelerdeki uzun havaların isimleri; Ege Bölgesi’nde “gurbet”; Orta Anadolu’da “bozlak”; Doğu Anadolu’da “maya”; Gaziantep’te “barak”; Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da “hoayat”; Karadeniz’de “yol havaları” olarak adlandırılır.

Karma Hava: Türk halk müziğindeki bazı ezgiler hem uzun hem de kırık hava özelliği gösterir. Hem uzun hem de kırık hava özelliği taşıyan bu türküleri “karma hava” denir. Çalgılar ritmik bir motif çalarken okuyucu uzun hava seslendirir.

1. ETKİNLİK

Sayfa 84’te notaları verilen kırık hava türüne örnek olarak “Uzun İnce Bir Yoldayım” türküsünü öğrencilere nota üzerinden takip ettirerek dinletiniz. Öğrencilerin Türk müziğini tanıması ve sevmesi amacıyla türün farklı yörelere ait diğer örneklerini dinleterek kırık hava türünün işitsel olarak pekiştirilmesini sağlayınız. Antalya yöresinden “Antalya’nın Mor Üzüümü”, Kütahya yöresinden “Kütahya’nın Pınarları”, Ordu yöresinden “Ordu’nun Dereleri”, Van yöresinden “Edremit Van’a Bakar”, Uşak yöresinden “Mendilim Kaldı Dutta” gibi eserleri örnek olarak dinletiniz (12.D.9).

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

Derleyen: TRT Müzik Daire Başkanlığı
Yöresi: Sivas-Şarkışla
Kimden Alındığı: Âşık Veysel ŞATIROĞLU

♩ = 48

3

5

7

9

11

U ZUN İN CE BİR YOL DA YIM
ŞA ŞAR VEY SEL İŞ BU HÂ LE

Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE
GÂH AĞ LA YA GÂ Hİ GÜ LE

BİL Mİ YO RUM NE HÂL DE YİM Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE
YE TİŞ ME Kİ ÇİN MEN Zİ LE Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE

GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY
GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY

SON

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM
GİDİYORUM GÜNDÜZ GECE
BİLMİYORUM NE HÂLDEYİM
GİDİYORUM GÜNDÜZ GECE

DÜNYAYA GELDİĞİM ANDA
YÜRÜDÜM AYNI ZAMANDA
İKİ KAPILI BİR HANDA
GİDİYORUM GÜNDÜZ GECE

ŞAŞAR VEYSEL İŞ BU HÂLE
GÂH AĞLAYA GÂHİ GÜLE
YETİŞMEK İÇİN MENZİLE
GİDİYORUM GÜNDÜZ GECE

2. ETKİNLİK

Uzun hava formunun maya türüne örnek olarak verilen “Bulut Gat Gat Olmuş” adlı eseri öğrencilerle birlikte inceleyiniz. Burdur yöresinden bir gurbet örneği olarak “Ali de Beyim Daş Başına Oturur”, Erzurum yöresinden bir maya örneği olarak “Huma Kuşu Yükseklerden Seslenir”, Gaziantep yöresinden bir barak örneği olarak “Aman Geze Geze de Yüreğime Dert Oldu”, Çorum yöresinden bir bozlak örneği olarak “Gayrı Dayanamam Ben Bu Hasrete” uzun havalarını dinleterek öğrencilerin yöreler arası farklılıkları ayırt etmesini sağlayınız (12.D.9).

BULUT GAT GAT OLMUŞ

Derleyen: Ömer ŞAN
Yöresi: Sivas-Zara
Kimden Alındığı: Âşık Hasan TURAN

Serbest

BU LUTGAT GAT OL MUŞ A YIN Ö NÜ NE

GÜ NÜN Ö NÜ NE GE YİN EL Bİ SE Nİ

Gİ DEK DÜ GÜ NE Ö LEM BEN Ö LEM GİZ GUR

BAN O LAM

YAYLAYA GİDERKEN YOLUN OLAYDIM GİZ GURBAN OLUM
ÇEVİRÜLÜ BAHÇANDA GÜLÜN OLAYDIM ÖLEM BEN ÖLEM
İSTER MİSİN YANIP KÜLÜN OLAYDIM GİZ GURBAN OLAM
GİZ GURBAN OLUM ÖLEM BEN ÖLEM

HAS BAHÇANIN DUVARIN ÖREMEDİM GİZ GURBAN OLUM
DOYA DOYA BEN O YÂRİ GÖRMEDİM ÖLEM BEN ÖLEM
GİZ GURBAN OLAM
BEN O YÂRİN GIYMATINI BİLMEDİM
ÖLEM BEN ÖLEM GAH BİZ GİDEK

3. ETKİNLİK

Karma havaların diğer halk müziği formlarından ayırt edilebilmesi için öğrencilere sayfa 87’de örnek olarak verilen “Çoktan Beri Yollarını Gözlerim” isimli eseri inceleyiniz. Bu formun farklı örneklerinin öğrenciler tarafından araştırılarak sınıfta dinlenilmesini sağlayınız (12.D.9).

ÇOKTAN BERİ YOLLARINI GÖZLERİM

Derleyen: Ali Ekber ÇİÇEK
Yöresi: Erzincan
Kimden Alındığı: Davut SULARI

♩ = 60

4

6

8 Serbest bölüm

9

10

12

14

17

19

ÇOK TAN BE Rİ YOL LA Rİ Nİ
YOK SA KAR ŞI MIZ DA O TU
HİN Dİ DİR YA Rİ MİN KAŞ LA

GÖZ LE RİM GÖN LÜ MÜN Zİ YA SI DOST SA FA GEL DİN
RAN MI SIN SE Rİ MİN SEV DA YA Tİ REN Mİ MİN SİN
Rİ HİN Dİ BİL MEM ME LEK MİY Dİ ARŞ DAN REN Mİ İN Dİ

HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY
HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY HEY

ŞU GA RİP GÖN LÜ MÜN
A ĞIR YÜK LE Rİ Mİ
BİR SU VER İ ÇE YİM

BA Ğİ BOS TA Nİ AY VA İ LE TU RUNÇ
GÖ TŪ REN Mİ SİN KA TAR MA YA İ LE
YŪ RE ĞİM YAN Dİ TEM MUZ AY LA RİN DA

NAR SA FA GEL DİN AY VA İ LE TU RUNÇ
YAR SA FA GEL DİN KA TAR MA YA İ LE
KAR SA FA GEL DİN TEM MUZ AY LA RİN DA

NAR SA FA GEL DİN
YAR SA FA GEL DİN
KAR SA FA GEL DİN

4.1.2. TÜRK HALK MÜZİĞİ TÜRLERİ

Halk sanatçılarının tavır, ağız, çalgı farklılığı ve kişisel yetileri sayesinde yörelere özgü farklı türler oluşmuştur. Bu türlerden en yaygın olanları şunlardır: bozlak, barak, gurbet havaları, hoyrat, maya, halay, karşılama, zeybek, bengi vb. (Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Türk Halk Müziği Türleri

TÜRÜ	BÖLGESİ	ÇALGILARI	DİZİSİ
Bozlak	İç Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Orta Anadolu Bölgesi,	bağlama ailesi, keman, davul, zurna	acemkürdi, muhayyerkürdi
Barak	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	bağlama, zurna, davul, keman	hicaz, mahur, hüseyini, saba
Gurbet havası	Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi	sipsi, bağlama ailesi, kabak kemane	hüseyini, karcıgar
Hoyrat	Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi	tar, bağlama, klarnet, cümbüş	kürdi, uşşak, hicaz, mahur, hüseyini
Maya	Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi	mey, kaval bağlama,	uşşak, hüseyini
Halay	Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Orta Anadolu Bölgesi	davul, zurna, bağlama	hüseyini, saba, hicaz, çargah, kürdi,
Horon	Karadeniz Bölgesi	tulum,kemençe, zil zurna, davul dilli kaval	hüseyini, hicaz, uşşak
Karşılama	Karadeniz Bölgesi, Marmara Bölgesi	bağlama, tef, çift zurna zilli maşa,	hüseyini,çargah, hicaz,uşşak,
Zeybek	Ege Bölgesi	bağlama, zurna çift davul, kabak kemane,	hüseyini, karcıgar, hicaz, saba, kürdi
Bengi	Balıkesir ve çevresi	sipsi, cura, bağlama, dümbelek	hüseyini, uşşak

4. ETKİNLİK

Türk halk müziği türlerinin ayırt edilebilmesi için farklı türlerin örnek eserlerini sınıfta dinletiniz. Karşılama için “Merzifon Karşılması”, halay için “Sivas Halayı”, hoyrat için “Şirvan Hoyratı”, bozlak için “Gayri Dayanamam Ben Bu Hasrete”, horon için “Koçari”, zeybek için “Harmandalı” ve maya için “Huma Kuşu” gibi eserleri örnek olarak seçebilirsiniz (12.D.10).

Öğrencilerin dördüncü ünite de öğrendikleri “Türk Halk Müziği Formları ve Türleri” konusundaki bilgilerini değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Türk halk müziği formlarını tanıdı mı?			
2. Türk halk müziği türlerini tanıdı mı?			

5. MÜZİK KÜLTÜRÜ

5. ÜNİTE

- 5.1. TÜRK MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI
- 5.2. ULUSAL HALK MÜZİĞİ ÇALGILARI
- 5.3. ORKESTRA VE KORO ŞEFLERİ
- 5.4. ÜLKEMİZDEKİ BATI MÜZİĞİ YORUMCULARI
- 5.5. MÜZİK TÜRLERİNDEN ÖRNEKLER

5. MÜZİK KÜLTÜRÜ

5.1. TÜRK MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.6. Türk müziği besteci ve yorumcularını tanır.
Süre	: 40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, şarkı öğretimi
Araç Gereç	: Ses kayıtları (CD, taşınır bellek, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları

5.1.1. TÜRK SANAT MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI

Türk sanat müziği; tarihî gelişim sürecinde saray, tekke ve medreselerden destek görmüş; kendine özgü makam, usul ve tekniğe sahip sesli ve sözlü bir türdür. Şarkı, türkü, mehter, ayin ve ilahi örnekleri ile Türk müziği; köklü bir medeniyetin müziğidir. Türk sanat müziği, tarih içinden bugünlere gelmiş; bugün geliştirilerek yarınlara aktarılması gereken Türk kültürünün bir ürünüdür. Bu kültürün aktarılmasında emeği geçen besteci ve yorumculara Zeki Müren, Hafız Burhan, Ziya Taşkent, Kani Karaca, Selahattin Pınar, Cinuçen Tanrıkorur, Selahattin İçli örnek gösterilebilir.

Zeki MÜREN: 1931 yılında Bursa'da doğmuştur. Şarkıcı, besteci, söz yazarı, oyuncu ve şairdir. "Sanat Güneşi" ve "Paşa" olarak da anılan Müren, klasik Türk müziğinin en büyük isimlerinden biri olarak kabul edilir. Ses sanatçısı ve bestekâr olan Zeki Müren, öğrenim hayatı boyunca pek çok müzik faaliyetinin içinde yer almıştır. İstanbul Radyosunun açtığı sınav sonunda buraya kabul edilen iki kişiden biri olmuştur. İstanbul Radyosunda 1959 yılına kadar her hafta program yaparak başarılı konserler vermiştir. İlk bestesini 16 yaşında yapmıştır. Farklı makamlarda bestelenmiş çok sayıda eseri bulunmaktadır.

Hafız BURHAN: Hafız Burhan olarak da bilinen Burhan Sesyılmaz, 1897 yılında İstanbul'da doğmuştur. Gazelhan, hafız, mevlithan ve ses sanatçısıdır. Babası II. Abdülhamit'in muhafız alayından bir askerdir. Değişik ülkelerde konserler vermiş; şarkı, türkü, operet, kanto, tango ve film müzikleri gibi değişik türlerde eserler okumuştur.

Kani KARACA: 1930 yılında Adana'da doğmuştur. Hafız ve mevlithandır. İstanbul tilavet geleneğinin son temsilcilerindendir. Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında usul ve repertuvar öğretmenliği yapmıştır.

Cinuçen TANRIKORUR: 1938 yılında İstanbul'da doğmuştur. Müzik eğitime, 5-6 yaşlarında iken ailesinden aldığı klasik müzik eğitimi ile başlamıştır. 12-13 yaşlarında iyi bir solfej bilgisine erişen Tanrıkorur, duyduğu herhangi bir melodinin notasını yazabilmiş hatta nota isimlerini de söyleyerek eserleri notaları ile seslendirebilmiştir. Hiçbir enstrüman çalmadığı hâlde 14 yaşında ilk bestesi olan "Ferahnak Saz Semaisi"ni bestelemiştir. Türk musikisi üzerine sayısız makalesi mevcuttur.

Selahattin PINAR: 1902 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk musiki çalışmalarına 12 yaşında ut ve tambur çalarak başlamıştır. Birçok sanatçının yetişmesinde rol oynayan Üsküdar Musiki Cemiyeti ve Darülfalimi Musiki Cemiyetinde Hafız Burhan ile birlikte çalışmalar yapmıştır. Türk musikisine pek çok değerli beste kazandıran Selahattin Pınar'ın değişik makamlarda yüzü aşkın eseri bulunmaktadır.

Selahattin İÇLİ: 1923 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk bestesini 1940 yılında 17 yaşındayken yapmıştır. Üniversite öğrenimi sırasındaERCÜMENT BERKER ve NEVZAT ATLIĞ yönetimindeki üniversite korosunda bulunmuştur. Aynı zamanda kanun çalan ve besteleri olan Ekrem Karadeniz'in özel derslerine devam etmiştir. Musiki çalışmalarına aralıksız devam eden besteci, çok sayıda beste yapmış ve müzik yazarı olarak da hizmet vermiştir.

1. ETKİNLİK

Türk sanat müziği besteci ve yorumcularından Zeki Müren, Hafız Burhan, Kani Karaca, Cinuçen Tanrıkorur, Selahattin Pınar ve Selahattin İçli'nin hayatları hakkında bilgil veriniz. Bu bestecilerin eserlerinden örnekler dinletiniz. Öğrencilere dinledikleri eserler ve bestecileri ile ilgili düşüncelerini ve bu eserlerin bugüne kadar dinlemiş oldukları diğer eserlerden farklarının neler olduğunu sorunuz. Bu farklar üzerinde beyin fırtınası yaptırınız.

2. ETKİNLİK

Öğrencilerden Hafız Sami Efendi, Bekir Sıtkı Sezgin, Müzeyyen Senar, Safiye Ayla gibi Türk müziği besteci ve yorumcularının yaşamları ve Türk müziğine katkıları ile ilgili bir sunum hazırlamalarını isteyiniz.

5.1.2. TÜRK HALK MÜZİĞİ BESTECİ VE YORUMCULARI

Türk halk müziği; kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa iletilerek ve tarih süzgecinden geçerek bugüne kadar ulaşmıştır. Bu müziğin gelişmesinde ve yayılmasında halk ozanlığı geleneğinin katkısı büyüktür. Türk toplumunun yaşamını etkileyen ve toplumsal yaşama yön veren sosyal, kültürel ve tarihsel olayları; gelenek, görenek ve inançları konu edinmiştir. Türk halk müziğinin bugüne ulaşmasında emeği geçen besteci ve yorumculara Ali Ekber Çiçek, Özay Gönülüm, Muharrem Ertaş ve Hacı Taşan örnek gösterilebilir.

Ali Ekber ÇİÇEK: 1935 yılında Erzincan'da doğmuştur. Türk halk müziği sanatçısıdır. 35 yılı aşkın bir sürede 400'den fazla türküyü derleyerek geniş kitlelere ulaştırmıştır. TRT arşivinde 54 adet kaseti bulunan Ali Ekber Çiçek'in bu eserleri ve derlemeleri birçok sanatçı tarafından söylenmektedir. Başta "Haydar Haydar" olmak üzere Türk halk müziğine birçok türkü kazandırmıştır.

Özay GÖNLÜM: 1940 yılında Denizli'de doğmuştur. Türk halk müziği sanatçısıdır. Denizli Erkek Sanat Enstitüsünü bitirmiştir. Bağlama çalmaya başladıktan sonra Ege yöresine ait pek çok türkü derlemiştir. 1966 yılında TRT'de "yetişmiş saz sanatçısı" olarak görev almıştır. Taklit yeteneği, mizah duygusu ve Denizli ağzındaki başarısı sayesinde kısa zamanda ün kazanmıştır. TRT repertuvarına "Çöz de Al Mustafa Ali", "Zobalarında Kuru Meşe", "Denizli'nin Horozları", "Evlerinin Önü Bulgur Kazanı", "Cemile'min Gezdiği Dağlar Meşeli", "Tepsi Tepsi Fındıklar" gibi pek çok türkü kazandırmıştır. Başta "Ninenin Mektubu" olmak üzere birçok mektubu, Denizli ağzıyla plaklara okumuştur.

Muharrem ERTAŞ: 1913 yılında Kırşehir'de doğmuştur. Ömrünün neredeyse tamamını türkü söyleyerek geçirmiştir. Muharrem Ertaş'ın adı, 70'li yılların sonlarına doğru sözleri Dadaloğlu'na ait ünlü "Avşar Bozlağı" ile yurt genelinde duyulmuştur. Muharrem Ertaş'ın repertuvarında oyun ve halay türküleri başta olmak üzere Dadaloğlu'ndan Karacaoğlu'na, Âşık Kerem'den Âşık Garip'e, Pir Sultan'dan Âşık Sait'e pek çok türkü vardır. Sesinin kendine has rengi, tınısı, genişliği; yaptığı gırtlak nameleri; çarpma, titretme ve trilleri kendine has kullanma teknikleri ile en büyük bozlak okuyucusudur. Bozlaklar başta olmak üzere halayları, oyun havalarını ve kırık havaları da büyük bir ustalıkla icra etmiştir.

Hacı TAŞAN: 1930 yılında Ankara'da doğmuştur. "Keskinli Hacı Taşan", "Abdal Hacı", "Hacı Ede", "Kara Halil'in Hacı" gibi adlarla anılmış ve asıl şöhretini söylediği bozlaklarla kazanmıştır. Hacı Taşan, 12 yaşına kadar köyünden dışarı çıkmamış; köyünde okul olmadığı için okuma ve yazmayı kendi gayreti ile öğrenmiştir. Anne ve babasının teşvikiyle 14 yaşında bağlama çalmaya başlamıştır. Hocası Muharrem Ertaş'ın bulunduğu ortamlarda kendisini yetiştirmiş, bağlama çalmayı iyi bir şekilde öğrenmiştir. Muharrem Ertaş, Hacı Taşan'ı belli bir seviyeye getirdikten sonra ona Abdallık geleneğini en ince ayrıntılarına kadar öğretmiştir. TRT arşivine kazandırdığı pek çok eseri bulunmaktadır. Kırıkkale, Kırşehir, Kaman ve Yozgat yörelerini gezmiş; bu bölgelerin bozlak havalarını ve türkülerini çalarak icra etmiştir.

3. ETKİNLİK

Türk halk müziği besteci ve yorumcularından Ali Ekber Çiçek, Muharrem Ertaş, Özay Gönülüm ve Hacı Taşan'ın hayatları ile ilgili bilgi veriniz. Öğrencilere bu bestecilerin eserlerinden "Bugün Ben Bir Güzel Gördüm", "Bahça Duvarından Aştım", "Denizli'nin Horozları", "Allı Turnam" gibi örnekleri dinletiniz. Dinledikleri eserler ve besteciler hakkındaki düşüncelerini sorunuz.

4. ETKİNLİK

Öğrencilerden Neşet Ertaş, Ali Ersan gibi Türk halk müziği besteci ve yorumcularının yaşamları ve Türk halk müziğine katkıları ile ilgili bir sunum hazırlamalarını; bu bestecilerle ilgili buldukları afiş, fotoğraf ve ses kayıtlarını sınıfa getirmelerini isteyiniz. Getirilen ses kayıtlarını sınıf ortamında dinletiniz.

5.2. ULUSAL HALK MÜZİĞİ ÇALGILARI

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.8. Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgıları ile ilişkilendirir.
Süre	: 40+40+40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, tartışma
Araç Gereç	: Ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları

Ülkelerin kendilerine özgü müzikleri olduğu gibi o ülke içerisindeki bölgelere özgü enstrümanları da vardır. Bu enstrümanlar aynı zamanda o bölgelerin sembolü olmuştur. Kişinin kendi bölgesindeki çalgıları tanıması kadar dünyadaki farklı çalgıları da tanıması önemlidir. Bu durum, bireye farklı kültürlere duyulan saygının önemini kavratır. Dünyanın değişik bölgelerinde kullanılan halk müziği çalgıları Türk müziği çalgılarıyla benzerlik göstermektedir.

Tulum: Anadolu'nun kuzeydoğusunda Rize ve Artvin'de kullanılan nefesli bir halk çalgısıdır (Görsel 5.1). Keçi postundan yapılan ve içi hava doldurulan bu çalgı, koltuk altına sıkıştırılır. Nav (ağızlık) kısmına hava gitmesi sağlanarak melodi çalınır.

Gayda: Kamıştan yapılmış çift düdük ve tulumdan oluşan, tiz sesli, nefesli bir çalgının adı olup İskoç, Bulgar, Makedon ve Trakyalıların millî çalgısıdır (Görsel 5.2). İskoç gaydası ve İrlanda savaş gaydası en tanınmış modelleridir.

Benzerlik ve farklılıklar: Tulum Karadeniz Bölgesi'nin, gayda ise İskoçların çalgısıdır. Gaydada birçok kol bulunurken tulumda tek bir kol vardır. Tulumu gaydadan ayıran en önemli fark, tulumda pes sesleri kontrol edebilen kolun olmamasıdır.

Görsel 5.1: Tulum

Görsel 5.2: Gayda

Ut: Büyük gövdeli, kısa kalın saplı, altı çift telli, mızrapla çalınan bir çalgıdır. Gövdenin içi boştur. Genellikle maun, ceviz nadiren de erik veya zeytin ağacından yapılır.(Görsel 5.3).

Lavta: Mızrapla çalınan, gövdesi uttan küçük bir Batı ve Türk müziği çalgısıdır (Görsel 5.4). Çeşitli lavta türleri bulunmaktadır. Bunlardan küçük olanına "mandola"; bas sesli olanına "torbo", "kitaron" ya da "bas lavta" denir.

Benzerlik ve farklılıklar: Lavta, gövdesinin görünüşü itibarı ile uda çok benzer. Lavtanın teknesi udun teknesine göre daha geniştir. Lavtanın göğüs tahtası üzerinde sadece bir adet kafes bulunur. Lavtanın en önemli özelliği uda göre daha uzun saplı ve perdeli olmasıdır. Uta perde yokken lavtada yirmi altı tane perde aralığı bulunmaktadır. Akdeniz lavtasının çiftlerli takılan sekiz tane teli vardır. Uttan farkı, gövdesinde uda göre daha az dilim bulunması ve lavtanın perdeli olmasıdır.

Görsel 5.3: Ut

Görsel 5.4: Lavta

Kanun: Türk bilginlerinden Farabi tarafından ilk kez yapılmış, 3-5 oktav ses aralığına sahip, telli ve mızraplı bir çalgıdır (Görsel 5.5).

Santur: Irak, İran ve Hindistan kökenli bir çalgıdır (Görsel 5.6). Genellikle ceviz ve benzeri ağaçlardan yapılan, yamuk bir kutu şeklinde olan klasik bir santur; 72 ila 160 telden oluşur.

Benzerlik ve farklılıklar: Santur, ahşaptan yapılan küçük çekiçlerle teller üzerine vurma yoluyla çalınır. Hem telli hem de vurmali çalgı niteliğindedir. Kanun ise parmaklara takılan yüzük ve mızraplar ile çalınan mızraplı bir çalgıdır. Santur, kanun gibi üçgen değildir; bir eşkenar yamuk gibidir.

Görsel 5.5: Kanun

Görsel 5.6: Santur

1. ETKİNLİK

Tulum, ut, kanun gibi Türk müziği enstrümanlarının örnek eserlerini dinleterek öğrencilerden duydukları seslerin hangi çalgılara ait olduğunu ayırt etmelerini isteyiniz. H. Ferit Alnar'ın "Kanun Konçertosu no:1", Cemal Reşit Rey'in "Üç Ut'un Hikâyesi" adlı eserleri ile Karadeniz yöresi halk ezgilerinden horonlar örnek olarak dinletilebilir.

2. ETKİNLİK

Öğrencilere gayda, santur ve lavta ile ilgili örnek eser dinleterek öğrencilerden duydukları seslerin hangi çalgılara ait olduğunu ayırt etmelerini isteyiniz. Lavta için "Lavta Solo", santur için Neyzen Tevfik'in "Nihavent Saz Semaisi", gayda için "Scotland the Brave (Skatlınd di Breyv)" örnek eser olarak dinletilebilir. Bilinmeye değer diğer önemli dünya çalgılarını araştırmalarını sağlayacak bir proje ödevi veriniz.

5.3. ORKESTRA VE KORO ŞEFLERİ

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.7. Önde gelen orkestra, koro şefleri ve çalışmalarıyla ilgili örnekler sergiler.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, tartışma
Araç Gereç	: Görüntü ve ses kayıtları (CD,MP3 vb.), EBA dokümanları

5.3.1. ÖNDE GELEN TÜRK VE YABANCI ORKESTRA VE KORO ŞEFLERİ

Orkestrada veya koroda saz ve söz sanatçıları doğru anlatıma yönlendirmek için onlara önderlik eden kişiye orkestra/koro şefi denir. Şefin hedefi, sanatçıların bireysel çalışmalarını bütünlüğü sağlayacak şekilde birleştirmektir. Bunu başarmanın yolu da yorumlanacak eserin en ince ayrıntısına kadar çalışılmasıdır.

Hikmet ŞİMŞEK: 1924'te Siirt'in Pervari ilçesinde doğmuştur. Ankara Devlet Konservatuarı orkestra ve korosunu yöneterek şefliğe ilk adımını atan Şimşek, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasını (CSO) 25 yıla yakın bir süre başarılı bir şekilde yönetmiştir.

Muzaffer SARISÖZEN: 1899'da Sivas'ta doğmuştur. 1947 yılında Yurttan Sesler korosunu kurmuştur. Koro şefi olarak en büyük hizmetlerden birisi de toplu bağlama çalma geleneği getirmesidir. Meslek yaşamı boyunca Türk halk müziği ve oyunları alanında derlediği eserler ile büyük bir arşiv oluşturmuştur. Halk türkülerinin derlenmesi sırasında yaklaşık dokuz bin türküyü el yazısı ile fişlere aktarmıştır.

Mesut CEMİL: Tamburi Cemil Bey'in oğludur. 1902 yılında İstanbul'da doğmuştur. Türkiye'de ilk kez klasik koroyu Mesut Cemil kurmuştur. Koro şefi olarak Türk müziğine en önemli katkısı, müzikaliteyi bozan okuyuş biçimine son vermiş olmasıdır. Mesut Cemil'in klasik koro programları icrada bir dönüm noktası olmuştur.

Leonard BERNSTEİN (Leyonard Bernştayn): Ünlü orkestra şefi ve besteci Bernstein, 25 Ağustos 1918'de ABD'de dünyaya gelmiştir. 1943'te New York Filarmoniye yardımcı şef olarak atanmıştır. Bernstein, bir orkestra şefi olmasının yanı sıra önemli bir çağdaş bestecidir. Renkli bir müzikal dokuya sahip çeşitli formlarda eserler bestelemiştir. Bernstein, sonraki yıllarda hem ulusal hem uluslararası pek çok tanınmış ve önemli orkestranın şefliğini yapmıştır.

Herbert von KARAĞAN (Herbirt von Karayan): 20. yüzyılın önemli müzik şahsiyetlerinden biri olan Herbert von Karajan, 5 Nisan 1908'de Avusturya'da dünyaya gelmiştir. 81 yıllık yaşamında, ismi özellikle üç büyük orkestrayla anılmıştır: Yöneticiliğini de yaptığı Berlin Filarmoni Orkestrası, erken yayılan ününde büyük rol oynayan Londra Filarmoni Orkestrası, hem opera performanslarında hem de senfonik konserlerde şeflik yaptığı Viyana Filarmoni Orkestrası ve Viyana Devlet Operası. Yorumculuk yeteneği ve teknik becerileriyle kendi kuşağının en önemli orkestra şefi olarak kabul edilmektedir.

Gustavo DUDAMEL (Gustavo Dudamel): 26 Ocak 1981'de Venezuela'da dünyaya gelmiştir. Çoğunluğu yoksulluk sınırının altında yaşayan yüzlerce çocuğu müzikle tanıştıran Simon Bolivar (Saymın Bolivar) Gençlik Orkestrasında yetişmiştir. Işığı ve yeteneğiyle kendini göstermeyi başarmış, 2000 yılında bu orkestrayı Almanya'daki ilk turnesinde yönetmiştir. 2002 yılında Berlin Filarmoni Orkestrasında, Sir Simon Rattle (Sör Saymın Redil) vesayetinde çalışmaya davet edilmiştir. 2009 yılından bu yana Los Angeles (Los Encılıs) Filarmoni Orkestrasının daimî şefliğini yapmaktadır.

1. ETKİNLİK

Hikmet Şimşek, Muzaffer Sarısözen, Rıza Rit, Yücel Paşmakçı, Adnan Ataman ve Mesut Cemil ile ilgili bilgilendirme yapınız. Öğrencilerden bu sanatçıların görsel ve video kayıtlarından yararlanarak bir sunum yapmalarını isteyiniz.

2. ETKİNLİK

Yabancı orkestra şefleri Claudio Abbado (Kladyo Abbado), Zubin Mehta (Zubin Mehta) yönetimindeki orkestra kayıtlarından yararlanarak öğrencilere dinleme etkinliği yaptırınız.

5.4. ÜLKEMİZDEKİ BATI MÜZİĞİ YORUMCULARI

Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kazanım	: 12.D.4. Ülkemizdeki Batı müziği yorumcularına örnekler verir.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap
Araç Gereç	: Görüntü ve ses kayıtları (CD, MP3 vb.), etkileşimli tahta, EBA dokümanları

Türkiye, klasik müzik olarak da nitelendirilen uluslararası sanat müziği alanında Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirdiği atılımlarla bütün dünyada hayranlık uyandıran başarılı müzikçiler yetiştirmiştir. Bu besteciler, ses ve çalgı solistleri, opera ve bale sanatçıları, oda müziği toplulukları ve orkestralar, korolar; uluslararası alanda önemli başarılar kazanmıştır. Dünyanın birçok ülkesinde başarılar elde etmiş yorumcular arasında Leyla Gencer, Ayhan Baran, Suna Korad, Vedat Kosal ve Ferhan Onat sayılabilir.

Leyla GENCER: 1923 yılında İstanbul'da doğmuştur. Dramatik soprano sanatçısıdır. İstanbul Belediye Konservatuarı Şan Bölümünü bitirmiştir. İstanbul Şehir Korosunda solist olarak çalışmıştır. 1949 yılında Ankara Devlet Operası sınavını kazanmış, çalışmalarına burada devam etmiştir. 1952 yılında İtalya'da sahneye çıkmış, Milano Scala (Milano Sıkala) Operasında görev yapan ilk Türk sanatçı olmuştur. 1961 yılında Viyana Devlet Operasına konuk sanatçı olarak çağırılmıştır. 1963 yılında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde konser vermiştir. Roma Operasında görev almıştır. Dünyanın birçok ülkesinde çok sayıda operanın solist rollerinde başarı sağlamış, beğeni toplamıştır. Leyla Gencer, uluslararası düzeyde başarı kazanan ilk sopranomuzdur. 2008 yılında vefat etmiştir.

Ayhan BARAN: Ayhan Baran, Cumhuriyet Dönemi şan ve opera sanatçılarından. 3 Nisan 1929'da Ankara'da doğmuştur. Avrupa'daki etkinliklerine 1959 yılında senfoni orkestraları eşliğinde verdiği konserlerle başlamıştır. 1961 yılında şan yarışmalarında ödüller kazanmıştır. Devlet sanatçısı unvanı ile onurlandırılan solist, İstanbul Devlet Operası'nda görev almıştır. 24 Temmuz 2014'te Ankara'da vefat etmiştir.

Suna KORAD: 1938 yılında İstanbul'da doğmuştur. Ankara Devlet Konservatuarındaki öğrenimine Ulvi Cemal Erkin'in piyano öğrencisi olarak başlamıştır. Opera sanatçısı olarak dünyanın önemli merkezlerinde sahneye çıkmıştır. Repertuarındaki eserleri plak yapan ilk Türk sanatçısıdır. Paris Operası'nda rol alan ilk Türk sanatçısıdır. Dünyanın birçok ülkesinde operalarda, resitallerde ve televizyon programlarında yer almıştır. 1981 yılında kendisine "Devlet Sanatçısı" unvanı verilmiştir. Suna Korad, İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nden 1996 yılında emekli olmuş; bu tarihten sonra Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesinde opera öğretim üyesi ve Opera Anasanat Dalı Başkanı olarak görev yapmıştır. 2003 yılında hayata veda etmiştir.

Vedat KOSAL: 1957'de İstanbul'da doğmuştur. 1972'de orkestra ile ilk konserini vererek birçok konsere, radyo ve TV kaydına solist olarak katılmıştır. 1975'te kendisine İstanbul Filarmoni Ödülü verilmiştir. İtalya'da çeşitli yarışmalarda ödül ve dereceleri vardır. 1986'da piyano yarışmasında ödül alarak aynı zamanda Danimarka tarafından Chopin (Şopen) Sonatının En İyi İcracısı Ödülü'ne layık görülmüştür. Romantik müziğin yanında uzmanlaştığı diğer bir alan da Türk Beşleri'nin ve diğer Türk bestecilerinin eserleri ile Osmanlı sarayında klasik Batı müziğidir. Ayrıca müzikoloji, edebiyat ve tarih gibi konularda konferanslar verip makaleler yayımlamıştır. Tedavi gördüğü Münih Üniversitesinde 2001 yılında vefat etmiştir.

Ferhan ONAT: 9 Şubat 1929'da İstanbul'da doğmuştur. Ortaokuldan sonra Ankara Konservatuarı sınavını kazanarak viyolonsel bölümüne kaydolmuştur. Sesinin güzelliği çok kısa sürede fark edilen Ferhan Onat, şan dersleri almaya başlamış ve bir süre sonra da opera korosuna girmiştir. Özdeşleştiği "Gilda" rolünü başarıyla yurt içi ve yurt dışında seslendirmiştir. 1952 yılında İtalya'da sahneye çıkan ilk Türk opera sanatçısı olan Ferhan Onat, büyük takdir kazanmıştır. Pürüzsüz, tatlı, berrak sesi ve sahne kabiliyeti; kendisini ayrıcalıklı bir soprano olarak gösterecek niteliktedir. Yurt içinde ve yurt dışında birçok ülkede başarılar elde etmiş değerli sanatçı, 25 Haziran 1982'de hayata veda etmiştir.

1. ETKİNLİK

Öğrencilerin Türkiye'deki Batı müziği yorumcuları hakkında araştırma yaparak sınıf ortamında arkadaşlarıyla paylaşımlarını sağlayınız.

5.5. MÜZİK TÜRLERİNDEN ÖRNEKLER

Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söyleme
Kazanım	: 12.A.3. Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder.
Süre	: 40+40+40+40+40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, tartışma, soru-cevap
Araç Gereç	: Görüntü ve ses kayıtları (CD, MP3 vb.), EBA dokümanları, TRT repertuarı

5.5.1. SİBER GÜVENLİK VE ETİK KURALLAR

İnternette müzik indirirken güvenli, yasal sitelerden yararlanılmalıdır. Güvenli olmayan sitelerden yararlanıldığında zararlı yazılımlar veya virüsler nedeniyle cihazlar zarar görebilir. Sanatçıların eserlerini yasal olmayan sitelerden indirmek ve onlardan izinsiz kullanmak gerek etik açıdan gerekse 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu açısından uygun değildir.

Yeni oluşumlar ve İnternet kullanımları, bilgi merkezi ve bilgi profesyonellerince yeni hukuki ve etik sorumluluklar yükler. Bilgi güvenliğinin sağlanması konusunda gerekli ve yeterli önlemlerin alınmaması hâlinde bilgi merkezlerini ve kullanıcılarını, maddi ve manevi zararların görüldüğü sıkıntılı bir dönem bekler.

Etik kurallar, kişilerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken uymaları gereken ilke ve çalışma düzenine ilişkin kurallardır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

- Hak ve hukuka uyum,
- Ayrımcılık (dil, din, ırk, cinsiyet),
- Özel hayat ve kişisel tercihlere saygı,
- Faaliyetlerde devamlılık ve güncellik,
- İlişkilerde insan sevgisi, nezaket ve saygı,
- Disiplin, iş ve çalışma düzeni.

1. ETKİNLİK

Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinden örnekler seçerek dinletiniz. Öğrencilere bu eserlerin hangi türe ait olduğunu sorunuz. Alınan cevaplar doğrultusunda eserler ile ilgili bilgilendirme yapınız. Aynı müzik alanına ilgisi olan öğrencilerin grup oluşturmalarını sağlayınız. Öğrencilerden ilgi alanlarına yönelik bir müzik arşivi oluşturmalarını, oluşturdıkları arşivlerini sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız. Müzikle ilgili biriktirmiş oldukları her türlü eser, poster, nota yazıları ve ses kayıtlarını türlerine göre ayırıp çeşitli bilişim teknolojilerinden yararlanarak bir müzik arşivi oluşturmalarını isteyiniz.

2. ETKİNLİK

Öğrencilere İnternet ortamında müzik dinlerken siber güvenliğin ve etik kuralların önemini açıklayınız. Bu çalışma sırasında yararlandığı İnternet sitelerinin isimlerini gerçeği saklamadan dürüstçe söylemelerini sağlayınız. Güvenliğin olmadığı durumlarda yaşanabilecek tehlikeler ve aksaklıklar ile ilgili öğrencilerin kompozisyon yazmalarını isteyiniz.

Öğrencilerin beşinci ünite de öğrendikleri bilgileri değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Türk müziği besteci ve yorumcularından Zeki Müren, Selahattin Pınar ve Selahattin İçli'yi tanıdı mı?			
2. Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını ut, kanun ve tulum ile ilişkilendirebildi mi?			
3. Duydukları seslerin hangi çalgılara ait olduğunu dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt edebildi mi?			

6. MÜZİKTE YARATICILIK

6. ÜNİTE

- 6.1. SES VE RİTİM ÇALIŞMALARI
- 6.2. EZGİ OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI
- 6.3. MÜZİK VE TEKNOLOJİ
- 6.4. SANAT ETKİNLİKLERİ

3. ETKİNLİK

Öğrencilere “Ha Buradan Aşağı” türküsünü öğretiniz. Daha sonra sınıfı üç gruba ayırınız. İlk grup şarkıyı söylerken ikinci ve üçüncü grupların vurmali çalgılar ile şarkıya ritim eşliği yapmasını sağlayınız.

HA BURADAN AŞAĞI

Derleyen: Bilinmiyor
Yöresi: Karadeniz

♩=100

Vurmali Çalgılar 1

Vurmali Çalgılar 2

Vç. 1

Vç. 2

7

1.

2.

SÖ GÖN ZÜ LÜ NE MÜN GÜ GÜ VE VER NE Cİ MEM Nİ VE VER NE Cİ MEM Nİ

HA AY BU DO RA GAR DAN ÇI A Nİ ŞA ÇI ĞI Nİ DA DE BEN ÖP İ SEM NE E MEM LİN

İ İ NE ÇI MEM Nİ KÜ DÜN ÇÜ GE CÜK CE SÜN NE FA RE Dİ DEY MEM DİN DE DE

4. ETKİNLİK

Öğrencilere “Ata’m” şarkısını öğretiniz. Daha sonra sınıfı üç gruba ayırınız. İlk grup şarkıyı söylerken ikinci ve üçüncü grupların vurmali çalgılar ile şarkıya ritim eşliği yapmasını sağlayınız.

ATA'M

Söz: Ziya AYDINTAN
Müzik: Ziya AYDINTAN

♩=122 $\frac{2}{4}$

Vurmali Çalgılar 1

Vurmali Çalgılar 2

6

Vç. 1

Vç. 2

12

Vç. 1

Vç. 2

İS İN TİK SAN LAL LİK GÜ LA NEŞ ÜN Gİ AL Bİ Dİ HÜR TA AL Rİ

NİM HİN DA DE PA BU RİL MİL DAR LET NAB A ZİM TAM DA DAN A E TEŞ SER Gİ KAL

Bİ Dİ FA ÜL TİH KÜ LER MÜZ DEN CUM BİR HU KAN Rİ VAR YET A A TAM TAM

18

SEN RA HAT U YU YU YOL CU SU YUZ BİZ HÜR Rİ YE

Vç. 1

Vç. 2

23

TİN TİN A A TAM TAM SEN RA HAT U YU YU

Vç. 1

Vç. 2

28

BEK Çİ Sİ YİZ CUM HU Rİ YE TİN TİN

Vç. 1

Vç. 2

SON

5. ETKİNLİK

Öğrencilere “İzindeyiz” marşını öğretiniz. Öğrencilerden bu eser için ritim eşliği yazmalarını ve yazılan eşlikler ile eseri seslendirmelerini isteyiniz.

İZİNDEYİZ

Söz: Faik CANSELEN
Müzik: Faik CANSELEN

♩=115

Vurmali Çalgılar 1

Vurmali Çalgılar 2

Vç. 1

Vç. 2

İ Zİ DE YİZ YÜ CE A TAM SE NİN LE

GÜL DÜ BU GÜ ZEL VA TAN İL KE LE RİN YA ŞA YA

ÇAK ŞE REF SÖ ZÜ DÜR SEN Bİ ZE İ NAN

10 2.

NAN MUS TA FA KE MAL ÖZ GÜR LÜK DE MEK

Vç. 1

Vç. 2

13 3

EN GÜ ZEL ŞAR KI DIR DU DAK LAR DA Yİ NE BA ŞI MIZ DA

Vç. 1

Vç. 2

16

NÖ BET TE Yİ NE KİM DE MİŞ BİZ DEN U ZAK LAR DA

Vç. 1

Vç. 2

6.2. EZGİ OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI

Öğrenme Alanı	: Müziksel Yaratıcılık
Kazanım	: 12.C.2. Kendi ezgisini oluşturur.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, EBA dokümanları, çalgı

6.2.1. EĞİTİM MÜZİĞİ BESTELEME SÜREÇLERİ

Besteleme süreci, bir müzik eseri oluşturulurken seslerin belirli kurallarla anlamlı bir bütün oluşmasının sağlanma sürecidir. Yeni bir ezgi oluştururken bilinmesi gereken en önemli öge; motif, cümle ve dönemdir. Motif; müzikte gelişmeye elverişli en küçük, anlamlı ezgidir. İki motifin birleşmesinden bir “cümle” oluşur. cümlelerin bir araya gelmesiyle “dönem” oluşur. Dönemde birinci cümle soru-cevap motifli ve yarım kararlı, ikinci cümle ise tam kararlı olmalıdır. [Örneğin do majör sonundaki birinci cümlelerin yarım kararlı olması için dominant akorlarında (sol, si, re), ikinci cümlelerin tam kararlı olması için de tonik akorlarında (do, mi, sol) bitmesi gerekir.] Öğrencilerin bu kurallara uyması başlangıçta zor bir etki yaratsa da bu konuda sabır göstermeleri onların ileriye dönük çalışmalarında kolay akılda kalan ezgiler yazmalarını sağlayacaktır.

1. ETKİNLİK

Öğrencilere daha önce öğrenmiş oldukları tonalite, ölçü göstergesi, nota süresi değerleri, tartım gibi bilgileri hatırlattıktan sonra onlardan ezgi yazmalarını isteyiniz. Bu çalışma sırasında birbirleriyle yardımlaşmalarını sağlayınız. Ölçü göstergesi, tartım, tonalite vb. kurallar sınıf seviyesine göre öğretmen tarafından belirlenecektir.

2. ETKİNLİK

Öğrencilerin yazmış olduğu ezgilerden örnekler seçerek bu eserlerin bona ve solfejini öğrencilere yaptırınız. Sınıfı iki gruba ayırınız. İlk grup seçilen ezgi örneğini solfej yaparak seslendirirken ikinci grubun çalgıları ile ezgilere eşlik etmesini sağlayınız.

Öğrencilerin altıncı ünite de öğrendikleri ezgi oluşturma çalışmaları ile ses ve ritim çalışmaları konularında göstermiş oldukları performansı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Kendi ezgisini oluşturabildi mi?			
2. Kendi ezgisini seslendirebildi mi?			
3. Kendi ritim kalıbını oluşturabildi mi?			
4. Temel ritim kalıplarına uygun heceler bulabildi mi?			
5. Öğrendiği eserlere uygun ritmik eşlik yapabildi mi?			

6.3. MÜZİK VE TEKNOLOJİ

Öğrenme Alanı	: Müziksel Yaratıcılık
Kazanım	: 12.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, EBA dokümanları, çalgı, “Kuş Uçuyor”

6.3.1. MÜZİK EĞİTİMİ VE BİLGİSAYAR TEKNOLOJİSİ

Eğitim ve teknoloji, günümüz insanının gelişimi için oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Her ikisi de kişilerin gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır. Etkin ve kalıcı öğrenmelerin oluşmasında eğitim ve teknolojinin katkısı göz ardı edilemez. Günümüz eğitimcileri, bu iki kavram öğrenme ve öğretme ortamlarında sürekli olarak kullanılmaktadır. Teknoloji kavramının öğrencilere sağladığı en önemli yarar, öğrenme faaliyetlerini isteyerek sürdürmeleridir. Öğrenme ve öğretme ortamlarında etkin ve kaliteli faaliyetlerin oluşması için bu iki kavramın birlikte kullanılması gerekmektedir. Bu kullanım ile birlikte yeni bir yaklaşım yani eğitim teknolojisi ortaya çıkmıştır.

Eğitim teknolojilerinde son yıllarda yaşanan hızlı gelişmeler tüm eğitim alanlarında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da ilerlemeler göstermiş ve etkin bir değişime neden olmuştur. Bu değişimi hızlandıran ana nedenler, müzik üretirken kullanılan teknolojinin çeşitliliği ve zenginliği olarak açıklanabilir. Müzik eğitiminde etkisi en fazla hissedilen ve köktenci değişikliklerin meydana gelmesini sağlayan teknolojik sistem ise bilgisayarlardır. Bilgisayarların ve bilgisayar yazılımlarının müzik eğitimindeki ağırlığı günden güne artmakta ve çağdaş müzik eğitiminin ayrılmaz bir parçası hâline gelmektedir. Birçok müzisyen, besteci, aranjör ve müzik öğretmeni, müzik teknolojilerinde yer alan nota yazım programlarını yaygın olarak kullanmaktadır. Ancak müzik teknolojilerinde yer alan nota yazım programlarını kullanırken ya da İnternet ortamında müzik dinlerken güvenli ve yasal sitelerden yararlanılması gerektiği unutulmamalı, etik kurallar göz ardı edilmemelidir.

1. ETKİNLİK

Öğrencilerin kendi müzik çalışmalarını bireysel olarak ya da grup oluşturarak bilgisayara yükledikleri nota yazım programlarını kullanarak kaydetmelerini sağlayınız.

2. ETKİNLİK

Öğrencilerin dağarcıklarında ve müzik arşivlerinde yer alan müzik eserlerinden birini seçiniz. Seçilen eser üzerinde öğrencilerin bilgisayarlı kayıt teknolojilerini kullanarak düzenleme çalışmaları yapmalarını sağlayınız.

3. ETKİNLİK

Öğrencilerin sayfa 106’da verilen “Kuş Uçuyor” adlı şarkıyı bilgisayara yükledikleri nota yazım programlarını kullanarak notaya almalarını ve kaydetmelerini sağlayınız.

KUŞ UÇUYOR

Macar şarkısı

Söz: Erdoğan OKYAY

First System:

♩ = 100

p

KUŞ U ÇU YOR SES SİZ YAV RU LA RI ÖK SÜZ
KUŞ DO NÜ YOR GE Rİ GÖZ LE Rİ HEP NEM Lİ

Second System:

mf

7 UÇ MA GÜ ZEL KU ŞUM TERK ET ME YU VA NI
MÜJ DE GÜ ZEL KU ŞUM AL YAV RU LA RI NI

Third System:

p

11 KUŞ U ÇU YOR SES SİZ YAV RU LA RI ÖK SÜZ
KUŞ DO NÜ YOR GE Rİ GÖZ LE Rİ HEP NEM Lİ

Instrumentation:

Piano

Pno.

Pno.

6.4. SANAT ETKİNLİKLERİ

Öğrenme Alanı	: Müziksel Yaratıcılık
Kazanım	: 12.A.4. Müzik çalışmalarını sergiler.
Süre	: 40+40
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma
Araç Gereç	: Etkileşimli tahta, EBA dokümanları, çalgı

6.4.1. ORKESTRA ŞEFİ

Orkestrada belirli bir uyumu sağlamak amacıyla çalgı topluluklarını yönlendirmek için onlara önderlik eden kişiye “orkestra şefi” denir. Orkestra şefi, çalgı topluluklarının müzikal ve sanatsal sorumluluğunu üstlenen kişidir. Orkestra şefi, bir eserde yer alan ritmik hareketin vuruşlarını ve tempolarını belirtmek, çalgıların kendi partisine girişlerini işaret etmek, seslendirme hatalarını çözümlemeye yardımcı olmak ve yorumun açık, anlaşılır, duyarlı bir müzikal bütünlük içinde sunulmasını sağlamak gibi sanatsal yükümlülükleri gerçekleştirir. Orkestra şefi, jest ve mimiklerini kullanarak çalınan esere ruh katar. Nüansları belirtir, eseri yeniden yorumlar. Beden dilini esere göre doğru kullanır. Şeflerin kendilerine göre tarzları vardır. Bu sebeple bir orkestra şefinin kişiliğinde öz güven ve otorite mevcuttur. Bir orkestra şefi ne kadar öz güvenli ve liderlik özelliklerine sahipse esere olan hâkimiyeti ve başarısı o derece artar.

1. ETKİNLİK

Öğrenciler tarafından nota yazım programları aracılığıyla notaya alınmış olan eserlerden bazılarını seçiniz. Seçilen eserlerin notalarını partiyon olarak dağıtınız ve bu eserleri öğretiniz. Eserlerin, seçilen öğrencinin yönetiminde tüm sınıf tarafından seslendirilmesini sağlayınız. Eseri yöneten öğrenciye şef vuruşlarına hâkim olmanın, beden dilini doğru kullanmanın, öz güven ve liderlik özelliklerini öne çıkarmanın önemini vurgulayınız.

2. ETKİNLİK

Öğrencilerin dağarcıklarında ve müzik arşivlerinde yer alan şarkı, türkü ve marş gibi formlara ait eserler seçiniz. Seçilen bu eserlerden bir konser programı oluşturunuz. Hazırlanacak konser için öğrencilerin arkadaşlarıyla iş birliği yaparak dostluk, arkadaşlık duygularıyla hareket etmelerini isteyiniz. Oluşturulan bu programın sınıf veya okul içinde sergilenmesini sağlayınız.

Öğrencilerin altıncı ünite de öğrendikleri “Müzik ve Teknoloji” ile “Sanat Etkinlikleri” konularında göstermiş oldukları performansı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki gözlem formunu her öğrenci için doldurunuz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Geliştirilebilir
1. Müzik ile ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlandı mı?			
2. Öğretmen tarafından verilen parçayı nota yazım programını kullanarak notaya alabildi mi?			
3. Dağarcığından ve müzik arşivinden seçtiği eserleri sergileyebildi mi?			

DAĞARCIK

DEĞİRMENÇİ

İngiliz şarkısı
Söz: Ziya AYDINTAN
Saip EGÜZ

♩=150

ÇAŞAR ÇILKI ÇASÖY ÇILLER SUKÜ LARÇUK AKUŞ KARLAR DÖDÖ

NER DEĞİR ME NİM SO NU GEL MEZ FER

YAT LA DERT DÖ KER YA NA YA NA İÇ

Lİ SE Sİ MI RIL MI RIL NE LER SÖY LER BA NA

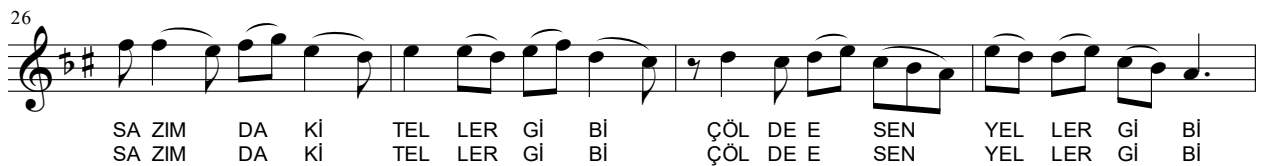
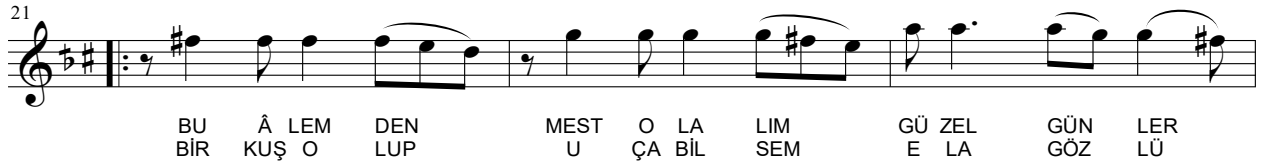
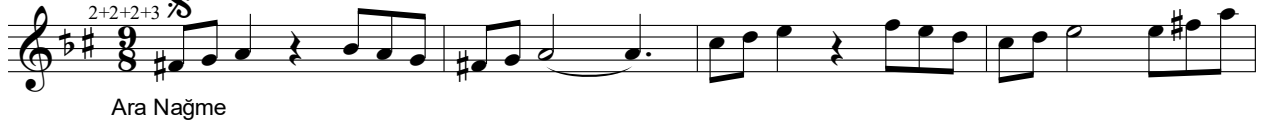
KÖRFEZDEKİ ÜÇ BEŞ GÜZEL

Usul: Aksak

♩=200

Söz: Mustafa SEVİLEN

Müzik: Yıldırım GÜRSER

BANA BİR SES VERİN

Söz: Erkan DOĞANAY

Müzik: T. Tuğba DAYI KATIOL

$\text{♩} = 100$

BA NA BİR SES VE RİN YER YÜ ZÜ VE GÖK LER DEN İ Şİ

6
Ğİ GÖZ LE RİM DEN DOĞ MA LI İ Çİ ME BA NA

10
BİR SES VE RİN DO KUN SUN YÜ RE Ğİ ME HER DER

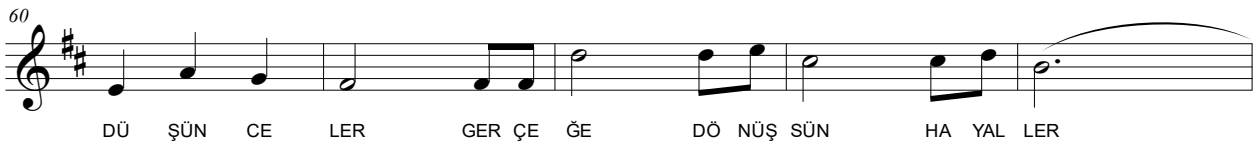
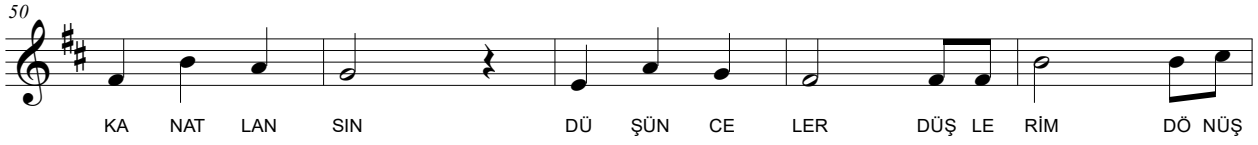
14
DE BİR U MUT TA ŞI YA YIM EL LE RİM LE

18
KA NAT LAN SIN DÜ ŞÜN CE LER DÜŞ LE

22
RİM DÖ NÜŞ SÜN GER ÇE GE

26
KA NAT LAN SIN DÜ ŞÜN CE LER GER ÇE

30
ĞE DÖ NÜŞ SÜN HA YAL LER BA NA

SEVGİLİ DÜNYA

♩=60

Söz: Gürsan SARAÇ
Müzik: Gürsan SARAÇ

HA Dİ GEL HA Dİ GELEL E LE VE RE LİM HA Dİ TUT HA Dİ TUT E Lİ Mİ Gİ DE LİM
HA Dİ GEL HA Dİ GELEL E LE VE RE LİM HA Dİ TUT HA Dİ TUT E Lİ Mİ Gİ DE LİM

HA Dİ BAK HA Dİ BAK GER ÇE Ğİ GÖRE LİM HA Dİ GEL HA Dİ Bİ ZE KU LAK VER
HA Dİ BAK HA Dİ BAK GER ÇE Ğİ GÖRE LİM HA Dİ GEL HA Dİ GEL Bİ ZE DÜN YA

BU GÜN BA RI ŞA ÇA Ğ RI YA PA LIM U MUT LA RI MI Zİ A ÇA LIM
YA RIN İ Çİ Mİ ZE DO Ğ SUN GÜ NEŞ SEV Gİ Lİ DÜN YA YI KU RA LIM

KÖ TÜ LÜK LE RİN SO NU GEL ME Lİ YA RI NI MI ZA GÜ VE NİL ME Lİ

Ü MİT LE Rİ MİZ SEV Gİ LE Rİ MİZ YA ŞA MA LI DIR SEV Gİ Lİ DÜN YA

LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA SEN Mİ SİN DÜN YA LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA BEN GEL DİM DÜN YA

LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA DUY SE Sİ Mİ Zİ LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA SEV Gİ Lİ DÜN YA

LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA SEN Mİ SİN DÜN YA LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA BEN GEL DİM DÜN YA

HA Dİ GEL HA Dİ GEL EL E LE VE RE LİM HA Dİ TUT HA Dİ TUT E Lİ Mİ Gİ DE LİM

LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA DUY SE Sİ Mİ Zİ LAY LAY LA RA LAY LAY LA RA SEV Gİ Lİ DÜN YA

HA Dİ BAK HA Dİ BAK GER ÇE Ğİ GÖRE LİM HA Dİ GEL HA Dİ GEL Bİ ZE DÜN YA

VATAN MARŞI

Söz: Cemal ETHEM
Müzik: Musa SÜREYYA

♩ = 126

BAŞ KA BİR AŞK İS TE MEZ AŞ KIN LA ÇAR PAN KAL Bİ

5
MİZ BAŞ KA BİR AŞK İS TE MEZ AŞ KIN LA ÇAR PAN KAL Bİ MİZ EY VA

10
TAN GÖZ YAŞ LA RIN DİN SİN YE TİŞ TİK ÇÜN KÜ BİZ EY VA

14
TAN GÖZ YAŞ LA RIN DİN SİN YE TİŞ TİK ÇÜN KÜ BİZ GÜL Kİ

18
SEN NE ŞEN LE GÜL SÜN AY GÜ NEŞ TOP RAK DE NİZ GÜL Kİ

22
SEN NE ŞEN LE GÜL SÜN AY GÜ NEŞ TOP RAK DE NİZ EY VA

26
TAN GÖZ YAŞ LA RIN DİN SİN YE TİŞ TİK ÇÜN KÜ BİZ EY VA

30
TAN GÖZ YAŞ LA RIN DİN SİN YE TİŞ TİK ÇÜN KÜ BİZ

BİR FIRTINA TUTTU BİZİ DERYAYA KARDI

Derleyen: Yücel PAŞMAKÇI

Yöresi: Selanik

Kimden Alındığı: Fatma ÇİL

♩ = 54

BİR FIR TI NA TUT TU Bİ Zİ
YE Nİ CEZ VE YE Nİ CEZ VE
YE Nİ CEZ VE Nİ CEZ VE
MAP SA NE DE YA TA YA TA

DER YA YA KAR DI
KAY NAR KAY NA MA ZOL DU
KAY NI YOR O ÇAK TA
YAN LA RİM ÇÜ RÜ DÜ

O Bİ ZİM KA VUŞ MA LA Rİ MİZ A YA RİM
O BE NİM NAZ LI YA Rİ MİN DİL LE Rİ
KA SA TU RA BE Lİ MİZ DE A YA RİM
PEN CE RE DEN BA KA BA KA A YA RİM

MAH ŞE RE KAL DI
SÖY LER SÖY LE ME ZOL DU
MAR Tİ Nİ MİZ KU ÇAK TA
E LA GÖZ LER ÇÜ RÜ DÜ

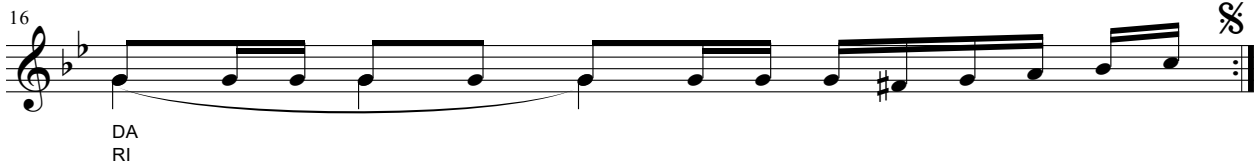
ÇAMLICA YOLUNDA (NİHAVENT ŞARKI)

Usl: Aksak

♩=216

Söz: Nuri Halil POYRAZ

Müzik: Nuri Halil POYRAZ

EDREMIT'İN GELİNİ

Derleyen: Hayri DAMAR
Mustafa ÖZCAN
Yöresi: Balıkesir-Edremit
Kimden Alındığı: Şükran KİP

♩=100

3

5

ED RE Mİ TİN GE Lİ Nİ KI NA LA MIŞ E Lİ
ED RE Mİ TİN BA ĞI NA DU MAN DA ÇÖK MÜŞ DA ĞI

7

Nİ SAR MA YA DO YA MA DIM
NA HU Rİ LER ÇA DIR KUR MUŞ

9

O İN CE CİK BE Lİ Nİ HOŞ TUR A MAN CİL VE Sİ CİL VE Sİ
CEN NE TİN A YA ĞI NA HOŞ TUR A MAN CİL VE Sİ CİL VE Sİ

11

EL MAS LI FE Sİ
EL MAS LI FE Sİ

SALINA SALINA SUYA GİDERSİN

Derleyen: Cemile CEVHER
Yöresi: Karadeniz
Kimden Alındığı: Cemile CEVHER

$\text{♩} = 280$

SA LI NA SA LI NA DA SU YA Gİ DER SİN

3
SU DE ĞİL ME RA MIN SEY RA NE DER SİN

5
SEN BU GÜ ZEL LİK LE DE ÇOK GAM E DER SİN

7
SAL LA NA SAL LA NA SAL LAN GEL BA NA

9
GEL OY NA YA LIM BİZ BİR SAL LA MA

SALINA SALINA DA SUYA GİDERSİN
SU DEĞİL MERAMIN SEYRAN EDERSİN
SEN BU GÜZELLİKLE DE ÇOK GAM EDERSİN
SALLANA SALLANA SALLAN GEL BANA
GEL OYNAYALIM BİZ BİR SALLAMA

GARANLIK SOKAKTA BULDUM İZİNİ
AÇTIM PENCERENİ DA GÖRDÜM YUZUNİ
GARA GAŞLARINU DA ELA GÖZLERİNİ
SALLANA SALLANA SALLAN GEL BANA
GEL OYNAYALIM BİZ BİR SALLAMA

SARAY YOLU

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN

Yöresi: Elazığ

Piyano eşlik: Saip EGÜZ

$\text{♩} = 110$

Piano

SA SA RAY YO LU İN CE DİR
SA RAY YO LU NE TAŞ LI
SA RAY YO LU DÜZ GI DER

Pno.

7 SA RAY YO LU İN CE DİR NE KA
SA RAY YO LU NE TAŞ LI O YA
SA RAY YO LU DÜZ GI DER BİR E

Pno.

12 RAN LİK GE CE DİR LOY NE KA RAN LİK
RİN GÖ ZÜ YAŞ LI LOY O YA RİN GÖ
DA LI KIZ GI DER LOY İN ŞAL LAH BI

Pno.

17 GE CE DİR GE CE DİR
ZÜ YAŞ LI ZÜ YAŞ LI
ZE GI DER ZE GI DER

BITİRMELİK

SANDIK ÜSTÜNDE SANDIK

Derleyen: Talip ÖZKAN
Yöresi: Bergama
Kimden Alındığı: Hüseyin AYALP
Müfit AKGÜN

$\text{♩} = 125$

SAN DIK ÜS TÜN DE SAN DIK A MAN E FE LE Rİ YAN DIK
SA MAN LIK DO LU SA MAN A MAN E FE LE Rİ A MAN

3
DÜ ŞÜN ME DEN SÖZ VER DİK BİZ Sİ Zİ Bİ RA DAM SAN DIK
EL LE Rİ MİZ Kİ NA LI DÜ ĞÜ NÜ MÜZ NE ZA MAN

5
ÇEV RE Sİ SA ÇAK LI İŞ TE GE Lİ YOR EL LE Rİ Bİ ÇAK LI
ÇEV RE Sİ SA ÇAK LI İŞ TE GE Lİ YOR EL LE Rİ Bİ ÇAK LI

SANDIK ÜSTÜNDE SANDIK
AMAN EFELER YANDIK
DÜŞÜNMEDEN SÖZ VERDİK
BİZ SİZİ BİR ADAM SANDIK
ÇEVRESİ SAÇAKLI
İŞTE GELİYOR ELLERİ BİÇAKLI

SAMANLIK DOLU SAMAN
AMAN EFELER AMAN
ELLERİMİZ KINALI
DÜĞÜNÜMÜZ NE ZAMAN
ÇEVRESİ SAÇAKLI
İŞTE GELİYOR ELLERİ BİÇAKLI

ŞU DALMA'DAN GEÇTİN Mİ

YÖRÜK ALİ

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN
Yöresi: Aydın

♩=90

ŞU DAL MA DAN GEÇ TİN Mİ SO ĞUK SU LAR İÇ TİN Mİ
ŞU DAL MA NIN ÇEŞ ME Sİ NE HOŞ O LUR İÇ ME Sİ
CEP KE Nİ MİN KOL LA Rİ PA RİL Dİ YOR PUL LA Rİ

3

E FE LE RİN İ ÇİN DE YÖ RÜ KA Lİ Yİ SEÇ TİN Mİ
YÖ RÜK DE ALİ Yİ SO RAR SAN E FE KA LE RİN SEÇ ME Sİ
YÖ RÜK DE A Lİ GE Lİ YOR A ÇİL AY DİN YOL LA Rİ

5

HEY Gİ Dİ NİN E FE Sİ E FE Sİ E FE LE RİN E FE Sİ
HEY Gİ Dİ NİN E FE Sİ E FE Sİ E FE LE RİN E FE Sİ
HEY Gİ Dİ NİN E FE Sİ E FE Sİ E FE LE RİN E FE Sİ

DALDALAN

♩=140

Anonim

DAL DA LAN DAL DA LAN DAL DA NA ŞA Ğİ

5

SAÇ LA RİN DÖ KÜ LÜR BEL DE NA ŞA Ğİ

9

SAÇ LA RİN DÖ KÜ LÜR BEL DE NA ŞA Ğİ

13

DAL DA LAN DAL DA LAN KIZ Nİ NEN GEL MİŞ

17

KIZ Nİ NEN GEL ME DEN GÖR NE LER OL MUŞ

21

KA PI DA DUR MUŞ SAN SAN DIM HA NİM SIN

MÜZİK DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu ölçek Müzik dersi ile ilgili tutumları ölçmek için hazırlanmıştır. İfadelerin size uygun olanını işaretleyiniz.

Ad ve Soyadınız : .....

Sınıfınız : .....

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Müzik dersi müzikal gelişimim için gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Müzik dersinden keyif alamıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Müzik dersinde performansım her zaman iyidir.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Müzik dersinde etüt ve eserlere çalışmak her zaman hoşuma gider.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Müzik dersinde kendimi rahat hissederim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Müzik dersi yoluyla hazırladığım kayıtları dinlemeyi hiç sevmem.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Zorlandığım zaman derse olan ilgim azalır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Müzik dersinde öğrendiklerimin yeterli olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Müzik dersinde yapılan uygulamaları beğenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Müzik dersi sınavları mutlaka uygulamalı olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Müzik derslerinin uygulanış yönteminden memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Müzik dersini yetersiz buluyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Müzik dersinde çalışmak benim için çok zevklidir.	☐	☐	☐	☐	☐

GRUP ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı:

Sınıfı:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak grubu değerlendiriniz.

DERECELER

BECERİLER

	1. Hiçbir zaman	2. Nadiren	3. Bazen	4. Sıklıkla	5. Her zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinler.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.	☐	☐	☐	☐	☐
Grubun her üyesi birbiriyle etkileşim içerisinde tartışır.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle paylaşır.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri söz hakkının adil bir şekilde paylaşılmasına özen gösterir.	☐	☐	☐	☐	☐
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda gruptakiler bunları tartışmaya açar.	☐	☐	☐	☐	☐
Çalıştıkları konuda grup üyeleri ortak bir görüş oluşturur.	☐	☐	☐	☐	☐
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐

TOPLAM : ——— ——— ——— ——— ———

Yorumlar:

.....

.....

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Aşağıdaki form, gruptaki her bir öğrencinin değerlendirilmesi için geliştirilmiştir.
Puanlama Anahtarı: 5= Çok iyi 4= İyi 3= Orta 2= Geçer 1= Zayıf

Öğrencinin Adı ve soyadı	Çalışmaya hazır olma	Başkalarını dinleme	Sorumlulukları paylaşma	Grup arkadaşlarını destekleme	Tartışmalara katılma	Görüşlerini gerekçelendirme	Farklı görüşlere saygı duyma	Görev almaya istekli olma	Zamanı verimli kullanma	Ödevleri tamamlama	Ödevlerini saklama	Toplam Puan
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yorumlar:

.....

.....

.....

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU

Grubun Adı:

Gruptaki Öğrencilerin Adları:

Açıklama: Aşağıdaki tabloda grubunuzu en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (X) işareti koyunuz.

BECERİLER	D E R E C E L E R		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Araştırma planı yaptık.	☐	☐	☐
2. Görev dağılımı yaptık.	☐	☐	☐
3. Araştırmada çeşitli kaynaklardan yararlandık.	☐	☐	☐
4. Etkinlikleri birlikte hazırladık.	☐	☐	☐
5. Görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.	☐	☐	☐
6. Grupta uyum içinde çalıştık.	☐	☐	☐
7. Birbirimizin görüş ve önerilerini dinledik.	☐	☐	☐
8. Grupta birbirimizi güvenerek dinledik.	☐	☐	☐
9. Grupta birbirimizi takdir ettik.	☐	☐	☐
10. Çalışma sırasında birbirimizi cesaretlendirdik.	☐	☐	☐
11. Sorumluluklarımızı tam olarak yerine getirdik.	☐	☐	☐
12. Çalışmalarımızı etkin bir biçimde sunduk.	☐	☐	☐

TOPLAM:

_____

Aşağıdaki soruları grubunuza göre cevaplayınız.

1. Çalışmalar sırasında karşılaştığımız en büyük problem nedir?

.....

2. Problem nereden kaynaklanıyordu?

.....

3. Grubunuzun en iyi olduğu alan hangisidir?

.....

4. Grup olarak daha iyi olabilir miydiniz? Niçin?

.....

.....

SÖZLÜK

A

- aidiyet:** İlişkin, ilgi.
- arşisema:** Gökteki taht.

B

- buhur:** Dinî törenlerde yakılan kokulu ağaç vb. maddeler, tütsü.

Ç

- çeşni:** Türk musikisinde her makamın bünyesinde bulunan melodik seyirlerin bıraktığı etki, intiba ve duyuş zevki.

D

- darp:** Vurma, vuruş.
- Darülbedayi:** Konservatuvarın eski adı.
- Darülelhan:** Darülbedayi'nin müzik ile ilgili bir şubesi olup İstanbul'da kurulmuştur.
- donanım:** Anahtarın önüne konulan değiştirici işaretlerin yazıldığı yer.
- durak:** Karar sesi. Geleneksel Türk müziğinde eseri tonalitenin esas sesinde sona erdiren karar notası.

E

- ebet:** Sonu olmayan gelecek zaman, sonsuzluk.
- enderun:** Büyük sarayların iç bölümü, devlet görevlilerini yetiştiren okul.
- envar-ı sefa:** Gönül rahatlığının aydınlığı.
- ezel:** Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

G

- gafil:** Gaflette bulunan, ihmal eden, dikkatsiz, dalgın, tembel.
- gaza:** Din uğruna yapılan savaş.
- gazelhan:** Gazel okuyan, gazel söyleyen kimse.

H

hanende:	Şarkı söylemeyi meslek edinmiş kimse, şarkıcı.
hattat:	Çok güzel el yazısı yazan ve bunu meslek edinen sanatçı.
hiciv:	Yergi.

I

itrî:	Hoş ve güzel kokulu, ıtırılı.

K

kantat:	Kahramanlık ve din konularında yazılıp bestelenen bir şiirin orkestra eşliğindeki tek veya çok sesli bestesi.
kethüdâlık:	Osmanlı Dönemi'nde varlıklı kimselerin ya da devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan ve onların işlerini gören kimse.

L

lakap:	Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad.

M

mahlas:	Takma ad.
mevlevihane:	Mevlevi tekkesi.
meydan-ı celadet:	Yiğitlik meydanı.
meydan-ı gaza :	Gaza meydanı.
mod:	Dizi.
müezzin:	Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi.

N

neşve:	Sevinç, keyif.

O

orkestrasyon:	Orkestralama.
oktav:	Sekiz sesin art arda meydana getirdiği dizi, sekizli.

P

- peşrev:** Klasik Türk müziğinde faslın giriş taksiminden sonra, şarkıdan önce çalınan parça.
- prozodi:** Bir şiir bestesinde hece vurgularının müzik, vurgu ve yükselişleriyle iyice uyuşmuş olması.
- pür:** Dolu, çok fazla.
- pür şevk-i vega:** Savaş meydanından gelen coşku dolu gürültü.

R

- ruy-i zemin:** Yeryüzü.

T

- tekbir:** Allah'ı ululamak, "Allahuekber" ifadesi.
- tekke:** Dergâh; tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer.
- ton:** Sesler arasında melodik ve armonik ilişki kuran sistem.

Z

- zâkir:** Alevi-Bektaşilikte, cem ibadeti içerisinde deyişleri söz eşliğinde söyleyen ve kuşaktan kuşağa sözlü aktarma yolu ile yetişerek gelen ozanlara verilen ad.

KAYNAKÇA

- AKDOĞU, O. (1995). *Türk Müziğinde Türler ve Biçimler*. İzmir: Bornova Can Ofset.
- ATAMAN, S. Y. (1991). *Atatürk'ün Işığında Türk Musikisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- AYDIN, Y. (2003). *Türk Beşleri*. Ankara: Tuğra Yayınevi.
- CANSELEN, F. (2001). *Müzik Eğitimi II*. İstanbul: MEB Basımevi.
- ÇEVİK, S. (1999). *Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- DEVELİOĞLU, F. (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- EMNALAR, A. (1998). *Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.
- ÖZKAN, İ. H. (1984). *Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Ansiklopedisi*, İstanbul: Ser Ofset.
- İLYASOĞLU, E. (2003). *Zaman İçinde Müzik*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kadem Musiki ve Edebiyat Dergisi, 2011: 3. sayı.
- MENGİ, M. (2000). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- SARAÇ, A. G. (2016). *Müzik Eğitiminde Özel Öğretim Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- SAY, A. (1985). *Müzik Ansiklopedisi*, Ankara: Başkent Yayınevi.
- SAY, A. (2006). *Müziğin Kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- SAY, A. (2009). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. (2018). *Müzik Dersi 12. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- Türk Halk Müziği ve Oyunları Folklor Dergisi*, (1982). Ankara: Mansur Kaymak Yayınları Cilt: 1 Sayı: 1.

GENEL AĞ ADRESLERİ

- <http://ankaenstitusu.com/turk-muzik-tarihi/>, 22.12.2017, 14.30.
- <http://www.biyografi.net.tr/hasan-ferit-alnar>; 5.12.2017, 17.27.
- <http://dergipark.gov.tr/mkusbed/issue/19554/208358/>, 6.02.2018, 16.15, BACANAK, A., KARAMUSTAFAOĞLU, O., & KÖSE, S. (2003). Yeni Bir Bakış: Eğitimde Teknoloji Okuryazarlığı. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (14).
- <http://egeweb.ege.edu.tr/tdid/files/sergiyye-heziyeva.doc>, 10.01.2018, 12.23
- <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80318/turkiyede-uluslararası-sanat-muzigi.html>, 6.02.2018, 16.35,
- <http://sbd.dergi.anadolu.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1142-published.pdf>, 5.01.2018, 14.40
- <http://www.tdk.gov.tr>

ESER KAYNAKÇASI

19 Mayıs	Müzik Eğitimi
100. Yıl Atatürk Marşı	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı I, s. 11.
Ankara Marşı	TRT-THM Repertuarı
Aşkın Aldı Benden Beni	TRT-THM Repertuarı
Aşşaktan Gelirem	TRT-THM Repertuarı
Ata'm	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı
Bana Bir Ses Verin	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı
Ben Yürürüm Yane Yane	TRT-THM Repertuarı
Bir Fırtına Tuttu Bizi Deryaya Kardı	TRT-THM Repertuarı
Bugün Yine Gönülümün Bahçesinde Gezindim	TRT-TSM Repertuarı
Bulut Gat Gat Olmuş	TRT-THM Repertuarı
Bülbülüm Altın Kafeste	TRT-THM Repertuarı
Çamlıca Yolunda	TRT-TSM Repertuarı

Çeçen Kızı	TRT-TSM Repertuarı
Çoktan Beri Yollarını Gözlerim	TRT-THM Repertuarı
Daldalan	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı I, s. 83.
Değirmenci	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı
Dumlupınar	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı I, s. 30.
Duydum Ki Unutmuşsun Gözlerimin Rengini	TRT-TSM Repertuarı
Edremit'in Gelini	TRT-THM Repertuarı
Gerizler Başı	TRT-THM Repertuarı
Gözleri Aşka Gülen Taze Söğüt Dalısın	TRT-TSM Repertuarı
Güzele Bak Güzele	TRT-THM Repertuarı
Ha Buradan Aşağı	TRT-THM Repertuarı
İğdır'ın Al Alması	TRT-THM Repertuarı
İğnem Düştü Yerlere	TRT-THM Repertuarı
İnce Giyerim İnce	TRT-THM Repertuarı
İzindeyiz	Müzik Eğitimi II
İzmir Marşı	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı
Karadeniz	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı
Karahisar Kalesi	TRT-THM Repertuarı
Kız Sen Geldin Çerkeş'ten	TRT-TSM Repertuarı
Körfezdeki Üç Beş Güzel	TRT-TSM Repertuarı
Kul Olayım Kalem Tutan Ellere	TRT-THM Repertuarı
Kuş Uçuyor	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı
Mehter Marşı	TRT Repertuarı
Meşeli Dağlar Meşeli	TRT-THM Repertuarı
Salına Salına Suya Gidersin	TRT-THM Repertuarı
Sana Dün Bir Tepeden Baktım Aziz İstanbul	TRT-TSM Repertuarı
Sandık Üstünde Sandık	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı
Saray Yolu	Piyano Eşlikli Halk Türküleri I
Seninle Tattım Ben Her Mutluluğu	TRT-TSM Repertuarı

Sevgili Dünya	Müzik Eğitiminde Özel Öğretim Yöntem ve Teknikleri
Şol Cennetin Irmakları	TRT-TSM Repertuarı
Şu Dalma'dan Geçtin mi	TRT-THM Repertuarı
Şu Garip Hâlimden Bilen İşveli Nazlım	TRT-THM Repertuarı
Türkiye'miz	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı I, s. 34.
Uzun İnce Bir Yoldayım	TRT-THM Repertuarı
Üzüldüğün Şeye Bak	TRT-TSM Repertuarı
Vatan Marşı	TRT Çocuk Şarkıları Repertuarı Kitabı I, s. 31.
Yârim İstanbul'u Mesken mi Tuttun	TRT-TSM Repertuarı
Yeşil Ayna Takındın mı Beline	TRT-THM Repertuarı
Zeytin Gözlüm Sana Meylim Nedendir	TRT-TSM Repertuarı

GÖRSEL KAYNAKÇA

Kapak Görselleri

Kitap kapağı: dreamstime_xl_28111019.jpg, shutterstock_93840451.jpg, shutterstock_50736358.jpg, shutterstock_699488275.jpg, shutterstock_743702839.jpg, shutterstock_749013649.jpg.

1. Ünite kapağı: dreamstime_xxl_22232820.jpg, shutterstock_30984478.jpg, shutterstock_215469277.jpg, shutterstock_272254136.jpg.

2. Ünite kapağı: shutterstock_509915953.jpg, shutterstock_601198043.jpg, shutterstock_616324211.jpg, komisyon tarafından oluşturulmuştur.

3. Ünite kapağı: shutterstock_93908188.jpg, shutterstock_25257721.jpg, shutterstock_57286342.jpg, shutterstock_693286345.jpg.

4. Ünite kapağı: shutterstock_512184352.jpg, shutterstock_402759697.jpg, shutterstock_395166280.jpg, shutterstock_506736349.jpg.

5. Ünite kapağı: shutterstock_531294514.jpg, shutterstock_42688139.jpg, shutterstock_394970194.jpg, dreamstime_xxl_87068601.jpg, dreamstime_xxl_15512992.jpg, dreamstime_xxl_12727631.jpg.

6. Ünite kapağı: shutterstock_374089288.jpg, shutterstock_725981695.jpg, shutterstock_749680378.jpg, shutterstock_757426903.jpg.

Kitap İçindeki Diğer Görseller

Görsel 2.1: El işaretleri ile notalar: Komisyon tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 3.1: Ahmet Adnan Saygun, Görsel 3.2: Necil Kazım Akses, Görsel 3.3: Ulvi Cemal Erkin, Görsel 3.4: Cemal Reşit Rey: İLYASOĞLU, E. (2003). Zaman içinde müzik, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Görsel 3.5: Hasan Ferit Alnar: <https://www.biyografi.net.tr/hasan-ferit-alnar> 5.12.2017 17.27

Görsel 5.1: Tulum: Komisyon tarafından oluşturulmuştur.

Görsel 5.2: Gayda: shutterstock_772520245.jpg.

Görsel 5.3: Ut: shutterstock_772464879.jpg, Görsel 5.4: Lavta: 267926870.jpg, Görsel 5.5: Kanun: 722464789.jpg.

Görsel 5.6: Santur: shutterstock_523520200.jpg.